

TKP Çeviri Servisi

Kaynak: SBKP: Belgeler ve Materyaller, APN Enformasyon Bülteni

Yazarın adı: Dr. Sc. Phil. Yuri KRASSİN

Yazı başlığı: Büyük Oktobr ve günümüzdeki dünya devrimci süreci

Makale 2 - Güvenceli bir barış sosyal ilerlemenin önkoşuludur

Günümüzde dünya devrimci süreci insan soyunun varlığını sürdürme nesnel zorunluğunu gündeme koyan atom ve uzay devrinin gerçekleriyle karşı karşıyadır. Bu, tüm ülkeleri ve halkları, ne kadar derin sosyal sınıfsal ilişkilerle birbirlerinden ayrılırlar da, tüm sınıfları ve toplumsal grupları ilgilendiriyor. Bu, günümüz dünyasını tüm ilişkileriyle birlikte bütünsel bir birlik olarak kavramayı gerektiren yeni politik düşüncenin çıkış noktasıdır.

Günümüzde sınıf mücadelesi işte böylesi koşullarda yürütülüyor ve toplumsal ilerleme global boyutlarda böylesi koşullarda gerçekleşiyor.

"Komünist Manifestosunda" Marks ve Engels, sınıf mücadelesinin her seferinde ya tüm toplumun devrimci bir değişimiyle ya da mücadele eden sınıfların birlikte yokolmasıyla sonuçlandığını belirtirler. Günümüzde işçi sınıfının ve tüm devrimci güçlerin bir numaralı görevi, ilerici toplumsal düzeni ileri süren sınıf mücadelesinin, uzlaşmaz sınıfların ve karşıt toplumsal sistemlerin karşılıklı fiziksel yokedilmesi ile sona ermesine izin vermemektedir.

Toplumun gelişebilmesi, yenilenebilmesi için onun varolması gerekir. Bu basit gerçek günümüzde insanlığın yazgısı için son derece güncel olmuştur.

Oktobr devriminin mirası ve gelenekleri, atom ve uzay devrinin çetin meydan okumasına bir yanıt bulmak arayışına büyük olanaklar yaratıyor.

İlk kez Oktobr devriminin ilk buyrultusunda -barış buyrultusunda yansımalarını bulan sosyalist devletin dış politikası, Lenin'in sözleriyle

söylersek, "Halkların barışçıl birarada yaşamasının" bir politikasıydı. Sosyalizmin ortaya çıkışı, politik güçler dengesinin basitçe nitel ya da biçimsel bir değişimi anlamına gelmiyordu. Uluslararası ilişkilerin kendi içeriğinde nitel bir değişme gerçekleşti. Sosyalizm, değişik toplumsal düzenleri olan devletler arasında barışçıl birlikte varoluş ilkeleri temelinde kurulmuş yeni türden uluslararası ilişkilerin habercisi ve taşıyıcısı oldu.

Barışçıl birlikte varoluşun anlamı şudur: Değişik sistemlerden devletler arasındaki ilişkiler birbirlerinin içişlerine karışmama, egemenliklerine saygı gösterme, büyük olsun küçük olsun her bir devletin eşit haklılık, toprak bütünlüğü, halkların kendi toplumsal düzenini özgürce seçme hakkı, uluslararası sorunları barışçıl yollardan çözme, eşitlik ve eşit güvenlik ve karşılıklı yarar temelinde kurulmalıdır. Uluslararası ilişkilerin bu demokratik ilkeleri, söz olarak sosyalizm oluşmadan önce de kabul edilmişlerdi. Ama pratikte bunlar sürekli zedelenir. Çünkü burjuva devletlerin dış politikası dayatma, şiddet ve zor temelinde kurulmuştur.

Ekim devriminin ortaya çıkardığı toplumun barış yaratıcı enerjisinin kaynağı onun doğasında var. Toplumsal ve ulusal boyunduruğun yokedilmesi insanlar, uluslar ve halklar arasındaki ilişkilerde şiddetin kaldırılmasının nesnel bir temelini oluşturur. Buna yanıt olarak Ekim devriminin silahlı halkın zaferiyle gerçekleştirildiği, yeni toplumun oluşmasının da zora baş vurmaya zorunlu kıldığı söylenebilir. Burada unutmamak gerek ki bu, emperyalist savaştan yorgun düşen işçi sınıfının, ömrünü doldurmuş bir toplum düzenini yabancı ülkelerin istilası yardımıyla yaşatmaya ve ebedileştirmeye çalışan sömürücülerin şiddetine verdiği yanıtı. Bu, sosyalist ideale varma-derin köklerinde şiddetin yok edildiği bir toplum kurma adına geçmişten kurtulabilmenin zorunlu bir aracıydı. Sosyalist toplumda sosyal ve sınıfsal uzlaşmazlıklar, savaşta çıkarı olan sınıflar ve gruplar yoktur. Toplum önüne şiddet yolundan, askersel yollardan çözülemeyecek türden yaratıcı görevler koyar. Bunların çözümü için halkın barışçıl emeği gereklidir.

Sosyalizmin dış politikası onun iç politikasının devamıdır. Sosyalist devletin iç politikasının hedefi halkın refahını ve kültürünü arttır-

mak, her insan için tam değerli bir yaşam faaliyeti ve yeteneklerini eksiksiz ortaya koyabilme olanağını sağlamak amacıyla toplumsal üretimi geliştirmektir. Böylesi bir ekonomik ve toplumsal politika için aynı zamanda buna uygun dış koşullar gereklidir, bunlar her şeyden önce sürekli bir barış ve uluslararası işbirliğidir.

Derinlere kök salmış bir iç süreklilik Lenin'in barış buyrultusu ile SBKP 27. Kongresinde önerilen her yönüyle bir uluslararası güvenlik sisteminin ilkesel temellerini birbirine bağlıyor. Özünde bunlar uluslararası ilişkilerde etraflı bir reformun, bu ilişkilerin demokratik, çağımızın geçiş karakterine uygun, bu yüzden de ilke olarak hem sosyalist hem de kapitalist devletler için kabul edilebilir bir temelde esaslı bir değişiminin tasarısını oluşturuyorlar. Lenin keskin öngörüsüyle kapitalizmden sosyalizme geçiş çağında uluslararası ilişkiler sisteminde "reformcu önlemlerin" zorunluluğundan söz etmişti. Bugün, istikrarlı ve bilinçle yönlendirilebilir bir barışın güvence altına alınması amacıyla bu alanda bir reform, insan uygarlığının yokolmamasının nesnel bir zorunluğu haline gelmiştir. Böylesi bir reform tasarısının SBKP 27. Kongresinde oluşturulması, sosyalizmin yalnızca kendi iç gelişmesindeki toplumsal etkinliğinde yeni reformlar geliştirmekle kalmadığını, uluslararası alanda da dönüştürücü faaliyetinin demokratik yöntemlerini geliştirdiğini gösteriyor.

Uluslararası ilişkiler sisteminde yeni politik düşünce ilkelerine uygun demokratik bir reformun tüm karmaşıklığı 1986 Ekiminde Reykjavik doruk toplantısında görülür hale geldi. Burada bir yandan yapılan önerilerin gerçekleştirilebilirliği ve tüm atom silahlarının köklü bir indirimi, ardından da tümüyle yokedilmesi konusunda bir "büyük uzlaşmanın" reel olanaklılığı anlaşıldı. Aynı zamanda emperyalizmin askersel endüstri kompleksini temsil eden oldukça etkili politik güçlerin, bu olanağın hayata geçmesini önledikleri de ortaya çıktı. Onların direncini aşmak için sağduyunun kanıtları yeterli olmadı. Görüşmelerde terazinin ne yana yatacağı dev barış potansiyelini oluşturan toplumsal güçlerin etkinliğine belirleyici ölçüde bağlıdır.

Çağımızın temel içeriğini oluşturan devrimci değişimler sorunu bu çerçevede nasıl konuyor? İstikrarlı ve bilinçle yönlendirilebilir

bir barış -evet, bu insan soyunun yok olmamasının gereksinimidir. Bu, bütün insanların çıkarlarına uygundur ve onun gerçekleşebilirliğinin önkoşulu da buradan kaynaklanıyor. Ama açıktır ki barışı korumak her-kesten önce geleceğin sahibi olanların çıkarlarına uygundur. Güvenceli bir barış, sosyalist toplumun yaratıcı görevlerinin başarıyla çözümünün, onun ilerlemesinin en önemli koşuludur. Barış ve silahsızlanma yeni bir toplum kurma yolundaki programların gerçekleşmesi için, onun avantajlarının kapitalist sistemle barışçıl yarışma içinde ortaya çıkması için dev yeni kaynaklar yaratacaktır.

Barış mücadelesi rakip toplumsal sistemler arasındaki karşılıklı ilişkilerde kimin üstün geleceği sorununu çözmeyecektir; o, kapitalist ülkelerde devrimci değişmelere yol açmayacaktır. Zaten uluslararası yumuşamanın ve barışçıl birlikte varoluş koşullarında istikrarlı bir barış yönündeki ilerlemenin reel olanaklılığını da bu yaratıyor. Barış mücadelesi kapitalizme karşı sınıf mücadelesi ile eşanlamlı olsaydı, kapitalizm varoldukça istikrarlı bir barışa erişmek de imkansız olurdu.

Bu yüzden barış mücadelesi, toplumun kapitalizmden sosyalizme yönelen hareketi ile özdeş olmayan kendine özgü bir yoldan ilerliyor. Ama bu mücadele havasız bir boşlukta değil, çağımızın temel karşıtlığının -farklı sosyal sistemler arasındaki karşıtlığın gerilim alanında veriliyor. Dünya arenasında farklı toplumsal ve sınıfsal içerikli dış politika eğilimleri kesişiyor. Bu yüzden genel insani bir nitelik taşıyan barış mücadelesi, aynı zamanda bunu aşan, keskin çizgilerle belirginleşen toplumsal ve sınıfsal yönler de içeriyor.

Bu mücadele yalnızca ilerlemenin temel ön koşullarının varlığını sürdürmeye yönelik olmakla kalmıyor, o aynı zamanda ilerlemeye yardımcı olan bir etken de oluşturuyor, çünkü nesnel olarak emperyalizmin yarattığı saldırgan eğilimlere karşı yönde bir etki oluşturuyor. Barış hareketinin bir kesimi bunun bilincinde olmasa da, bu mücadele özünde yine de emperyalizme karşı yönelmiştir. İstikrarlı ve bilinçle yönlendirilebilir bir barış sosyalizmin, işçi sınıfının, demokrasi ve ulusal kurtuluş güçlerinin temel çıkarlarına uygundur.

İki toplumsal ekonomik sistem arasındaki mücadele hangi koşulda olursa olsun kaçınılmazdır. Ama atom ve uzay devrinde bu mücadelenin, her

iki yanın da çıkarları gereği barışçıl yarışma sınırları içinde yürütülmesi zorunludur. Böylesi bir tutum, SBKP Programı yeni redaksiyonunda belirtilen Leninci anlayışa uygundur. "SBKP, günümüzde dünyanın bölündüğü iki karşıt toplumsal sistem arasındaki tarihsel mücadelenin barışçıl yollardan sonuca götürülebileceği ve götürülmesi gerektiğinden hareket eder. Sosyalizm, avantajlarını silah gücüyle değil, toplumsal yaşamın her alanındaki örnek olma gücüyle -ekonomi, bilim ve kültürün dinamik gelişmesiyle, emekçilerin yaşam düzeyinin yükselmesiyle, sosyalist demokrasinin derinleşmesiyle kanıtlar", deniyor orada.

Barış, hakların toplumsal ilerleme hakkını, kendi gelişme yolunu özgürce seçme hakkını sağlamanın elverişli koşullarını yaratır. Yeni politik düşünce -bu, mücadelenin toplumsal ve sınıfsal hedeflerinden, toplumsal ve ulusal kurtuluş mücadelesinden vazgeçmek demek değildir. Aynı zamanda barış ve toplumsal ilerleme arasında böylesi sıkı bir karşılıklı ilişki, günümüzün devrimci güçlerine nerede faaliyet gösterirlerse gösterebilirler büyük bir sorumluluk yüklüyor. Onların, yalnız ulusal değil aynı zamanda dünya politikasının global kategorileriyle de düşünebilme yeteneği günümüzde büyük önem kazanıyor. Sınıf mücadelesi günümüzde de vazgeçilmezdir, ama bu mücadele atom ve uzay gerçeklerinin uluslararası bütünsel bir sistemi içinde veriliyor. Bu ise, onun somut biçimlerinin güçlerin daha geniş global ilişkilerinin insan soyunu koruma ve dayanışma adına mutlaka bugüne kadar bilineni aşan ölçü ve biçimlerde uygun olmasını zorunlu kılıyor.

Büyük .Ekim Sosyalist devriminin mirasının iki yanı arasındaki ayrılmaz birlik işte burada gerçekleşiyor -devrimci gelenekler ile barışın gelenekleri arasındaki birlik.

SBKP: Belgeler
ve Materyaller,
APN Enformasyon Bülteni

Kaynak: SBKP: Belgeler ve Materyaller APN Enformasyon Bülteni
20 Ağustos 1987

Yazarın adı: Dr. Sc. Phil. Yuri KRASSİN

Yazı başlığı: Büyük Oktobr ve Günümüzdeki dünya devrimci süreci
Makale 3 - Devrim ve Sosyalizm

Tarih radikalist nitelikleriyle öne çıkan ama sonunda toplumsal gelişmeyi frenleyen tutucu toplumlara yolaçan türden az devrim görmedi. Yıkmaaya yönelik devrimci enerji, sömürü ve baskı ilişkilerinin sisteminin kısıkıvrak bağladığı yaratıcılık potansiyelinin sınırlarına çarpınca oldukça çabuk sönuveriyordu. Oktobr ise bu sistemin kendisini hedef aldı, onun temellerini yıktı ve böylece yığınların toplumsal ilişkilerin yeni biçimlerini yaratmada devrimci enerjilerini frenleyen zincirleri parçaladı.

Oktobr'ın devrimci ruhu yaratıcı görevlerin çözümünde ete kemiğe büründü. Bunlarda devrimin varlık nedeni olan hedefler gerçekleşti. Çünkü toplumun sosyalist değişmesinin temel anlamı kapitalist sömürü düzenini yıkmak değil, ona bir alternatif bulmak, zamanın istemlerine, üretken güçlerin ve kültürün gelişmesinin gereksinimlerine yanıt olacak devrimci değişimlere yetenekli yeni bir sosyalist toplum ilişkileri düzeni yaratmaktır.

Sosyalist düzenin oluşması bilinmeyen yollardan gerçekleşti. Lenin bu nedenle burjuvazinin erke geldiği zaman denenmiş bir arabası, önceden yapılmış caddeleri ve denenmiş mekanizmaları bulunduğunu yazmıştı. Burada ise ne araba, ne cadde hiç bir şey, kelimenin tam anlamıyla, önceden denenmiş olan hiç bir şey yoktu! Toplumsal varoluşun, binyıllar boyunca sömürü, baskı, sınıf mücadelesi ve uluslararası boğuşmaların sonucunda oluşmuş olan toplumsal bilincin stereotip biçimlerinin tüm sistemin temelden değişiminin eşsiz görevleri çözümlendi.

Sosyalizmin oluşumunun güçlükleri aynı zamanda onun ilk zaferine ekonomik bakımdan ileri ölçüde gelişmiş olmayan bir bölgede erişilmesiyle

daha da büyüdü. Ekonomik ve kültürel geriliği aşmak ve yeni toplumun maddesel-teknik temellerini oluşturmak için duyulmamış çabalar gerekli oldu. Kapitalist kuşatmanın koşullarında bunun için özverili, her alanda, bu arada halkın yaşam standartını belirleyen alanlarda da tasarruf gerekiyordu. Daha sağlamlaşmadan sosyalizm karşı devrime ve yabancı istilasına karşı kanlı bir savaşa dayanmak zorunda kaldı. Faşizmle askersel çatışmada da ağırlığın büyüğü onun omuzlarına yüklendi. Bunun sonucunda ortaya çıkan kayıpları -maddi değerlerin yokoluşunu, milyonlarca insanın ölümünü ölçebilecek ve yeniden yapımın ağırlığını- değerlendirebilecek bir ölçüt yoktur. Gerilim içindeki kuruculuk eylemi emperyalizmin sürekli ekonomik, askersel, politik ve psikolojik baskısı altında gerçekleşti. Ne yazık ki ciddi öznel hataların da işlenmesi önlenemedi.

Geride bırakılmış yolun sonuçları nasıl değerlendirilebilir? Marksist diyalektik hem yolun kendisinin hem de erişilen sonuçların eleştirisel değerlendirilmesini gerekli kılar. SBKP ve tüm toplum toplumsal yaşamın her yanında derin bir değişimi gerçekleştirdiler, aldırmazlığın yükünden, eskimiş şema ve düşünce standartlarından kendilerini kurtardılar ve tekrar tekrar kaynaklara dönüyorlar, kendi kendilerini daha iyi anlamak ve bugünkü devrimci görevlerin çözümü için en verimli yöntemleri bulmak için geride bırakılmış yolun aşamalarını gözden geçiriyorlar. Burada ne hak edilmemiş çuşkuya ne de kazanımların örtbas edilmesine yer vardır.

Oktobr'ın yolu üzerindeki temel kazanım her türlü sömürden kurtulmuş, sömürü tanımaz insanlar arasında işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma ilişkilerinin, elbirlikçilik (Kollektivizm) ve toplumsal eşitlik ilişkilerinin geçerli olduğu bir toplumdur. Herkesin ve her bir bireyin toplumun yönetimine eşit haklılıkla katılmasının, her bir bireyin en etraflı gelişmesinin, tinsel dolu ve tam değerli bir yaşam yaşamasının nesnel ön koşulları yaratıldı. Bunlar sosyalizmin ölümsüz değerleri, onun politik sağlamlığının, iyimserliğinin ve güvenli bir geleceğe inancının en önemli kaynağıdır.

Geniş felsefi-tarihsel açıdan sosyalizm toplum gelişmesinin diyalektiğinin yeni bir türüdür. Güçlükler ve çözülmemiş sorunlar ve bir sıra önemli karakteristik sayılarda kapitalizmden geri kalmış olması bir

yana, sosyalizm ilke olarak toplumsal ilerlemenin toplumu savaş, sınıf mücadelesi ve toplumsal devrimler gibi çatışmalı gelişme biçimlerinden kurtaran yeni bir yönelimini açtı.

Sosyalizmin tartışmasız kazanımları onu ideal bir toplummuş gibi görme hakkını bize vermez. O hem sözü geçen oluşma güçlüklerinin hem de kendi yetersizliğinin damgasını taşır, çünkü, Lenin'in dediği gibi, yetkin sosyalizm ancak tüm ülkelerin ve halkların uluslararası deneyiminin toplamından ortaya çıkar. Oysa henüz dünyadaki ülkelerin çoğunluğu sosyalizm yoluna girmediler, bunlar arasında insanlığın topladığı en muazzam bilimsel-teknik potansiyellerin yoğunlaşmış olduğu ülkeler de var.

Ama genel-felsefi açıdan da sosyalizmin diyalektiği, gelişmesi yalnız evrimsel değişimlerle sınırlı kalmayacak, nitel değişimleri ve devrimci yenilenmeleri gerektiren, dinamiği yüksek bir toplumun diyalektiğidir. Elbette komünist sosyo-ekonomik formasyonda eskilerinden farklı olarak, sosyal devrimlere, formasyonların birbirinin yerini almasına yolaçan uzlaşmazlıklar yoktur. Ama onun sürekli gelişmeye yolaçan uzlaşmaz olmayan çelişkileri vardır. Bunların olgunlaşması ve çözümü düzenli aralıklarla toplumu nitel olarak daha yüksek olgunluk düzeylerine yükseltecek devrimci sıçramalara gereksinim yaratır. Ve böylece sıçramalar politik devrimlere bağlı olmasa da, bunlar derinlikleri ve boyutları açısından pekala geçmişin toplumsal devrimleriyle karşılaştırılabilir ölçülerdedirler.

Tüm bunlar, sosyalist toplumun sorunsuz olmadığı anlamına geliyor. Onda eksiklikler, bürokratizmin ortaya çıkış biçimleri ve dar kafalılıklar da vardır. Sosyalizm ancak sürekli özeleştirici içinde, kendi çelişkilerini keşfederek ve çözerek, kendi durumunu ve perspektiflerini ayık kafayla değerlendirerek gelişebilir.

SBKP 27. Kongresinde ve MK'nin 1987 Ocak Plenumunda gerçeğe Oktobr'a özgü devrimci yaklaşımı yeniden oluşturdu ve Sovyet toplumunun gelişmesinde sosyalizme yabancı durgunluk görüntüleri ile ortaya çıkmış olan örgütleniş biçimlerinin mutlaklaştırılmasını kesinlikle mahkûm etti. Kongrenin kabul ettiği, Sovyet toplumunun temel ve üst yapı ilişkilerinin toplum sisteminin derinden değiştirilmesi programı ol-

gunlaşmış ve zorunlu bir devrimci sıçramadır. Bu programın gerçekleştirilmesi, dünya devrimci sürecinde, tüm dünyadaki devrimci ve demokratik güçlerin gelişerek yöneldikleri hedeflerin gerçekleştirilmesinde nitel bir değişime yolaçacaktır.

Kemikleşme, durgunluk ve bunların sırtını dayadığı güçlere karşı mücadele büyük Oktobr devrimiyle doğrudan ilişkinin ete kemiğe büründüğü sosyalist toplumun vazgeçilmez bir niteliğidir. "Planların bolşevik cesaretindeki, hümanist sosyal yönelimindeki derin devrimci öze gelince," dedi M. S. Gorbaçov SBKP MK Ocak Plenumunda, "şimdi yapılan işler, Leninci partimizin 1917 Oktobr günlerinde başladığı büyük eylemlerin bir devamıdır."

Sosyalizm 21. yüzyılın eşiğinde bilimsel-teknik devrimi başarmanın ve onun sonuçlarını etkili şekilde toplumun sosyal ve tinsel yaşamının ilerlemesi için kullanmanın sınavını vermek zorundadır. SBKP'nin ortaya koyduğu sosyo ekonomik gelişmeyi hızlandırma stratejisi de bu hedeflerin gerçekleştirilmesine yöneliktir.

Bu stratejinin uluslararası önemi, onun reel sosyalizmi modern toplumun üretken güçlerinin gelişmesinin ileri konumlarına götürmesi gerekliliğinde yatıyor. Üretken güçlerdeki devrimci sıçrama toplumsal ilerlemenin önde gelen görevlerinden bütün bir kompleksin çözümü için temel oluşturuyor: Kapitalist endüstri ülkelerini emek üretkenliği alanında geçmek, toplumsal üretimin yaralılık etkisini toplumsal-teknik devrimin son kazanımları düzeyine yükseltmek, sosyal adalet ilkesini daha da yetkinlikle gerçekleştirmek, sosyalist demokrasinin potansiyelini değerlendirmek, en yüksek düzeyde kültür değerlerine sahip çıkmak. Bu görevlerin çözümünde erişilecek başarı, dünya ölçüsünde ekonomik ve toplumsal ilerlemenin öncüsü olan sosyalist toplumun saygınlığını yükseltecek, bu da kuşkusuz dünya devrimci sürecine muazzam olumlu bir etki yapacaktır. Kapitalist ülkelerin ve geliştirmekte olan ülkelerin devrimci ve demokratik güçlerin derin toplumsal değişimler konusunda programları, alternatifleri ve projeleri için bugün son derece gereksinimini duydukları, sosyalizmin dününe değil, gelişkin bir sosyalist perspektife yönelmiş somut malzeme ve pratik kanıtlar elde edeceklerdir.

Dünya sosyalizmi de zamanın gereksinimleriyle uyumluluğu konusunda sorumluluk taşıyan bir sınavdan geçiyor. O, egemen sosyalist toplumların işbirliğinin toplumun üretken güçlerindeki uluslararasılaşmanın gereksinimlerine uygun önemli ölçülerde daha yüksek bir düzeye erişme yeteneğinde olduğunu kanıtlamak zorundadır.

Büyük Oktör çağımızın devrimci geleneklerinin temelini attı: Ardıcıl devrimci ruh, ömrünü doldurmuş olan şeylere razı olmama, yenileyicilik ruhu ve özveri, derin demokratik karakter ve uluslararası dayanışma, devrimci düşünce ile devrimci eylemin birliği. Bu gelenekler günümüz toplumsal gelişmesinin en önemli motor güçlerinin faaliyetlerinde yaşıyor ve çoğalıyor: Dünya sosyalizmi, komünist ve işçi hareketi, kurtulan devletler ve demokratik yığın hareketleri.

Bu gelenekler çağları birbirine bağlayan canlı bağı, devrimci çağımızın şimdiki aşaması ile anlamı ölümsüz 1917 yılının olayları arasındaki bağı kuruyorlar.

SBKP: Belgeler
ve Materyaller
APN Enformasyon Bülteni
20 Ağustos 1987

TKP Çeviri Servisi

Kaynak: *Moskovskaya Pravda*, Söyleşiyi yapan: Albert SİROTKİN

Yazarın adı: Prof. Fel. Dr. Anatoli BUTENKO

Yazı başlığı: *Kamuoyunun gözleri önünde*

SBKP 27. Kongresi ülkemizde gerçekleşmekte olan yenilenme sürecini gözle görülür şekilde derinden etkiledi. Burada iki unsur üzerinde durmak istiyorum: Geçen dönemin kongrede nesnel değerlendirmesi (Böylesi bir değerlendirme olmadan ilerleme mümkün değildir) ve -bu değerlendirmeden hareket ederek- şimdiye kadar nelerin yapıldığı. SBKP Ocak Plenumu (1987) geride bıraktığımız gelişmeyi yeniden ele aldığından ve yer yer kongredekindi de aşan değerlendirmeler formüle ettiğinden daha da önem kazanıyor. Dönüşüm süreci beklenenden yavaş gerçekleştiği için, yaşam geçmişimizle ilgilenmemizi yeniden zorunlu kılıyor. Şimdi ortaya çıkıyor ki, süreç daha önce sözü edilmiş olan, tamamen hesap dışı bırakılmış ya da henüz tümüyle ortaya çıkarılmamış olan engellerle karşılaşılıyor.

Geçmişin analizi zorunlu, ama bu, geçmişi karıştırma arzusundan gelmiyor. Her dönemdeki yanlışları ve eksiklikleri tam ve etraflı şekilde tanımadan, bu gün ve yarın önümüze çıkan görevleri yerine getirmemiz mümkün olmaz. Geride bırakılan yolun analizinde daha derinleri görmeye bizi yaşam zorluyor.

Ocak Plenumu bu açıdan yeni olan ne getirdi?

Eskiden parti belgelerinde yer almayan üç unsura işaret edeceğim. Birincisi bunlarda Sovyet toplumunda kriz görüntülerinin çoğalmaya başladığı saptaması yoktu. Bu önemli bir saptamadır ve geçmişte görülmüş olan yanlışları ve eksikleri daha derinden analiz etmeyi ve bundan gerekli sonuçları çıkarmayı olanaklı kılıyor. Eskiden yalnızca olumsuz eğilimlerden, görüntülerden ve sosyalizmin deformasyonundan söz edilirdi.

İkincisi, geçmiş dönemde gelişmeyi engelleyen bir mekanizma oluşmuştu. Bunun köklerini sosyalist demokrasinin kurumlarının işleyişindeki ciddi yetersizliklerde, geri kalmış ve kimi zaman gerçekliklere uymayan politik ve teorik kurallarda ve yönetimdeki tutucu mekanizmada aramak gerek. Tüm bunlar olumsuz ve krizli görüntülerin çoğalmasını kolaylaştırıyordu.

Üçüncüsü. Bir çok eski yanlışlar ve ortaya çıkan frenleyici mekanizma doğrudan doğruya otuzlu ve kırklı yıllardaki, Stalin'in kişiliğinin putlaştırılması koşullarında oluşan görüntülerle bağlıdır. Bu yüzden de parti 27. Kongreden sonra SBKP MK Ocak Plenumunda (1987) günümüz sorunlarının temelini açıklayabilmek için bu dönemin objektif bir analizini yaptı. Bundan da öte: Ben, dönüşümün ancak yavaş ilerleyebilmesinin nedeninin SBKP 20. Kongresinin (1956) kişiye tapmanın üzerindeki efsanevi saygınlık perdesini kaldırarak onu mahkûm eden kararlarının tümüyle gerçekleşmesini engelleyen güçlerin, yaşamımızın yenilenmesi sürecini kesintiye uğratmalarında, hiç bir değişme istememelerinde ve bugün de onu engellemelelerinde görüyorum. Bu güçleri ve konumlarını eksiksiz gün ışığına çıkarmazsak ve onlara karşı mücadele açmazsak, dönüşüm tökezler ve hatta değişme süreci geri dönebilir. MK Ocak Plenumunun önemle işaret ettiği bu olguyu ben özellikle önemli buluyorum.

Sovyet toplumunda kriz görüntüleri nasıl ortaya çıktı?

Gelişme yavaşladı ve ekonomik büyümenin hızı düştü -1982'de yüzde 2,6 ile en düşük büyüme hızına varmıştık- halkın yaşam düzeyini yükseltme olanakları azaldı. Besin maddeleri üretiminde, enerji üretiminde sorunlar keskinleşti ve toplumu çetin bir durumla karşı karşıya getiren bir sıra başka güçlükler ortaya çıktı. Sosyalizmin emeğe göre ücret ilkesiyle ve başka ilkeleriyle bağlı sorunlar çözülmedi.

Bir sıra olumsuz etken ve görüntü, sosyalizm ilkelerinden sapma ve onlara sırt çevirme daha 30'lu 40'lı yıllarda ortaya çıkmıştı. Bunlar kök saldılar ve frenleme mekanizmasının unsurlarını oluşturdular, ama o zamanlar çeşitli nedenlerle bu o kadar güçlü şekilde ortaya çıkmadı. Bu daha sonra, 60'lı ve 70'li yıllarda oldu.

Bugün şu ya da bu olumsuz görüntünün, toplumun ekonomik ve politik sisteminde sosyalizmin tüm olanaklarının boy atmasını engelleyen çarpıtma ve deformasyonların nerede, nasıl ve niçin oluştuğuna açıklık getirmek için Sovyet devletinin tüm tarihine bakmak önem kazanıyor. Bir daha hiç bir zaman tekrarlanmaması için bu zorunlu.

Sovyet sosyalist ekonomisinin değişik yanlarının eleştirisel bir analizini yaparsak, saptamak zorundayız ki, biz her yerde sosyalistçe davranmadık, her zaman sosyalizmin özüne uygun ilkeler, normlar ve mekanizmalara uymadık. Ve dönüşümün esas anlamı sorulursa, bunun en yoğun ve kısa yanıtı şudur: Daha fazla sosyalizm daha fazla demokrasi!..

Frenleme mekanizmasının özü nerede yatıyor?

Frenleme mekanizması, sosyalizmin tüm olanaklarının geçerli kılınmasına izin vermeyen ve onun avantajlarından başarıyla yararlanmayı önleyen ekonomik, politik, sosyal ve ideolojik biçimler, görüntüler, kaldıraçlar ve kurumlardan oluştu. Bu mekanizmada yanlış teorik yaklaşımların, "hiç bir şey yapmama" psikolojisinin rolünü de azımsamak gerek.

Bütün bunların çıkış noktası neredeydi?

Öyle sanıyorum ki söz konusu olan, Marks, Engels ve Lenin'in uyarak dikkatleri çektikleri, ama daha sonra sosyalist kuruculuk sorununun kabaca basitleştirilmiş yorumuyla bir yana bırakılmış olan şeydir: Erki ele geçiren işçi sınıfı için bürokratizmin son derece büyük bir tehlike oluşturduğu saptaması. Bilimsel sosyalizmin kurucuları bunu işçi sınıfının eski toplumdan yeniye geçişin belli bir döneminde devletten vazgeçmemesi ile açıkladılar. Oysa devlet tüm organlarıyla yavaş yavaş toplumdan kendini ayırmak ve gittikçe başına buyruklaşan bir güç oluşturmak eğilimini taşır ve çıkarlarını toplum çıkarlarından üstün görme tehlikesini yaratır. Bu yüzden Marks ve Engels altını çizmişlerdi: İşçi sınıfı ve emekçilerin böyle bir tehlikeden kurtulabilmesi için daha ilk adımdan başlayarak emekçileri yönetime çekmek, onların özyönetimini geliştirmek zorunludur. Ancak bu yoldan bürokratik devlet sisteminin karşısında bir

ağırlık yaratılabilir.

Lenin bürokratizm tehlikesine dikkatleri çekti ve bunu daha o zaman sosyalist kuruculuğun başlangıç döneminin pratiğinden çıkararak yaptı. Daha 1919'da 8. Kongrenin kabul ettiği ikinci programda gelişmekte olan bir bürokratizm tehlikesinden söz ediliyor. Lenin, bu tehlikeye karşı mücadelenin ilerledikçe daha da aktif yürütülmesi gerektiğini vurguladı. Lenin bu görevi koydu ama, görev tam olarak yerine getirilmiş değildir.

Marks ve Engels gibi Lenin de yönetim ve uygulama ayrı olduğu, yönetenler ve yönetilenler bulunduğu sürece -devletin ölümü demek olan toplumsal özyönetimin kesin zaferine dek- bürokratizm tehlikesinin de varolacağı görüşündeydi.

Ama bürokratizm için çok elverişli bir atmosfer yaratan administratif ve volüntarist^x yöntemlerle yönetmeyi yeğleyen Stalin, Lenin'in bu görüşlerini unutturdu. Özyönetimin gelişmesi için hiç bir şey yapılmadı. Tersine Stalin, marksizmin kurucularının işçi sınıfına ölen bir devlet gerektiği düşüncesi yerine, 1939'da devletin komünizme kadar muhafaza edileceği düşüncesini yerleştirdi, özyönetim ise bir süreden beri revizyonistlerin icadı diye damgalanmış bulunuyor. İktidar tümüyle onun kurduğu administratif-bürokratik aygıtın elinde toplandı. Bu açıdan 30'lu yılların mahkemeleri ve baskıları Stalin iktidarının biçimlenmesinin tamamlanması dönemini oluşturur. Bu iktidar aygıtı kişiye tapma döneminden önce varolan, Lenin düşüncesi ve geleneği temelindeki yönetim sisteminin yandaşlarını yoketti.

SBKP 20. Kongresi karşısında bürokrasi ölümcül bir korkuya kapıldı, ama bunun ardından aktif güçlerini toparladılar ve toplumun bürokratizmden ve başka olumsuz görüntülerden temizlenmesi sürecini durdurmayı başardılar. Kimileri bugün de özyönetimin genişletilmesi, yöneticilerin seçilmesi, karar verme sürecinde açıklık, halk kontrolü, kısacası onları yığınların denetimine sokan ve sokacak olan ve onların yöneticilik işlevini sınırlayan her şeyden dehşete kapılı-

^x direktifçi ve iradeci - çev.

yorlar. Çünkü daha Marks bile doğru olarak işaret etmişti: "Bürokrasinin genel ruhu gizlilik, esrarengizliktir ... Açık devlet ruhu, açık devlet anlayışı bu yüzden bürokrasiye, bu esrara karşı ihanet olarak görünür." Ama bugün de bürokrasinin frenleyici mekanizmasının en önemli sosyal gücü olduğunu görüyoruz. Lenin halka açıldıkça, bizim bürokratizmin kötülüğünü gizlemeye kalkışmadığımızı, bu kötülüğü kökünden sökmeyi kolaylaştırmak için, ondan açıklıkla söz ettiğimizi söylemişti. Ama devlet varoldukça, onun işlevleri özel organlar ve bunun içinde faaliyet gösteren insanlarca yürütüldükçe, bunların halktan kopması ve kendi egoist çıkarlarını izleme olanağı da vardır. Ama bu yüzden devletin, yönetimin, partinin her yönetici sorumlusunu da bir bürokrat olarak görmek sonucu çıkmamalı. Bürokrat, resmi yöneticilik görevlerini kendi çıkarları için kötüye kullanan kişidir. Ve hele başkaları ile bir komplo içinde toplumun ilerlemesini durdurduğu ölçüde, o daha da bürokrat bir kişidir.

Kaba saba azarlama, administrasyonculuk^x, kırtasiyecilik yazılar hazırlayıp yaymak bürokratin faaliyetinin ayırdedici özellikleridir; o, halkla doğrudan ilişkiye girmekten korkar, çünkü bilir ki bu durumda onun yetersizliği, emekçilerin gereksinimi üzerine bilgisizliği, yeteneksizliği ve işten kaçması açığa çıkacaktır. Ancak halkın denetimi bürokrati işinden vazgeçmeye ya da görevlerini dürüstçe yerine getirmeye zorlayabilir.

Frenleme mekanizması da eski koşulların bir ürünü olduğundan, bunları ele almak gerekir. Çünkü tam o zamanlar üretimin yönetiminin bu türden biçimleri doğmuştu. İşçiler işletme yönetiminden dışlandılar ve yalnızca çalışma işlevinin uygulayıcısı haline getirildiler. Emekçiler emek ürünlerinin dağılımına ve kazanca katılmadılar, iktidar onlar adına ortaya çıkıyordu ama, aslında onların elinde gerçek bir iktidar yoktu. Ama o zamanki koşullarda da Sovyet insanları özveriyle çalıştılar. Halk yeni bir toplumun kuruluşunda büyük işler yaptı, sosyalizm, faşizme karşı savaşta büyük sınav verdi. Ama bu başarılar çok çok pahalıya, yeni toplum biçiminde gerekli olmayan görüntüler pahasına kazanıldı; bu sosyalizmi potansiyelini tam olarak geliştirmekten alıkoymuştu.

^x direktifçilik - çev.

Partimizin Merkez Komitesi 60'lı ve 70'li yıllardaki hataların sorumluluğunu açıkça üstüne almıştır. Ocak Plenumunda ve partinin belgelerinde dile getirildiği ölçüde bir özeleştiri bu güne dek yapılmamıştır. Burada SBKP MK ve ülke yönetiminin, öznel nedenlerinden, kişisel özelliklerinden ötürü ülkenin gerçek gelişmesinin sağlanmadığını belirtiliyor. İşlenen yanlışların böyle açıkça itirafı, bunları suskunlukla geçiştirmekten çok daha iyi, dürüstçe ve şerefli dir. Ve Lenin, politik bir partinin kendi hataları karşısında tutumunun onun olgunluğunun en önemli ölçütü olduğunu belirtmişti.

Sovyet toplumunda yenilenme sürecinde neleri öne çıkarmak gerekir?

Seçim sisteminde reform planı elbette çok önemli. Yığın iletişim araçlarında gelişen açıklık, eleştiri ve özeleştiri yi, dün ve bugün nasıl yaşadığımız ve çalıştığımız üzerine emekçilerin eleştirisel tutumunu da öne çıkarmak gerek. Bu eleştiri yalnızca gelişmemizde dün ve bugün ortaya çıkan olumsuzlukları ele almıyor. Bakanların ve başka sorumluların, bunlar arasında yönetici parti sorumlularının çalışmalarındaki pek çok geri kalmış yöntem eleştiriliyor. Bazı cumhuriyetlerde yönetici sorumluların komünist ahlaka ters düştüğü durumlar da biliniyor. Bu görüntünün sonuçlarını aşabilmek için bir yıldan fazla zaman gerek.

Şimdi biz eleştiri ve özeleştiri yi -sosyalist gelişmenin bu güçlü kaldıraçlarını- söz yerindeyse yeni kullanmaya başlıyoruz. Asıl devlet işletmeleri üzerine yasa yürürlüğe girdiği ve özyönetim gerçekleştirdiği zaman onlardan özellikle etraflı şekilde yararlanılacak. Elbette emekçilerin her zaman doğru karar vermeyebileceklerine hazırlıklı olmak gerek. O zaman kimi kişilerin -özellikle uzmanların- şu ya da bu kararı, çoğunluk desteklese bile eleştirme cesaretini göstermesi ve kendi görüşünü savunmayı bilmesi gerek. Öte yandan işçiler de kendi kararları, kimi zaman yanlışları karşısında, önerilen ve yapılanlar karşısında özeleştirisel bir tutumları olması gerek. Beklenen bir sonuç alınmamışsa, bunun karşısında doğru tutumu takınmak, yanlış kararı geri çekmek, yeni, doğru bir karar almak gerek.

Sovyetler Birliği'nde ve yurt dışında bireysel çalışma yasası geniş yankı uyandırdı. Burada sözkonusu olan kapitalizme, özel mülkiyete geri dönüş müdür?

Ne yazık ki tarihimizin bazı dönemlerinde sosyalizm kuruculuğu sahte devrimci yöntemlerle yönetildi. Köklü değişmeler görüntüsü altında sosyal alan öylesine derinden yıkıldı ki, bir çok emekçi sonunda dü-rüstçe çalışmaktan uzaklaştırıldı. Tüm toplum formasyonlarına özgü olan bir şey gözden düşürüldü: insanın topluma yararlı iş yapma, dü-rüstçe ücret alma ve işinden gurur duyma gereksinimi. Böylece verimli emeğin özendiricileri yokedildi. Pek çok kimse daha iyi ve daha dü-rüst çalışma isteklerini yitirdiler.

Sanırım Sovyet toplumunun bugün yüklenmek zorunda olduğu en ağır mi-ras budur. Pek çok kimse artık daha iyi çalışmanın daha iyi ücret getireceğine inanmıyor bile. Çünkü sık sık tembellerin, boş gevezelerinin ve yeteneksizlerin dürüst, alçak gönüllü emekçilerden daha çok kazandığı ve daha iyi yaşadığı görülmüş.

Bugün işletmelerimizde insanları doğru çalışmaya teşvik edecek de-ğişik özendiriciler ve yöntemler uygulanıyor. Ama bu, köklü önlemlerle daha da hızlandırılabilir. Devletin kimi işlevleri yerine getiremeyeceği durumlarda insanın kişisel gücünü geliştiren bireysel çalışmaya izin vermek akla yakındır: insanlar daha enerjik ve daha yaratıcı çalışma yeteneğine kavuşturulmalı. Sosyalist devlette özel girişimciliği toplumun çıkarlarının hizmetine sokma amacıyla, her bireysel ve kollektif çalışma özendirilmelidir.

Dönüşüm sürecinde yeni insanın eğitilmesi sorunu nasıl çözülmeli?

Neredeyse son ana kadar Sovyet insanının artık hemen hemen komünist bir toplumun insanı olduğunu ve bugün değilse yarın toplumumuzda her yanıyla gelişmiş kişiliğin yer alacağını söyledik ve yazdık. Kuşkusuz Sovyet insanının en büyük kesimi yaşadığı çağa layıktır. Ama yavaş yavaş farketmeye başladık ki toplumumuzda dürüst ve olumlu insanların yanı sıra gittikçe daha fazla sayıda satın alınabilir insanlar, devlet malını çalanlar, karaborsacılar, vurguncular, ay-yaşlar ve hatta uyuşturucu düşkünleri ve aslında bizde olmaması ge-

reken kötü insanlar da yaşıyor.

Ekonomide ve politikada sosyalizmin ilkelerinin zedelenmesinin bu tür sonuçları da oldu. Komünist yeni insanın kurallarının yerini soyut, yaşama yabancı şemalar aldı. İdeal bir tablo çiziliyordu, ama toplumun gerçek yaşamında devlet malını çalanlar ve başka olumsuz unsurlar vardı. Bunlar teoriye sığmadığı için, sanki böyle insanlar yokmuş gibi davranılıyordu. MK Ocak Plenumunda, günlük gerçek ile her şeyin yolunda gittiği ve hiç bir sorunun bulunmadığı dünya karşısındaki farkın gittikçe büyüdüğü saptandı.

Bana kalırsa yeni insanlar ancak değişen durumu görüp anlayarak ortaya çıkabilir. Eğer insan kendisi bu bilgiye varamamışsa ne konferanslar, kehanetler ve ne de "iyi ol!", "tutumlu ol!", "çalma!" türünden uyarılar yarar getirir.

İnsan yeni duruma uyum sağlayana, kendi başına ve sorumluluk bilinciyle hareket etmeye, azarlanma korkusu duymadan gerçekten toplumsal sorunların çözümüne katılmaya başlayana kadar belli bir zaman gerekecek. Ondan sonra o her bakımdan aydınlanmış, yeni yaşam anlayışı, yeni düşüncesi ve yeni psikolojisi olan bir insan olacak.

Moskovskaya Pravda

Söyleşiyi yapan

Albert SİROTKİN

SBKP 27. Kongresinin kararlarını uygulamada
alınan yol ve yenilenmeyi derinleştirmenin
görevleri üzerine

SBKP MK Genel Sekreteri Mâhail Gorbaçov'un
SBKP 19.Konferansına sunduğu rapor

Delege yoldaşlar,

Bizim, 19. Parti Konferansının ^(delegelerinin) karşı karşıya olduğu temel
Ülkemizde sorun, /partinin girişimiyle ve öncülüğüyle başlatılmış olan devrimci
yenilenmenin nasıl daha ilerletileceği. ve geri ^{döndürülemez} kılınaca-
ğıdır.

Soru bizzat yaşamımızın kendisinden doğuyor. Bu soru parti
içinde ve halk arasında yaygın bir biçimde tartışılıyor. Ve bu, parti-
nin, Sovyet toplumunun içinde bulunduğu gelişmenin ^(si) yeni aşamasın-
da politik öncülük rolünü yerine getirip getirmeyeceği sorusuna vere-
ceğimiz yanıtla bağlıdır.

Yaşamımızın son üç yılı çok haklı bir şekilde, köklü
dönüşüm yılları olarak tanımlanabilir. Parti ve emekçi halkın çabala-
rıyla ülkenin ekonomik, toplumsal ve ^{manevi} bunalıma sürüklenmesi
engellenebilmiştir. Toplum şimdi ^{bu} geçmiş, /günü ve geleceği daha iyi
değerlendiriyor ve kavramıyor. ^{Yenilenme} politikası somut sosyal-ekonomik
programlara dönüştükçe milyonlarca insanın pratik işi haline geliyor.
Ülkede politik durumun özü işte budur.

Toplumun nasıl ^{entellektüel} ^{yaşamı} ^{oyaya kalktığını} görüyoruz. Ülkenin
daha çok yönlü, daha ilginç ve daha zengin oldu.
Marks ve Lenin'in daha önceleri tek yanlı ele alınan ya da tamamen
suskunlukla geçiştirilen görüşleri üzerinde şimdi yeni-
den düşünülüyor. Bilisel ve insancıl ^m sosyalizmin
yaratıcı doğası, dogmatizmle çatışma halinde yeniden

(canlanıyor.

İnsanlar sorumluluklarının farkına vardılar ve
kayıtsızlıktan, yabancılaştırmadan sıyrılıyorlar. Değişiklik rüzgarları
insanların ^{ahlak} sağlığını geliştiriyor. Demokratikleşme düşüncesi,
duygu ve girişim ⁱⁿ güçlü bir biçimde akışını gerçekleştirdi.
Gerçeğin ve açıklığın güçlendirilmesi toplumsal ortamı temizli-

yor, insanları kanatlandırıyor, bilinci kurtarıyor ve faaliyeti teşvik ediyor.

Bu çarpıcı ve etkileyici bir süreçtir yoldaşlar ve/tüm ülkedeki namuslu ve ileri görüşlü unsurlar bu sürece katılmışlardır. Devrimci yenilenme güçleri pekişiyor. İnsanlar, ^{yenilenmeye} inanıyorlar ve sürekli ileri, yalnızca ileri gitmemizi istiyorlar.

İşçi sınıfı yüksek bir bilinç ve örgütlülük gösteriyor. Alışılmadık bir biçimde yeni ve karmaşık bir durum yaşamımızı kaplarken, işçi sınıfı mükemmel politik ve ahlaki niteliklerini, ^{ortaya koyuyor} ^{ca} ^{davaya} gerçek yurttaş ve devlet adamı gibi yaklaşım gösteriyor, çalışmasıyla yenilenmeyi destekliyor. Bu, partinin devrimci değişimleri güvenle sürdürmesini olanaklı kılıyor.

Köylülük ^{Köylüleri} yenilenmeyi büyük bir ilgiyle karşıladı. Kollektif ^{onun} Kongresi yenilenmeden yana güçlü enerjisini gösterdi. Tarımda kendilerini yenilenmeye adanmışlar yeni çalışma tarzlarını cesaretle kabul ediyorlar, bilime dayanıyorlar, etkin teknolojileri kullanıyorlar ve denemeye, araştırmaya ve ilerleme uğruna riskleri göze almaya, aynı zamanda tam bir kendini adamışlıkla, sorumluluk duygusuyla, beceriyle, kendileri için ve ülkeleri için çalışmaya hazır olduklarını gösteriyorlar.

^{Yenilenme} Lenin'in, aydınların toplumsal konularda çok duyarlı oldukları ve toplumsal değişikliklere duyarlılıkla tepki gösterdikleri şeklindeki görüşünü doğrulamıştır. Aydınlar partinin toplumun entellektüel ve ^{manevi} potansiyelinin ^{yenilenme} için tam olarak birleşmesi çağrısına istekle karşılık verdiler. Aydınlar 27. Kongre'nin ^{hakikat} sorunuyla ilgili dersini tüm kalpleriyle desteklediler ve partinin son üç yıl içindeki kararlarına büyük bir anlayış gösterdiler.

Özet olarak, 1985 Nisan Plenumu sonrası dönemin ana politik sonucu tüm toplumsal atmosferde değişiklik, yenilenme görüşlerinin yaşama geçmesi ve Sovyet halkının partinin *yenilenme* politikasına verdiği desteğin artması oldu.

Ama bu, daha iyiye doğru değişimler her yerde sürüyor, tam hızla sürüyor ve devrimci değişimler geri döndürülemez kılınmış demek midir?

Hayır, değil. Gerçekçi olmak istiyorsak, yoldaşlar, bunun olmadığını kabul etmeliyiz. Henüz frenleyici etmenlerin köklü nedenlerinin üstesinden gelebilmiş, yenilenme mekanizmasını hatta heryerde harekete geçirebilmiş ve/bazı şeylerde böylesi bir mekanizmayı hazırlamış dahi değiliz. Çok sayıda parti örgütünün yeteneği, yeterliliği *yenilenme* görevlerini yerine getirecek düzeyde değil. Gereksinim duyduğumuz şey, gelişmemizde yeni, nitel değişikliklerdir ve bu temel çözümler ve güçlü, girişimci faaliyet gerektirir. Çok sayıda karmaşık sorunlar^{la} karşı karşıya bulunuyoruz. Ama bunların hangisi can alıcıdır? SBKP MK'ne göre can alıcı olanı, politik sistemimizde reform yapılmasıdır.

Merkez Komitesi platformunu, Konferans için hazırlanan tezlerde açıklamıştır. Biz her konuya hazır yanıtlar vermeyi amaçlamadık. Tartışmalar sürecinde yeni görüşlerin ve önerilerin çıkacağını ve Konferansın bunları hesaba katacağını düşündük. Ve bundan sonra Konferansın kararları gerçekten tüm partinin ve halkın kolektif bir kazanımı olacaktır.

Konferansımızın politik hedefi 1985 Nisan Plenumundan sonraki ve SBKP 27. Kongresi'nden sonraki dönemi Leninci gelenekler ruhunda ve mevcut deneyimler ışığında çok yönlü ve eleştirel bir şekilde incelemek, stratejiyi zenginleştirmek, değişikliklerin taktiklerini somutlamak, *yenilenme* sürekli olarak ilerlemesi, geri döndürülme

kılınması için yolları, araçları
tir.

ve yöntemleri belirlemektir.

I. YENİLENMENİN GELİŞTİRİLMESİ VE DERİNLEŞTİRİLMESİ

1. Elde Edilen Kazanımları Özeleştirel Biçimde Değerlendir- mek.

Yoldaşlar, devrimci yenilenme, yaşamın belirleyici alanı olan ekonomiye daha da derinlemesine giriyor.

Ekonomik yönetim sisteminde, hedefleriyle, çapı-
la gerçekten radikal olan köklü reformlara giriştik. Ekonomide temel
birimlerin önemli bir bölümü Devlet İşletmeleri Yasasına uygun olara
tam ekonomik muhasebe ve öz-finansman ilkelerini benimsiyor
lar. Kısa bir süre önce kooperatiflerle ilgili olarak kabul edilen
yasa, Sovyet ekonomisinde güçlü bir kooperatif sektörü için
ve ekonominin tüm alanlarında çeşitli işbirliği biçimlerinin geniş
bir biçimde kullanılması için : yolu açıyor.

İşletme içi emek ilişkilerinde, sözleşme temelinde, kamu mül-
kiyetinin avantajlarıyla ^{insanın} kişisel çıkarları, mülk sahibi yaklaşımını
ve bir yurttaş olarak kendini gerçekleştirme ^{girisimci çalışma ahlakını} birleştirilen yenilenme başlama-
tır. Bireysel iş sahibi dünya önemli bir gelişme göstermektedir.

Başlıca ekonomik ve sosyal alanlarda ilkesel karak-
terde uzun erimli bir dizi kararlar alınmış ve uygulamaya konul-
muştur.

Ekonomi yavaş yavaş hız kazanıyor. geçen yıl ilk kez ulusal
gelirdeki toplam artış, emek üretkenliğinin artmasıyla elde edildi.
Kişi başına gerçek gelir de yeniden artmaya başladı: içinde
bulduğumuz beş yıllık plan döneminin iki yılında kişi başına %4,6
oranında arttı.

Bir önceki, 11. Beşyıllık Plan Dönemi'ne göre, her yıl 15 milyon metre kare daha fazla konut teslim ediliyor. Halk eğitimi ve sağlık hizmetlerini ciddi bir biçimde yeniliyoruz. Ölüm oranı azalırken, doğum oranı arttı. Bunun, çok içki içilmesine ve alkolizme karşı açtığımız savaşla ilgisi az değildir.

Bu yıl da sosyo-ekonomik durum sürekli olarak iyileşiyor. Maddi üretimde çalışan sayısı mutlak olarak düşerken, ulusal gelir planlanandan daha hızlı artıyor. Tüketim malları üretimi önemli hızlarla artıyor. Böylece bu yılın ilk beş ayında mal dolaşımına ilişkin hedefin yerine getirilmesi olanaklı olmuştur. Gıda malları ve öteki malların satışı geçen yılın aynı dönemine göre %5,9 oranında tüketici hizmetleri hacmi de %13,5 oranında arttı.

Konut ve öteki sosyal tesislerin inşaatı daha büyük hızla sürüyor. Daire ve müstakil ev yapımı %6, orta dereceli okul inşaatı %22, çocuk yuvası, kulüpler ve kültür merkezleri inşaatı %30 dolayında ve hastane inşaatı da %100 oranında arttı.

Bunlar yenilenmenin elle tutulur, gözle görülebilir sonuçlarıdır. Ama yoldaşlar, öz-eleştirel olmalıyız: tüm olumlu etkilerine karşın, özellikle nihai sonuçta, yani halkın yaşam standardına bakarak, ekonomide işlerin çok yavaş değiştiğini görmeliyiz.

Bunların nedenleri nelerdir?

Açıkça söylemek gerekirse yoldaşlar, biz geçen dönemdeki deformasyonun ve durgunluğun çapını ve ciddiyetini küçümstedik. Şimdiye dek bilmediğimiz ve görmediğimiz çok şey vardı: ekonominin çeşitli alanlarındaki ihmaller, başta düşündüğümüzden çok daha ciddi oldukları ortaya çıktı.

Durumun ne derecede ciddi olduğu belki birçok şeyin yanı sıra

Ülkenin mali durumundan anlaşılabilir. Son birkaç yılda devlet bütçesinde harcamalar gelirlerden daha hızla arttı. Bütçe açığı pazara baskı yapıyor, rublenin ve genel olarak para dolaşımının istikrarını bozuyor ve enflasyon süreçleri^{ine} yol açıyor.

Ancak, kanımca geçmişin hatalarından ve acı derslerinden bahsederken, biz kendimize, bugüne karşı bizden öncekilere göre daha az titiz ve daha az ilkeli olmamalıyız, yalnızca başarılarımızı değil, aynı zamanda hatalarımızı ve son üç yıl içindeki çalışmalarımızdan çıkaracağımız dersleri, yenilenme süreci içinde yaptığımız hataları da analiz etmeliyiz. Ve bu bağlamda özeleştirel olmalıyız, itiraf etmeliyiz ki, bu üç yıl içinde yenilenmenin başlıca alanlarında

herşeyden çok da, ekonominin verimliliğini yükseltmede ve nihai sonuçlarını iyileştirmede yaptıklarımızdan çok daha fazlasını yapabildik.

Ülkemizde hala/çok fazla petrol, elektrik enerjisi ve metal tüketildiği bir gerçektir. Yüksek üretim hacmine ulusal gelir birimi başına bizi, karşın kaynak kıtlığı /ham madde, yakıt ve enerji üretiminin artırılması için daha çok fon ayırmaya zorluyor.

Bu kısır döngüyü kırabilmek için, bilimsel ve teknik ilerlemeyi hızlandırmanın ve bir bütün olarak ulusal ekonomiyi yenilenmenin belirleyici koşulu olarak makina sanayini köklü olarak modernleştiriyoruz. Bunun eşi görülmedik bir program olduğunu söyleyebiliriz. Bu yalnız makina sanayinde değil, aynı zamanda kimya sanayinde, metalurjide, öteki sanayilerde ve kuşkusuz araştırma ve geliştirme alanında da olağanüstü çabalar gerektirir.

Çalışma başlatılmıştır ama henüz öne konan hedefler için yeterli düzeyde değildir ve özellikle de mikro-elektronik, bilgisayar teknolojisi ve yeni maddelerin geliştirilmesi gibi öncü alanlarda çok

yavaş ilerlemektedir.

SSCB Bakanlar Konseyi'

Makina Sanayi Bürosu, SSCB Bilim ve Teknoloji Devlet Komitesi
de
ve makine sanayin önde gelen kadrolar
bunun doğrudan sorumlularıdır. Bir bütün olarak
ekonomide yapısal değişim de çok yavaş ilerliyor. Bu demektir ki,
geçmişte biriken sorunların çoğunun üstesinden gelinmemiştir. Bu da
ekonomik yönetime şimdiki yaklaşımı yansıtmaktadır

Bir şey daha. Hatırlarsınız, Merkez Komitesi Haziran Plenumu
uzun vadeli stratejik hedeflerin, halkın yaşamsal gereksinimlerinin
karşıllanmasıyla bağlanması gereğine işaret etmişti. Yapısal
yenilenme ve köklü ekonomik reform temel süreçlerdir. Bu süreçle
çok zaman alacak, çok çaba ve kaynak gerektirecektir. Bunları yaşama
geçirirken aynı zamanda ivedi bir sorun olan halkın refahını yük-
səltılması sorununu da çözmek zorunda kalacağız. Bu doğrultu,
tamamen
/27. parti kongresinin öne koyduğu gelişmemizin sosyal yönelimini
güçlendirme hedefinden gelmektedir.

Bu sorunlar nasıl çözülüyor?

Toplumumuzun yaşamının belki de en acılı ve en ivedi soru-
nu olan gıda sorunuyla başlayayım.

Burada belli ilerlemeler kaydedilmiştir. Ama bunlar
tatmin edici olmaktan uzaktır. Gıda üretiminde elde edilen artış
daha çok nüfusun artan kesiminin gereksinimlerini karşı-
lamıştır. Yoldaşlar, bu demektir ki, gıda kaynaklarının daha büyük
bir hızla artırılması gerekmektedir. Ne ahlaki, ne de poli-
tik olarak gıda sorununun çözümünü geciktirmeye hakkımız yoktur.

Burada haklı bir soru akla geliyor: bu ko-
nuda ilerleme kaydetmek neden bu kadar uzun zaman alıyor? Kuşkusuz
neden-
lerin birçoğu geçmişe, tarımda gelişmenin ilkelerinin
büyük ölçüde küçümsendiği döneme dayanmaktadır. Ama bu

hiçbir zaman "imdiki hataların gerekçesi olarak görülemez. Tüm düğümler: çözülmüşse benzermektedir, Ekin ve hayvan üretimini artırabilmeleri için kollektif ve devlet çiftliklerine, yörelere, bölgelere ve cumhuriyetlere olanaklı en geniş haklar verilmiştir. ^(Ama) Menüz istenen sonuçtan uzaktır. Üstelik bir süre önce alınmış olan kararların birçoğu anlaşılmamıştır;

kararlar bürokratik engellerle karşılaşmıştır gerçekleştirilmesi sürüncemede bırakılmıştır, kısacası yeni tarzda çalışmaya karşı isteksizlik vardır.

Çıkarılan bu sonuç, ^{çoğu zaman} aynı doğal ve ekonomik koşullarda olan bölgelerde farklı sonuçlar elde edilmesiyle doğrulanmaktadır. İnsanların işe enerjiyle sarıldıkları ve yeni olanakların çoğundan gerçekten yararlandıkları yerlerde gözle görülür ilerleme sağlanıyor. Belorusya, Litvanya, Altay Yöresi'ni, Belgorod, Volgograd, Zhitomir, Lipetsk, Orel, Khmel'nitsky ve Tselino'grad bölgelerini alalım. Buradaki hayvan üretimi sürekli olarak artıyor, gıda ür ^{etimi} de gözle görülür bir şekilde iyileşmiştir.

Ama gıda maddeleri üretimi neden Belgorod yöresinde iyileşti de komşu Kursk yöresinde iyileşmedi? Neden Tselinograd yöresinde çiftçiler daha çok et, süt ve sebze pazara sürerken,

Kuzey Kazakistan'da ve komşu öteki bazı bölgelerde aynı şey

neden başarılamadı?

Bu türden çok sayıda örnek vardır yoldaşlar. Daha da kötüsü Vologda, Kaliningrad, Kirovograd, Kurgan ve Yaroslavl bölgelerinde ve Kalmuk Özerk Cumhuriyeti'nd birçok çiftlik ürününün üretimi düştü bile. Özbekistan, Moldavya ve Transkafkasya cumhuriyetlerinde tarımda durgunlu-

ğın unsurları hala görülüyor. Bu demektir ki, çok şey yöneticilerin tutumuna, yeterliliklerine ve işleri yeni tarzda yürütebilme yeteneklerine bağlıdır.

Gıda maddeleri üretimini iyileştirmenin yollarının^{aranması} başta durumun değişmediği ya da çok yavaş iyileştiği bölgeler ve cumhuriyetlerde olmak üzere, her yerde devam edilme^{si} gerektiği kanısındayım. Bu, tarımın durumunun derinlemesine analiz edilmesi temelinde, tüm halkın katılımıyla yapılmalıdır.

Dikkat nerede yoğunlaştırılmalıdır? Deneyim^{düze} göstermiştir ki, gıda maddelerinin üretimini istenen^{çıkarma-}nın en kısa ve güvenilir yolu, her yerde sözleşme^{uygula-}ları ve emeği örgütlemenin ve teşvik etmenin öteki etkin biçimleri^{Simdiki} kullanılmalıdır. Tarım politikasının kilit unsuru budur.

Sözleşme düzenlemelerinin uygulandığı kolektifler^{de} elde edilen sonuçlar, ekinlerin ve hayvan ürünlerinin görece kısa zamanda artırılabilceğini, emek üretkenliğinin önemli ölçüde artırılabilceğini, kayıpların azaltılabilceğini ve çiftlik ürünlerinin daha iyi kalitede elde edilebileceğini göstermiştir.

Ana sorunun, /Ülkede gıda sorununun^{yanıtı} tam da bu deneyimde yatı-
ne kadar kısa zamanda çözülebileceği sorusunun^{yor yoldaşlar.}

(Herşey, halkın ilgisini artırmayı ve sözleşme uygu-
lamasını ne kadar kısa zamanda^{köylüleri} gerçekleştirebilece-
ğimize, bu sürece ne ölçüde geniş olarak katabileceğimize
ve onları çiftliklerin gerçek efendisi yapabilmemize bağlıdır.

Kuşkusuz, böyle yaparken, aynı zamanda tarımda ve gıda sanayiinde maddi ve teknik olanakları artırmayı sürdürmeliyiz. Taşımacılığın^{nın} depolama ve çiftlik ürünlerinin işlenmesinin iyileştirilmesi için ivedi önlemler alınmalıdır. Şayet ürünü zamanında

toplar, taşır, depolar ve işlersek ve tüketiciye zamanında ulaştırırsak gıda tüketimini, ^(tarhaların ve çiftliklerin bugünkü) üretkenlik düzeyiyle ^{daha} %20-30 artırabiliriz.

Bu reel potansiyel kullanılmalıdır. Çiftlik ürünlerinin işlenmesi, depolanması ve taşınmasını iyileştirmek için somut bir program hazırladık ve bu amaçla 12.

Beş Yıllık Plan döneminin geri kalan kısmı ve 13. Beş Yıllık Plan dönemi için 77 milyar ruble ayırdık. Şimdi işleri becerikli bir şekilde örgütlemeli ve durumu en kısa zamanda köklü bir şekilde iyileştirmek için bu kaynakları etkin bir biçimde kullanmalıyız.

Kooperatiflerin kapsamlı bir şekilde gelişmesi, ^{ekonomik} muhasebenin ve sözleşmenin ^{ve} emeği örgütlemenin ve teşvik etmenin öteki ileri biçimlerinin uygulanması, tüm bunlar nesnel olarak tarım-sanayi kompleksinin işletilmesinde köklü bir değişiklik gerektirmektedir. Pratik, yöre ve bölge düzeylerinde tarım-sanayi organlarının şimdiki biçimleriyle artık etkin olmadıklarını göstermiştir. Öyle görülüyor ki, ^{yaptığı gibi} Birçok yörenin, bölgenin ve cumhuriyetin Tula örneğini izlememiz gerekiyor. Kastettiğim, kollektif ve devlet çiftliklerinin ortak ^{yönetim birimi ve} organları oluşturmak üzere gönüllü olarak birleşmeleridir.

Nasıl yönetim ve ^{örgütlenme} biçimlerine gereksinim duyduklarını en iyi çiftçiler kendileri bilirler.

Yerel Sovyetlere ve parti organlarına gelince onların görevleri çiftliklerde yenilenme ve yönetim yöntemlerinde köklü değişikliğe yardımcı olmalıdır. Ve bu süreci durduranlar, engeller yaratanlar, kollektif ^{Köylüleri} kongresinde söylendiği gibi, yolun dışına atılmalıdırlar.

Bir başka önemli sorun: Kişiye, çalışma ve yaşam koşullarına

ilgi gösterilmezse, tarıma ne kadar kaynak ayrılırsa ayrılınsın istenen sonucu vermez. Kırsal kesimde toplumsal gelişme üzerine özel olarak birkaç şey söylemek ~~istiyorum~~ istiyorum. Toplumun köy halkına büyük bir borcu vardır. Birçok yörede konut/ ^{koşulları,} toplumsal ve kültürel koşullar ve tıbbi hizmetler düşük düzeydedir. Buna konutların konforunun tatmin edici düzeyde olmamasını, enerji temininde ^{ve} /ev aletleri kullanımında zorlukları ve yolların kötü durumunu eklemek gerekir.

Köylerde toplumsal koşulların iyileştirilmesi için içinde bulunduğumuz beş yıllık plan döneminde şimdiye kadar olduğundan daha uzun vadeli önlemler alınmaktadır. ^{özellikle} Rusya'nın ^(toprağı, siyah) Olmayan ^{bölgesi} gibi ülkemizin en önemli bir bölgesinde büyük bir değişiklik programı sürüyor. ^{Heryerde} Çiftçilerin önümüzdeki birkaç yıl içinde yaşam ve çalışma koşullarında gerçek bir iyileşme hissetmeleri esastır. Bu doğrultu ileride de kararlılıkla izlenmelidir. Devlet Planlama Komitesi ve SSCB Tarım-Sanayi Devlet Komitesi 13. Beş Yıllık Dönem için plan hazırlarken bu doğrultuda hareket etmelidir.

Kısacası yoldaşlar, şimdiki tarım politikasının özü, çiftliklerde üretim ilişkilerinin köklü biçimde değiştirilmesidir. Kent ile kırsal kesim arasında dengeyi sağlamalıyız ve çeşitli sözleşme düzenlemelerini geliştirerek kollektif ve devlet çiftliklerinin potansiyellerini tam olarak açığa çıkarmalıyız. Çiftçi ile toprak arasındaki yabancılaştırmanın üstesinden gelmeliyiz. Çiftçiyi egemen efendi kılmalı, onu buyrukçu yöntemlere karşı korumalı ve ^(Bu, ülke çapında) köyde yaşam koşullarını köklü olarak değiştirmeliyiz. ^{verimliliği} Tarım-sanayi sektöründe hızla artırmanın ve gıda maddeleri teminini köklü bir biçimde iyileştirmenin güvence altına alınması tek yoludur.

Konut sorunu üzerine birkaç şey söyleyeyim. 2000 yılına kadar her aileye müstakil bir daire ya da ev verme gibi çok önemli bir

işe giriştik. Bildiğiniz gibi bunu başarabilmek için 35 milyon daire ve ev inşa etmemiz gerekiyor. Konut inşasıyla ilgili durum iyileşmeye başlamış bulunuyor, ancak durum hala çok gergindir, insanlar yıllardır konut bekliyor.

Bu nedenle olağanüstü kararlar aldık ve ^{ekonomik muhasabe} geçer emek^{ci}/kollektiflerini kendi konutlarını inşa etmeleri için serbest bırakırken, devlet fonuyla konut inşaat hacmini önemli ölçüde artırdık. Özel mülkiyete ait dairelerin ve müstakil evlerin yapımını da teşvik etmek üzere elle tutulur adımlar attık. Burada amaç, halkın kooperatif dairelere veya müstakil evlere sahip olma istemlerini karşılamaktır. Bu konuda inşaatların büyüklükleri ve yükseklikleriyle ilgili tüm yasaklar ve kısıtlamalar kaldırılmıştır. İnsanlar buna kazançlarını ayırdıklarına göre, bırakalım şu anda ya da ileride gereksinim duyacakları konutu inşa etsinler. Halkın devlete ^{bedeline} ödeyerek ^{Kiracı bulundukları} konutları mirasçılarına bırakmaları önerileri de makul görünmektedir.

Konut inşaatının hızlandırılması kararı genel bir onay görmüştür. Heryerde işler iyileşmeye başlamıştır. Ama yeni sorunlar ortaya çıkıyor.

İnşaat malzemeleri sanayi artan talebi karşılayamıyor. Yörelerde, bölgelerde ve cumhuriyetlerdeki olanakların kullanılmasıyla çok şeyin başarılması gerekiyor. İnşaatçılara ve inşaat malzemeleri imalatçılara en ileri teknoloji ve teçhizatı ^{verilmesi} gerektiğinden, makina sanayine de çok şey bağlıdır. Ve tüm bunlar işadamları

tarzıyla, gecikmeden yapılmalıdır.

Son olarak da tüketici istemlerinin karşılanması ve ticaret ile hizmetlerin geliştirilmesi üzerine birkaç söz. Burada görülen değişiklikler esas sorunu çözemedi: mal ve hizmet arzı hala halkın satın alma kapasitesinin gerisindedir ve bu daha çok bu alandaki ihmalden ve buna karşı tutumdan kaynaklanmaktadır.

Çok şey hafif sanayiye bağlıdır. Şimdi, yıllardır bu konuya aldırma^{sonuçlarını yazıyor}zlığın . İlgili işletmeler, modası geçmiş malzemeler ve çok el emeği kullanıyor. . Tüm bunlar üretimin verimliliğini, niceliğini ve niteliğini, personelin istikrarlı çalışmasını etkiliyor. Durumu düzeltmek için önlemler alınmıştır. Bu işe önemli fonlar ayrılmıştır. İşletmeler içerde üretilen ve dışarıdan satın alınan teçhizatla modernleştiriliyor.

Ama başka nedenler de vardır. Tüketim mallarının yavaş artması büyük ölçüde ekonomik mekanizmanın yetersiz işlemesinden ve teşviklerin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

CSCB bakanlıklarına ve dairelerine bağlı, pazara dayanıklı tüketim malları sunmaları gereken işletmelerin çoğu bu ^{nu} ikincil bir iş olarak görüyorlar ve çeşitli bahanelerle bundan kaçınmaya deniyorlar.

[Kısa süre güçlü, modern bir tüketim malları sanayi yaratmalıyız. Aynı şey yalnızca hafif sanayi için değil, aynı zamanda savunma ^{sanayi} ve tüketim malları üretimi . arzına katkısının gözle görülür bir şekilde artması gereken ağır sanayi için de geçerlidir. Yalnızca nicelik olarak değil, aynı zamanda nitelik olarak da.

Yerel yönetim organları mal ve hizmet arzında özel sorumluluk taşımaktadır. ,Bölgelerinde üretilmiş mallarla pazarı doyu-

ran gerçek girişim ve işletme örnekleri az değildir. Ama çok sayıda bölge öteki bölgelere güvenme eğilimindedir ve kendi bölge...inde kolaylıkla üretilebilecek malların başka yerlerden getirilmesini temin etmeye çalışmaktadır. Kooperatiflerin ve bireysel emek faaliyetinin geliştirilmesi için büyük olanaklar yaratılmışken, bu yaklaşım şimdi affedilemez. Bunun tam olarak anlaşıldığı ve gerekli koşulların sağlandığı yerlerde gözle görülür sonuçlar elde edildi ve pazarda yeni ti mal ve hizmetler görülüyor. Bu ancak selamlanabilir.

Kısacası, halkın yaşamsal çıkarlarını ilgilendiren bu konuya yaklaşımın, hem merkezde, hem de bölgelerde kökünden değiştirilmesi gerekmektedir.

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAřTIRMALARI

maması sonucunu doğuruyor.

Bu, işletmelerin içinde bulunduğumuz yıla ilişkin planlarını oluşturma tarzıyla da doğrulanıyor. Gerçekte, öncenin zorunlu üretim kotaları sistemi, devlet siparişleri kılığında olduğu gibi korunmuştur.

4. Bu gerekli denetimi yapmayan bir kısım bakanların ya da kimi durumlarda, göz yuman Devlet Planlama Komitesinin ve SSCB Bakanlar Kurulu'nun daimi organlarının sistimalinden başka bir şey değildir.

Ve en hoşgörülemez olan da, işletmelerin devlet siparişleri yoluyla, talebi olmayan mallar üretmeye zorlanmalarıdır.

Böyle bir yaratılan basit neden zorlamayı, ünlü "toplam üretim" hedefine ulaşma isteğidir.

Yığınla orta ve küçük boy işletmeler bir yana, bu türden dayatmalar Ural Mühendislik İşletmeleri, Altay Tarımsal Makina İşletmeleri ve Baku Lastik Fabrikası gibi büyük işletmelerde dahi uygulanmıştır.

Bu "toplam üretim" hazretlerinin ne kadar da çok sadık hizmetkârı varmış !

Bunun, reformun ruhuna tamamen aykırı olduğunu, ekonomimizi bir çıkmaza sürükleyen işletme yöntemlerinin korunması anlamına geldiğini söylemeye herhalde gerek yok.

Artık herkes eski yöntemlere geri dönüş olmadığını görmüştür, diye düşünülebilir. Ancak hala kimilerinin, eğer plan bir işletme üzerinde baskı yaratamazsa, söz konusu işletmenin ekonomik göstergelerini iyileştirmeye yönelmeyeceğini söylediğini duyuyoruz. İlk bakışta bu söylem akılcı görünüyor. Ne ki, olgular öyle olmadığını gösteriyor. Tek bir örneğe değinmeye izin veriniz.

Birçok insan, işletmelerin haklarının genişletilmesinin ve zorunlu göstergeler yelpazesinin daraltılmasının, plan sonuçlarının aşağıya çekilmesine ve beşyıllık plan hedeflerinin gözden geçirilmesine yol açacağından korkuyordu. Gerçekten de, tam *ekonomik muhasebe* uygulamasına geçen sanayi işletmeleri için bu yıl öngörülen toplam karın, hedefin 4,5 milyar ruble altında olduğu doğrudur. Eski yöntemlerin kimi ateşli taraftarları *evinde* ellerini oğuşturmakta ve, "gövdünüz" mü, yalnızca ve yalnızca ekonomik kaldıraçlara ve teşviklere başvurmak nelere yol açıyor?" demektedirler.

Ama, işler pratikte nasıl gelişiyor? Aslında, sözkonusu işletmeler bu yılın ilk beş ayı için kar hedeflerini 2,5 milyar ruble aşmışlardır.

Eski tarzda çalışan işletmelerdeki ^{kar} artış yüzde 10.2 oranındayken, bu oran tam *ekonomik muhasebe* geçen şirketler için yüzde 12.8'dir. Buradaki önemli nokta, kar ^{artışının} başlıca maliyetleri düşürme ve hammadde kullanımını azaltma yoluyla gerçekleştirilmiş olmasıdır.

Açıkça söylemek gerekirse, bu, son dönemde ekonomimiz için oldukça alışılmamış bir sonuçtur.

Ve yakından ve derinle, mesine bir incelemeyi hak etmektedir.

Apaçık ki, işletmeleri daha yüksek plan görevlerini kabul etmeye ^{herhangi} bir ekonomik mekanizma henüz uygulamaya sokulmamıştır.

Bunun üzerinde düşünmeliyiz. Son tahlilde bizim için önemli bir olan yoldaşlar, nihai sonuçtur. Eğer/ekonomik mekanizma işlemeye başlıyor ve daha elle tutulur sonuçlar sağlıyorsa, bize gereken tam da budur. İşte öğretici bir ders!

artık Bu, planlama organlarını planlamaya yaklaşımlarını gözden geçirmeye ve vurguyu "plan baskısı"ndan ekonomik kaldıraç ve teşviklere aktarmaya itmelidir.

Deneyim gösteriyor ki yoldaşlar, ekonomik reformun ilerlemesi için SBKP Merkez Komitesinin ve Hükümetin sürekli dikkati gerekmektedir. Şunu kabul edelim; devlet siparişi düşüncesi,

olması gerekenden daha geç aydınlatıldı. Aldığımız sinyaller yeterince ve hızla değerlendirilmedi. Şimdi bu yanlış düzeltiliyor. Devlet siparişlerine ilişkin prosedür üzerine özel hükümet kararları yakında yayınlanacak.

Reformun başlangıç aşamasında, çalışma kollektifleri ve işletme organları da, dikkatlerini ekonomik normları oluşturmaya verdiler. Burada da, bakanlıkların ve dairelerin işletmelere yaklaşımlarında ^{dayatmacılık} denemelerine tanık olduk. Birçok ^{bakanlık} ^{yapabildikleri} yerlerde normları belirleme, eskiden olduğu gibi, etkin çalışan işletmelerden kötü çalışanlara fon aktarma yolundan devam etti.

Ekonomik muhasebe ve finansman sistemine başlayan değişik çalışma kollektiflerinin farklı başlangıç potansiyellerine sahip oldukları gözönüne alındığında, böylesi bir yeniden dağılım belki bir ölçüde haklı görülebilir. Ancak norm belirlemenin ana amacı, doğrudan gelirlerle nihai sonuçları bağdaştırmaktır, ki bu sayede kollektifin çalışması yüksek gelir aracılığıyla cesaretlendirilebilsin. İster açık ister gizli yapılsın, aşırmanın hiçbir türünü ve kötü çalışıp rahat bir hayat sürmeye fırsat tanıyan hiçbir olanağı hoşgöremeyiz. Ücret eşitlemeciliği, üzülerken söylüyorum, psikolojimiz ve ekonomik uygulamalarımız üzerinde çok derin etkiler bırakmıştır. Deyim yerindeyse, kapıdan kovuyoruz, bacadan geri geliyor.

Ücretler ve fiyatlar reformunda da aynı sorunla karşı karşıya geliyoruz. İlk sonuçlar, görüldüğü kadarıyla, ^{umut vericidir.}

Yeni ilişkilere geçen kollektifler , emek üretkenliklerini yükselttiler, ^{ücretleri} de beraberinde arttı. Ancak burâlarda bile ücret eşitlemeciliği.

yaşam hakkı bulabiliyor. İyi çalışan işçilerini ödüllendirme ve tembel , tutumsuz ve boş oturanların gelirlerini düşürme yetkisi verilmiş işletmeler, kimseyi gücendirmemek için bu hakkı oldukça ürkek kullanıyor.

^{Emekçi} kollektiflerinin faaliyetinde, ^{henüz} durgunluk döneminden miras kalmış yaklaşımların üstesinden gele bilmiş değiliz. Yaratıcı, yüksek ^{verimlilikte} , kimi zaman olağanüstü nitelikte çalışma modelleri ortaya koyan işçi, teknisyen ve mühendislerin ücret ve maaşları suni olarak düşük tutuluyor. Kimi norm koyma girişimleri de, bu yönden eleştiriyi hak ediyor. Ücret eşitlemeciliği eğilimlerini söküp atmanın en etkili yolunun, ^{ekonomik muhasebe} ilkelerini, yalnızca bir bütün olarak ^{emekçi} kollektiflerinde değil, ama aynı zamanda bunların alt bölümlerinde ve her işyerinde sonuna kadar kararlılıkla uygulamak olduğunu bilmem kanıtlamama gerek var mı ?

Lafı dolandırmadan söylersek, eğer kelimenin gerçek anlamıyla her bir kişinin kişisel çıkarlarını etkilemezse, eğer her bir kişinin yaşamsal işi haline gelemezse, reform işlemeyecektir, ^{beklediğimiz} sonuçları getirmeyecektir.

Köklü ekonomik reformun başlıca alanlarından biri de, kooperatif hareketine geniş bir destek verilmesidir. Konu kollektif ^{Köylüleri}.

Kongresinde ve Kooperatifler Yasası'nı çıkaran Yüksek Sovyet oturumunda , enine boyuna tartışıldı. Bu kooperatif hareketinin gelişmesinin ^{olabildiğince} yolunu esas olarak döşedi. Merkez Komitesi'nin görüşüne göre, kooperatif hareketinin güçlendirilmesi,

toplum^{daki} canalcı önemdeki birçok sorunun çözüme kavuşturulması için zengin olanaklar yaratacaktır.

Kooperatiflere, Lenin'in onlar için öngördüğü gerçek anlam ve rolü kazandırdık. Şimdi dikkatler pratiğe yönelmelidir. Ve, ^{yanılenmeye} kooperatif bir temelde artan bir katkı yapmak isteyen insanların desteklemek, Sovyetlerin ve parti örgütlerinin acil görevidir.

Yoldaşlar, eğer tutuculuk işletmeci aygıtı^{aygıtı} böylesine inatçı çıkmasaydı, ekonomik reform daha iyi yol almış olurdu. Kumanda ve idari talimat yöntemleri, konumlarına dirençle sarılıyorlar. Reform uygulamaya sokuldukça, durgunluk güçlerinin direnişini somut olarak hissediyoruz, ki bu, çok sık olarak yarım ağız ya da uzlaşmacı kararlara, kimi zaman da hatalara yol açıyor.

[Bakanlıkların eski bürokratik ana dairelerini, devlet üretim birlikleri kılığında yeniden canlandırma denemelerine tanık olmadık mı yoldaşlar? Bu yoldan, eski bölümlenmesi ve şişirilmiş^{aygıtı} ile ^{aygıtı} sert merkezi yapıdaki örgütlenme, bağımsız işletmelerin gömüllü birliklerinin yerini alacaktı.

Merkezde ve yerel düzeyde, hala ^{oldukça} çok insan demokratikleşme ve ekonomik reform koşullarına uyan yeni işletme biçimlerini reddediyor.

Bu, SSCB ve cumhuriyet bakanlıkları ile dairelerinde, yöresel ve bölgesel işletme organların da idari personelin sayısı azaltmaya gidildiğinde de su yüzüne çıktı. Bu konuda ne söylenebilir? Bu bizim için ilkesel bir sorundur.

^{Aygıtın} sayısını ve masrafını azaltma, ^{verimliliğini} ise yükseltme çizgisini ısrarla izlemeliyiz. Aynı zamanda bu önlemler sonucu boşta kalan insanların başka dairelere

kaydırılmaması da esastır. Bunlar, üretimde, hizmetler alanında, kooperatiflerde, perakende ticarete ve yerel hizmetlerde, işgücü yetersizliğinin yakıcı olduğu yerlerde

çalışmalıdırlar.

süreçlerin

Görüldüğü gibi, reformun başlangıcına ilişkin/kısa bir analiz bile, işin büyük kolay olmadığını ve sürekli bir dikkat gerektirdiğini ortaya koyuyor. Evet, zorluklar vardır. Gelecekte de olacaktır. Ancak reform ekonominin giderek daha geniş alanlarına yayılmaktadır ve geçerliliğini kanıtlamaktadır.

Biriken deneyimimizi gözden geçirmeli, 1989 yılı başlarında, maddi üretimdeki tüm işletmelerin yeni bir işletme modeline geçişini tamamlamak için tüm hazırlıkları gerçekleştirmeliyiz. Bu önümüzdeki en ciddi sorundur ve hiçbir unsuru önemsiz değildir, çünkü reform giderek daha fazla, milyonlarca ve milyonlarca emekçiyi etkiliyor.

Gemişte yaptığımız en büyük hata, ki bunu hiçbir şekilde tekrarlamamalıyız, işletmelerin yeni çizgi doğrultusunda hazırlanmaları işinin, yalıtlanmış daireler tarafından yürütülmesi oldu. Nere de emekçiler ve emekçi kollektif konseyleri reformun yürütülmesine katılmadıysa, neredeyse yapılacaklar tepede, bir manastır yalnızlığı içinde karıştırıldıysa, orada en ciddi yanlışlar su yüzüne çıktı ve öngörülme zorluklarla karşılaşıldı. Ve bu, insanların toplumsal : ruh halinde ve reforme karşı yaklaşımında hastalıklı etkilerini gösterdi.

İçinde bulunduğumuz yılın deneyimi, üretim araçlarının toptan ticaretine geçişin hızlandırılması gerekliliğini dayattı. Bugün ne görüyoruz? Görüyoruz ki, ekonomik muhasebe ve öz finansmana geçen işletmeler için, toptan ticaret yalnızca arzulanan değil, ama aynı zamanda yaşamsal bir gerekliliktir. Maddi üretim alanındaki tüm işletmeler gelecek yılın başında (ekonomik muhasebe) temelinde çalışacağı için, açık ki, üretim araçlarının toptan ticaretine geçişin süresine ilişkin yaklaşımımızı da değiştireceğiz; çünkü bu iş yıllar boyu sürdürülmemeli ve içinde bulunduğumuz besyillik dönemde tamamlanmalıdır. Devlet Planlama Komitesi ile

bu yönde somut öneriler sunacağını sanıyorum.

Ve şurası muhakkak ki, birçok şey şu anda fiyat reformuna bağlı kalmaktadır. Kastettiğim, toptan satış ve alım fiyatları, perakende fiyatları ve tarifelerin gözden geçirilmesidir. Bu sorunun çözülmeden kalıyor olması, ekonomik reformun ilerlemesini en ciddi şekilde karmaşıklştırmaktadır. Bir fiyat reformu olmadan, ekonomide normal ilişkiler yaratamayacak ve üretimin maliyet ve sonuçlarının yeterince temellendirilmiş bir değerlendirmesini sağlayamayacağız, mal ve hizmetlerin eşit değişimini güven-
celemeyi, bilimsel ve teknolojik ilerlemeyi teşvik etmeyi, kaynak tasarrufunu cesaretlendirmeyi, piyasadaki durumu normalleştirmeyi ve çalışmaya göre adil/dağılımı sürdürmeyi başaramayacağız.

Örneğin, hammadde ve yakıt fiyatları böylesine çok düşüken, ekonomiyi iktisatlı bir şekilde yönetmemiz nasıl mümkün olur? Açık ki/mümkün değildir. Ya da şu sorun: Bir grup maldan yüksek kar elde ederken, devlet aynı zamanda bir başka grup mal için bütçeden onmilyarlarca ruble sübvansiyonda bulunmak zorunda kalmaktadır. Aslında herkesçe çok iyi bilinir ki, haksız yere yüksek olan fiyatlar kadar düşük, süvanse edilmiş fiyatlar da üretimin artışı teşvik etmez ve bilimsel ve teknoloji ilerleme üzerinde olumsuz bir etkiye bulunur.

Yine altı çizilmelidir ki, eğer aynı zamanda mali denge konusunu halletmez ve maliye ve kredi sistemini, bankaların çalışmasını, bütçeyi ve benzerlerini düzene sokmazsak, fiyat reformu tek başına ekonomik durumu iyileştirmeyecektir. İşte bu nedenle, fiyat reformu, ekonomideki mali durumun iyileştirilmesi programı ile yakın bağ içinde yürütülmelidir. Bu da kendi payına, herbir işletmenin

mali durumu ile, herbir kollektifin çalışması ile bağ içindedir. Bunu da unutmamalıyız.

Fiyat reformu aynı şekilde perakende fiyatlar:

ı üzerinde de mutlaka etkiye bulunacaktır, çünkü perakende fiyatlar bir bütün olarak fiyat sistemi ile yakın ^{bağ} içindedir. Bugün birçok gıda maddesinin, özellikle et ve sütün perakende fiyatları, bunların üretim maliyetinin , devletin satın alırken ödediğinin oldukça altındadır . Devlet, bu farkı tüketiciye sübvansiyon ^{yoluyla} kapatmakta zorunda kalmaktadır. Bu normal bir durum değildir. Bu ürünlerin ^{ni sağlayan} üretimi teşvikleri . aşındırmakta, özellikle ekmek başta olmak üzere, bu ürünlere karşı müsrif bir tutumun gelişmesine yol açmaktadır.

Hepimiz bunu gayet iyi biliyoruz yoldaşlar. O nedenle bu sorunu, ne kadar zor olduğuna, ya da ilk bakışta ne gibi kuşku ve korkular yaratacağına bakmaksızın çözmek mutlak bir gerekliliktir. Şu anda perakende fiyatlar sorunu üzerine derinlemesine bir inceleme sürdürülmektedir. Konuya ilişkin öneriler ulusal çapta tartışmaya sunulacaktır.

Burada yalnızca tek bir yaklaşım olabilir: perakende fiyatlarıdaki herhangi bir değişiklik, halkın yaşam : standardında hiçbir şekilde bir düşmeye yol açmamalıdır. Bizim yaklaşımımız şudur: karşılık olarak bugün devletin sübvansiyonlara ayırdığı fon, bütünüyle nüfusa devredilecektir. Sonuç olarak, devlet perakende fiyatların özden geçirilmesinden doğrudan bir kazanç elde etmeyecek, nüfus da aynı şekilde hiçbir şey yitirmeyecektir. Bu düşünce, ekonomik durumu daha : sağlıklı kılmaya,

ekonomik kaldıraç ve teşviklerin işlemesi için daha elverişli koşullar yaratmaya, üretimi artırmaya ve kalitesini yükseltmeye, piyasayı gıda malları bakımından olabildiğince hızla doyurmaya yöneliktir.

Dış ekonomik politikamızın ^{yenilenme} çerçevesinde ve köklü ekonomik reform gözönüne alarak yeniden biçimlendirilmesi için de yapılması gereken çok şey vardır. Bu konuda da, uluslararası işbölümünün avantajlarından daha iyi yararlanılması için temelden yeni yaklaşımların gerekli olduğu ortaya çıkmıştır. ^{Şimdi} işletmeler ve işletme birliklerine dış pazara ulaşma ^{kanalları} için ^{geniş} kanallar, doğrudan dış ekonomik bağlantılar kurma, ortak girişimlerde bulunma olanağı sağlanmıştır.

Önceden olduğu gibi, sosyalist ülkelerle ilişkilere öncelik veriyoruz. Dostlarımızla birlikte, iki ya da çok taraflı temelde, ya da Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ^{kült} çerçevesinde, bilimsel ve teknolojik ilerlemeninin sorunları ve ekonomik işbirliğinin modern biçimlerinin geliştirilmesi konuları üzerine gidiyoruz. Uzun erimli amacımız,

tam konvertibil rubleye geçmek ve tek bir sosyalist pazar oluşturmaktır.

Kapitalist ve gelişmekte olan ülkelerle ^{karşılıklı yarar temeline} daha geniş dış ekonomik bağlar için çalışacağız. Burada da dikkatimizi, uluslararası işbirliği ve uzmanlaşmanın değişik türleri aracılığıyla bilim, teknoloji ve üretimde derin ve kapsamlı bir

işbirliği gerçekleştirilmesine veriyoruz.

Yoldaşlar, ekonomik reformun ilk sonuçlarını toparlarken, mevcut beşyillik planın nasıl doldurulacağı, üzerinde düşünülecek tek şey değildir. Yenilenmenin ilk birkaç yılının derslerini, gelecek için, öncelikle de 13. Beşyillik Plan Dönemi için bir strateji oluşturmada kullanmak, esaslı bir önem taşımaktadır.

Merkez Komitesi ve Hükümet aynı görüşte birleşiyorlar: 13. Beşyillik Planın ve ülkenin daha sonraki gelişmesinin konsepti, ekonomimizin toplumsal yeniden yönelimine ilişkin (Nisan(1985) SBKP MK Plenumu ile SBKP 27. Kongresi'nin çizgisine) derinden ve ısrarla bağlı kalmalıdır.

Bu, herşeyden önce, halkın kaliteli gıda ürünleri ihtiyacının karşılanması, piyasanın arzulan çeşitte ve yüksek kalitede tüketim malları ve hizmetler sunması, konut programının gerçekleştirilmesi ve sağlık hizmetlerinin, kamu eğitiminin ve kültürün iyileştirilmesi demektir. En büyük öncelik taşıyan görevler arasında, çevre korunmasına yönelik çabaları kat kat artırılması ve ülkedeki ekolojik durumu köklü bir şekilde iyileştirilmesi var.

Ancak ve ancak bu yaklaşım benimsendiğinde, durgunluk döneminden devr alman borçları ödemeyi ve ekonomimizi halkın çıkarları doğrultusunda sağlıklı bir yola sokmayı umabiliriz. Ekonomik gelişmenin toplumsal yeniden yönelimi ve ulusal gelirde tüketimin payını artırma, yapısal ve yatırım politikamızın bütününün merkezinde yer almalıdır ve ekonomide hız ve oranların belirlenmesininin köşetaşı haline gelmelidir. Bugün, artık ekonomiyi, hizmetler alanından ağır sanayiye ve savunma sanayine kadar bir bütün olarak kapsayan derin değişikliklere gereksinim olduğu açıktır.

SBKP Merkez Komitesi, Konferansın bu çizgiyi

destekleyeceği düşüncesindedir.

Bu bağlamda, bir başka önemli sorunu tartışmalıyız. Bu, ekonomik gelişmenin ölçütleri ve göstergeleri x sorunu dur...

Önemli olan: ^{kendi başına} ekonomik büyüme hızı: değil, ^{onun} gerçek içeriği ^{bunu}, halkın ihtiyaçlarının gerçekte nasıl karşılandığıdır, ^{ilk kez} söylemiyoruz.

Hammadde, yakıt ve enerji üretimindeki artışın, eğer bu, kaynakların akıldışı ve savruk kullanımı tarafından "yutuluyorsa", ne yararı var? Ve daha fazla tarımsal makina üretimi, eğer düşük ^{verimlilikte} olmaları nedeniyle/kimse satın almıyorsa, nemize gerek? Yine, hafif sanayide de, yüksek toplam üretim sayılarına, ya da üretim hacmine değil, halkın gerçek taleplerine yakıt veren mal yelpazesine ihtiyacımız var.

Ancak hala ^{Bizim yalnızca} kendimizi eski yaklaşımlardan kurtaramıyoruz. Böyle milyonlarca ton çeliğe, milyonlarca ton çimentoya, milyonlarca ton kömüre: değil, aynı zaman da somut nihai sonuçlara da ihtiyacımız var. Üretim için üretim ya da plan için plan gibi günü geçmiş kavram ve formüllerin fasit dairesinde daha ne kadar umutsuzca dolanıp duracağız?

Devlet Planlama Komitesi ve SSCB Bilimler Akademisi bu konudaki öneriler üzerinde çalışmalı ve

13. Beşyıllık Dönemin planlanması, aynı şekilde ekonomik gelişmenin sonuçlarının değerlendirilmesi bunlar temelinde yapılmalıdır.

Sosyal ve ekonomik alandaki çalışmamızın kimi sonuçları, köklü ekonomik reformun başlangıç aşamasının çelişkileri ve sorunları, yakın ve daha uzak geleceğe ilişkin kimi düşünceler işte böyle yoldaşlar.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

Manevi.

3. Toplunun Entellektüel ve Manevi Potansiyellerini
Hareketlendirmek

Yoldaşlar,

Sosyalizmin yenilenmesi, bilimde, eğitimde ve tüm manevi kültürde vücut bulan toplumun entellektüel ve potansiyellerinin maksimum derecede hareketlendirilmesi sizin düşüncenizdir. Ancak yalnızca bunu belirtmek yeterli değildir. Davranmak gerekiyor; daha büyük bir enerjiyle ve daha büyük boyutlarda, bütün dünyada devasa çabaların (bu alana yöneldiğini ve yatırım akışının kayda değer ölçüde arttığını gözönüne alarak davranmak gerekiyor.

Yenilenmenin en başında, önceliklerin kökten değiştirilmesi, manevi alanın rolünü artırarak, bu alanın değerinin gözardı edilmesine son verilmesi görevini formüle ettik. Bu alanda da birçok şey değişti. Yeni bir sosyal-politik atmosfer, açıklık, tartışma ve yaratıcılık özgürlüğü, nesnel, tarafsız araştırma, eleştiri ve özelleştiri atmosferi oluştu. Düşüncelerde gerçek bir devrim yürüyor, ki bu olmaksızın yeni bir yaşam yaratılamaz.

Parti bilim adamlarımızın Yenilenmeye katkısına büyük önem veriyor. Merkez Komitesi Tezleri'nde, partinin ekonomik ve sosyal stratejisinin, bilimsel ve teknolojik ilerlemeyi hızlandırmak, herşeyden önce de, mikroelektronik, robot tekniği, enformatik, biyoteknoloji ve benzerleri gibi yüksek teknolojileri içeren günümüzdeki kazanımlarına sahip olmak olduğu vurgulanıyor.

Bilim ve teknolojinin gelişmesinde olumlu değişikliklerin işaretleri vardır. Üretimdeki teknik standartlar konusundaki tutum daha kesindir ve araştırma kuruluşlarının faaliyetinden doğan sonuçlar daha hızla kullanıma sokulmaktadır. Araştırma ve

gelişiminin planlanması, finansmanı ve gerekli materyallerin sağlanması sisteminin bilimsel ilerlemelerin pratiğe daha hızla sokulması ve bilimsel çalışmanın cesaretlendirilmesi amacıyla değiştirilmesi yönünde büyük adımlar atılmıştır. Bu önlemler olumlu etki yaratmıştır, ancak durumu kökten değiştirmek henüz olanaklı olmamıştır.

Durum, özellikle, bilimin, bilimsel ve teknolojik ilerlemenin açılımları biçimlendiren temel araştırmalar alanında karmaşıktır. Birçok frenleyici unsur, kumandacı, yönetim yöntemlerinin hakim olduğu ve bilimin çoğunlukla kendi gelişmesinin mantığına uygun olmayan araştırma eğilimleri ile donatılmış olduğu günlerden miras kalmış unsur, hala hissettiriyor. Ve, tam tersine, araştırmanın birçok vaadedici yeni alanına zamanında destek verilemedi, hatta yasaklandı.

Bir dizi iyi temellendirilmiş görev, maddi ya da örgütsel destek bulamadı ve bu bir bütün olarak bilim politikasını tehlikeye soktu. Bilim, olmaksızın en geniş anlamıyla sosyoekonomik politikanın formüle edilemeyeceği ya da uygulanamayacağı ayrılmaz bir bileşeni olarak, genel ulusal planlama sistemi ile yeterli ölçüde bütünleştirilmedi. Bilim adamları, projelerin, kararların ve planların değerlendirilmesinde ender olarak başvuruldu; gerçekte, onların görüşleri, hükümet kuruluşlarının çıkarlarıyla uyuşmadığında, görmezden gelindi ve hatta kimi zaman da baskıya uğradı.

Sonuç olarak, bilimin sosyal statüsü ve bilimsel çalışmanın saygınlığı, son birkaç onyılıda gözle görülür ölçüde düştü. En rahatsız edici olanı da, durgunluk yıllarında Sovyetler Birliği'ndeki bilimin birçok kilit önemdeki alanda geri kalması ve

gelişmesin ^{deki} ~~hakim~~ ^{tarzın} baskalarına" yetişme" olmasıdır.

* Temel araştırmaların esas ağırlıklı bölümünü üstlenmiş bulunan bilimin akademik sektörünün, bilimsel çalışmaya ayrılan toplam fonların yalnızca yüzde 6.8'ini alması anormal bir durumdur.

İşte bu yüzden, bugün yalnızca bilim politikasındaki tüm bu yanlış ve eksiklikleri düzeltmekle yetinemeyiz. Derin bir yenisinden yapılandırmadan, ekonomik mekanizmanın birçok kurulu yapısını söküp atmadan ve bilimin iç ilişkiler sistemini iyileştirmeden sözediyoruz. Bize gerekli olan nitel bakımdan yeni bir ulusal bilimsel potansiyeldir. Bu olmadan, temel araştırma alanlarında hızlı çıkışlar ve bunlara dayanarak sosyo-ekonomik yeniden örgütlenmeye yönelik programlar bütünüünün uygulanması gerçekleştirilemez.

^Bilimsel ve teknolojik ilerlemenin yönetimini iyileştirmek ve bölümlenmenin yarattığı engelleri aşmak için kararlı önlemlere ihtiyaç vardır. Bunu başarmanın yollarından biri, bölümlerarası bilimsel ve teknolojik komplekslerin, mühendislik merkezlerinin ve özgün sorunların ^{geçici} çözümü için ekiplerin kurulmasıdır. Araştırma kuruluşlarının ^{öf finansman}

sistemiyle sıkıca bütünleşmeye başlamaları ve araştırma-
teknik ve teknoloji- yatırım- pazarlama- hizmet devresinin tam olarak gerçekleştirilmesi önemlidir.

Kuşkusuz, temel ve uygulamalı bilim potansiyelinin birikimi yıllar ve onyılları alır, ancak bilimsel gelişmeyi hızlandıracak yetmenler de bulunmaktadır. Bunlar, her şeyden önce, bilim

ortamının demokratikleştirilmesi, bürokrasi^{tiimin} ve
talimatçılığın, tutuculuğun, tekelciliğin üstesinden gelinmesidir.
Yetenek, yaratıcılık ve özyönetimin^{nın}, eşit olanaklar
temelinde yarışma^{nın}, bilimsel düşünce ve görüşlerin rekabetinin
en yüksek^{en} derecede gelişmesi için geniş ufuk sağlanmalıdır.

Bir dizi bilimadamlı, araştırmayı örgütleme yöntemlerini çeşitlen-
dirme ve burada da devlet ve kooperatif biçimlerinin
rasyonel bir bileşimini^{kurma} düşüncesini/öne sürmüş^{tür}.

Toplumsal bilimlerin gelişmesine özel bir dikkat verilmelidir.
Kişi putlaştı^{rtılmasından}, bürokratik yönetim yöntemlerinden,
dogmatizmden ve yeterliliği olmayanların karışmasından en fazla
çeken toplumsal bilimler olmuştur. SBKP'nin 20. Kongresi'nden
sonra, bilindiği gibi, toplumsal bilimlerin faaliyetinde kayda değer
bir yükseliş söz konusuydu. Yeni bilimsel
yönelimler ve işleri yeni bir tarzda yapma yeteneğindeki
bilimadamlar^{belirdi} yeni bir kuşaktır.

Ancak, çok geçmeden toplumsal bilimlerdeki soruları
yaklaşım^{iradeci bir} formüle etme, bunları dogmatik yöntemlerle
çözme yeniden boy verdi.
Yenilenme ortamında, toplum, toplumsal inceleme ve şiddetle

ihtiyacı duymaktadır. Bize lazım olan, toplumsal
bilimlerin, Marksist-Leninist bir felsefi ve yöntemsel temelde
gerçek bir hamlesidir. , Ekonomik
reform, politik sistemin yeniden yapılandırılması, demokratikleştirme,
hümanist yeniden doğuş, etnik gruplar arası ilişkiler ve yeni
düşünce gibi sorunları^{yenilenme} üzerinde nesnel bilim-
sel incelemeler olmalıdır. Bir başka deyişle, temelden yeni bir duru-
ma doğru ilerleyen bir toplum, bütünsel bir gelişme.

konseptine,

→ süreçlerin ve bunların kamuoyu bilincinde yarattığı çelişkili

yansımalarının, görüş çoğulculuğunu ve bilimsel olarak temel-
lendirilmiş hedefler çerçevesini dikkate alan diyalektik bir
anlayış^{na} ihtiyaç duyar.

Parti, toplumsal bilimlerde yaratıcı bir arayış^{na} teşvik
etmeyi ve yenilenmenin teorik cephaneliğini güçlendirmeyi
görevi olarak biliyor. Ancak bilim karşısındaki tutu-
köklü bir değişim göstermek durumundadır. "Kullanılmayan" bilim
er ya da geç ölür ve bilimsel bilgiye karşı böylesi
bir tutum, pratik çalışmayı kör ve yavaş
bir düzeye indirir. Bütün bunlar bizim için kabul edilemezdir.
Öyleyse, bilim adamlarından çok şey beklerken, onlara daha fazla
güvenmek ve yaratıcı çalışmalarında, yeniyi arayışlarında
tüm koşulları ihtiyaç duydukları sağlamak zorundayız.

Bilimsel ve teknolojik ilerlemenin hızlandırılması görevleri,
toplumsal gelişmenin genel içeriği içinde görülmelidir. Dikkatler,
bilim adamlarının belirttikleri gibi, değişik bilimlerin -doğal, te-
nik ve toplumsal- değme noktalarındaki sorunların analizine
yönelmelidir. Bu bilimler arasındaki yakın karşılıklı ilişki
bugün bilimsel ve teknolojik ilerlemenin tüm alanlarında
devrimci çıkışları güvencele-
mektedir. Bunun uyarınca, toplumsal incelemeler
açısından ihtiyaç duyulan, bilimsel ve teknolojik ilerlemenin

bütünü üzerinde, insancıl boyutları üzerinde daha büyük bir
etkide bulunmalarıdır. Geçmişin derslerinin gerektiği gibi
gözönüne alırsak, bilimsel, teknolojik ve
mühendislik projelerinin, en geniş kamuoyunun katılım ile
gerçek ve geniş çaplı bir değerlendirmesini sağlamayıyız. Ancak böyle
ce, bu projelerin uygun bir denetim olmadan tasarlanması
ve uygulanması durumunda olası olan ekolojik ya da başka bir tür

tahribatı, tümüyle olasılık dışı
olması ile, en az

olmakla bırakmak

indirebiliriz.

Geçen üç yıl içinde, parti ve toplum, eğitimin, ekonomik ve toplumsal ilerleme ile manevi yenilenmenin temel bir etmeni ola-

rak üstlendiği devasa rolün aktif bir biçimde bilince, sürecine tanık oldu. Bu alandaki durumu da eleştirel bir değerlendirmeden geçirdik ve eğitimde temel değişiklikler için bir program oluşturduk. Bu alana büyük ek kaynaklar akıtılıyor. Öğretim sürecinde bilgisayar kullanımı hissedilir ölçüde girildi ve öğretmenlerin maaşları yükseltildi.

Eğitim ve bilimsel araştırma harcamaları kuşkusuz ki çok

yüksek, ancak bu alanda geri kalınması, kıyaslanamayacak ölçüde pahalıya mal olacaktır. Eğitim, bilimsel araştırma, genel kültür ve mesleki bilgide yüksek : a standartlara ulaşmadan, yenilenmenin hedeflerine varılamaz. Sovyet yurttaşlarının yeni kuşağının çalışma ve politik yaşamına yüksek ideolojik ve ahlaki standartlarla, sağlam mesleki bilgilerle ve geniş kültürel ufuklarla girmesi, ülkenin geleceğinde sorumluluk üstlenmeye hazır olması için herşey yapılmalıdır.

Sovyet kültür dünyasının temsilcilerine, toplumumuzun sosyalist yenilenmesinde muazzam bir rol düşmektedir. Yaratıcı güçlerin yenilenme platformunda birleştirilmesi partinin

Nisan 1985 sonrasındaki dönemde pratik bir görevi haline gelmiştir. Bugün, kültürel işlerin yönetiminde idareci yöntemlerⁱⁿ, sanatçılara vaaz ve talimat verilmesiⁿⁱⁿ geçmişte kaldığını söyleyebiliriz.

Sanatçıların sosyalist toplumlarına karşı duydukları yurttaşlık sorumluluğu temelinde, sınırlandırılmamış yaratıcılığın yarışmacı bir atmosferi, manevi alanda giderek boy veriyor.

Sanatsel kültür, kuşaklar arası canlı bağı ve ^{kendisi} sürekliliği sağlar. İnsanın halkının, onun tarihinin ve geleceğe ilişkin umutlarının bir parçası olarak duymasına, tüm pratik faaliyetlerinde yüce ahlaki değerleri temel almasına yardım eder.

Politik yazılarımızda, edebiyatımızda ve bilimsel yayınlarımızda, şimdi, sosyalizmin yenilenmesine ilişkin, tarihe ve günümüze ilişkin görülmemiş ^{bir} çap, içtenlik ve entellektüel ^{aydınlık} güçte bir tartışma yürüyor. Bunu kutluyoruz. Parti, ^{yenilenmeye} yaptığı artan katkıya yüksek değer biçiyor.

Bilim, eğitim ve kültür dünyasındaki insanların yükselen sosyal ve politik faaliyetlerini selamlıyoruz. Onlardan, düşünce ve ^{derinlikli} maneviyatın tüm alanlarında yeni buluş ve ^{çıkışlar} bekliyoruz.

Toparlarsak; kültürel alandaki süreçler böylelikle sağlıklı bir temelde ^{gelişiyor}. Ancak, eğer bunların çelişkisiz ve ^{tekimi} zaman sosyalist değerlerin sınırlarını da aşan ^{malîyetleri} olmaksızın yürüdüğünü söylersek,

objektiflikten uzaklaşmış, gerçeğe karşı günah işlemiş oluruz. Hem bir bütün olarak toplumda hem de aydınlar arasında, tutuculuk ve yeninin reddi olguları vardır, yaşanan olayları değerlendirmede yüzeysellik ve hatta gelişmemizin karmaşık ^{alışta} sorunlarını ele ^{sorumsuzluk} bulunmaktadır.

Ne yazık ki, kimi zaman, ülke kaderinin bu cananlığı döneminde bile, kimi yoldaşların iç çatışmaları, grup inatçılığını ve kişisel tutkuları terkedemedikleri gözlemlenmektedir. Yine,

yaratıcı araştırmalardan rahatsızlık duyan ve artan çeşitliliği sosyalist sanat ilkelerinden bir kopuş olarak gören oldukça fazla sayıda insan vardır. Bu anlaşılır birşeydir; çok uzun bir süre , ^{bir}örneklik, tekdüze konformizm ve

sıradanlık, ilerlemenin sembolü... haline getirilmisti. Hala tartışmaya girme, ~~karşı çıkma~~, özgür rekabete girme kültürünün eksikliğini çekiyoruz. Durumu dramatize etmek istemiyorum, bunun için özel bir neden de yok. Ancak böylesi bir olguyu dikkate almamak, bunları görmezden gelmek ^{Yenilenme} akılsızca olur.

döneminde bilim, eğitim ve kültür alanlarındaki politikamızın ana eğilimi üzerinde konuşmak gerekirse, görülecektir ki ,bu, Lenin'in ilkelerine, ^{dönüş} insanoğlunun kendisine , halkın manevi olarak zenginleştirilmesine yöneliştir. Parti, bu insan cıl amaç uğruna çabalarını kat kat artırmayı görevi olarak görmektedir.

4. Uluslararası İlişkilerin Demokratikleştirilmesi

Yoldaşlar,

^{Yenilenme} dünya çapında önem taşıyan bir etmen haline gelmiştir. İçerdeki köklü değişiklikler, uluslararası işlerde de aynı şekilde yeni yaklaşımları gerekli kıldı.

Savaş sonrası dönemin Sovyet dışpolitikasını değerlendiren, emperyalizmin, gerçekte , ülkemiz ve müttefiklerimiz etrafında olağanüstü bir durum yaranmış olduğunu akıldan tutmalıyız. Başını ABD'nin çektiği Batı askersel bloğu, sosyalizme karşı gizlenmemiş bir saldırgan tutum takındı. Askersel tehdit, bizim için sürekli bir etmen haline geldi ve bugüne kadar da kaldırılmamıştır. Sovyetler Birliği'nin, müttefikleri ile birlikte buna aynı şekilde sosyalist ülkelere karşı ^{herhalde} ısrarla sürdürülen psikolojik savaşa karşı tutum almaması/düşünülemez.

Yine de, geçmişten dersler çıkarırken, kumandacı yönetim yöntemle-
rinin, dışpolitika sahasını da boş bırakmadığını görmeliyiz.

Kimi zaman, , hatta yaşamsal önemdeki kararların, kollektif,
kapsamlı bir inceleme ya da analiz yapılmadan, kimi
dostlarımıza da/ danışılmadan
durumlarda yeterince, alındığı oldu.

Bu, uluslararası olaylara ve öteki devletlerin politikalarına
karşı yetersiz bir tepkiye, kimi zaman da yanlış kararlara yol
açtı. Ne yazık ki, bunun halka çıkan maliyeti, ve şu ya da bu
hattın izlenmesininin ^{nelere} ~~mal~~ olacağı her zaman tartışıl-
madı.

Bize ve tüm sosyalist dünyaya yöneltilen nükleer
meydan okumaya yanıt olarak, ABD ile stratejik eşitliği sağlamak
gerekliydi. Ve bu sağlandı. Ancak, emperyalizme karşı koyuşun
askersel yönlerine muazzam kaynak : ve dikkat ayrılırken,
dünyadaki temel değişikliklerin, devletimizin güvenliğini sağlama,
gergindikleri azaltma ve uluslar/arasında karşı-
lıklı anlayışı güçlendirme çabalarımız için ^{yavattığı} politik olanak-
ları her zaman değerlendirmedik. Sonuç olarak, ^{bir} silahlanma yarışının
içine çekilmemize izin verdik, ki bu ülkenin sosyal-ekonomik
gelişmesinⁱ ve uluslararası konumunu etkileme^{sin}, olmazdı.

Silahlanma yarışının kritik bir noktaya yaklaşmasıyla,
barış ve silahsızlanmaya yönelik geleneksel politikamız ve
sosyal faaliyetimiz, bu çerçevede, inandırıcılığını yitirmeye
başladı.

Daha köşeli koyalım; bu gidişin mantığı ^{..} tersine çevrilmeseydi,
kendimizi sonuçta askersel bir çatışmanın eşiğinde bulabilirdik.

Bu nedenle, bugün bize gerekli olan, yalnızca dış politika-
nın mükemmelleştirilmesi değil, aynı zamanda ^{da} kararlı bir şekilde
yeniden biçimlendirilmesidir.

Bu, yeni ^{bir politika} düşünce, ^{taavuzu} gerektir ^{iyordu}. Bu düşüncenin temelleri, SBKP'nin Nisan 1985'teki Merkez Komitesi Plenumu'nda ve 27. Kongre'de formüle edildi. Bu toplantılar, ^{yenilenme} koşullarında ^{tabana} ki uluslararası faaliyetlerimizi felsefi bir ^{oturttu}. Yeni düşünce kapalı ve bitmiş bir öğreti değildir. Diyalektiktir ve bu da politikamızın gerçek yaşamın ileriye yürüyüşüne adım uyduracak şekilde

sürekli mükemmelleştirilmesini ve geliştirilmesini olanaklı kılmaktadır. Ve söylemeye gerek yok ki, sosyalist tercihimiz^e ve Lenin'ci ilkelere uygun olarak.

Aynı iç işlerde olduğu gibi, bu konuda da, Sovyet liderliği Lenin'e, onun deneyimine döndü; her yerde, her durumda, gerçekçilik ^{konumundan} hareket etmek. ^{Yalnız} böylesi bir dış politika ^{yenilenmeye} etkin hizmette bulunabilir. Yalnız bu durumda, ^{hitap} ettiklerinden gerçekçi tutumlar bekleyebilir. Yalnız bu durumda, dünyayı üzerindeki tehditlerden kurtarmaya yardımcı olma yeteneği kazanabilir.

Çağdaş dünyayı analiz ettiğimizde, uluslararası ilişkilerin, sınıfsal karakterini yitirmeden artan ölçüde tam da uluslar / arasındaki ilişkiler haline gelmekte olduğunu ^{daha açık} olarak görüyoruz. Hayatların, ulusların ve ortaya çıkan yeni ulusal varlıkların uluslararası ^{alanda} artan rolünü kaydediyoruz.

Ve bu, uluslararası işlerde çıkarların çeşitliliğini görmezden gelmenin ^{söz konusu} olamayacağı anlamına geliyor. Bu çıkarların gözönüne alınması, yeni politik düşüncenin önemli bir unsurudur.

Nükleer tehditⁱⁿ artışıⁱⁿ öteki global sorunların alevlenişi ve dünyadaki tüm süreçlerin uluslararasılaşması ile belirlenen günümüzün gerçeklerinden hareket ederek, işçi sınıfı ^{nın} çıkarları ile bir bütün olarak insanlığın çıkarları arasındaki karşılıklı ilişkiyi, Marksizm'de başından beri varolan bu düşünceyi daha derinlemesine

anlamayı amaçladık. Bu bizi, ortak insani değerlerin çağımızda önceliğe sahip olduğu sonucuna götürdü. Yeni politik düşüncenin çekirdeğini ^{bu} oluşturmaktadır

Yeni politik düşünce, çağdaş uluslararası ilişkilerde, halkların yüzyıllar boyunca geliştirdiği ve büyük beyinlerin genelleştirerek ifade ettiği ahlaki değerlerin nasıl yaşamsal bir önem taşıdığını daha tam olarak değerlendirmemizi sağladı.

Dünyadaki temel değişikliklerin analizi sürecinde, tercihlerimizi sınırlandıran ve bir ölçüde de , gerçek niyetlerimizi olduğundan başka göstermeye yeminli olanlara stereotipi argüman sağlayan birçok aşlıyoruz.

Öteki ülkelerin temsilcileri ile - hükümet ve devlet başkanları dan sıradan yurttaşlara kadar-, bilim ve kültür dünyasının uluslararası alanda tanınan otoriteleri , öndegelen yazarlar, politik partilerin , toplum sel örüt ve hareketlerin lider ve delegasyonları ile, sendikal hareketin, sosyal demokrat hareketin liderleri ile, dinsel liderler ve parlamenterlerle kurduğumuz geniş ilişkiler, büyük bir rol oynadı.

Böylesine yoğun temaslar, Sovyetler Birliği'nin dış dünya tarafından bir tür "yeniden keşfi"ni olanaklı kıldı. Biz de kendi payımıza çevremizdeki dünyayı daha iyi algılama ve anlama , dünya sorunlarının tartışılması ve çözüm yollarının aranmasına katılma, örneğin 1986 Delhi Deklarasyonu' nda yansıdığı gibi, başka kültür ve manevi geleneklerden kaynaklanan düşüncelerden yararlı olan ne varsa alma olanağı elde ettik. Böylesi bir "geri bağlantı" sayesinde, özgürlük ve demokrasi gibi değerlerin anlamı konusunda karşılıklı anlayışa ulaşmak da daha

kolay hale geldi.

Bütün bunlar Sovyet dışpolitikasına dinamizm kazandırdı ve bir dizi önemli girişimle öne çıkma olanağı sağladı.

Bu girişimler arasında şunlar sayılabilir: Nükleer silahların 2000 yılına kadar adım adım yok edilmesi, evrensel güvenlik sistemi, seçme özgürlüğü, çıkarlar dengesi, "Ortak Avrupa Evi"miz, Asya ve Pasifik bölgesinde ilişkilerin yeniden yapılan-
temelinde
dırılması, yeterli savunma ~~ve~~ saldırgan olmayan doktrin, ulusal ve bölgesel güvenliği güçlendirmenin bir yolu olarak silahlanma düzeyinin düşürülmesi, yabancı topraklardaki birliklerin geri çekilmesi ve buralardaki üslerin sökülmesi, güvenyapıcı önlemler, uluslararası ekonomik güvenlik ve bilimin otoritesinin doğrudan dünya politikasına yansıtılması düşüncesi.

Tem aslarımızı, devletler arası ilişkilerde diyalog, silahlanma alanında da, ^{aynı} bir karşılıklı denetimi ^{kabule} hazır olma temelinde yürütmeye başladık. Bu, güven ufkunun, alışlagelmiş felsefi yelpazenin sınırlarının çok ötesine genişletilmesi olanağı ^{sağladı}. Böylece, bizden ideolojik olarak çok uzak etkili çevrelerde bile, kayda değer bir karşılıklı anlayış ve ^{ile} birlikte varolma (işbirliğini kabul etme potansiyelini keşfettik.

Birlikte düşünme ve arayışa ilişkin açık ve içten çağrımız dünyada büyük bir yankı buldu. Perestroyka ve glasnost da kendi paylarına, dışpolitikadaki düşünce ve girişimlerimiz için "somut" inandırıcılık sağladılar.

Bu yaklaşım dünya politikasında, herşeyden önce silahsızlanma alanında, görüşmeler sürecinde gerçek bir ilerlemenin yolunu açan ve Washington ile Moskova zirvelerini belirleyen Cenevre ve Reykjavik gibi önemli çıkışları olanaklı kıldı. Sonuçta tüm uluslararası durum değişmektedir.

Yeni düşünce kapsamında, sosyalist dünyadaki duruma da eğildik.

Dostlarımızla birlikte, yoldaşça bir tarzda, ilişkilerimizin enternasyonalist özünü, geçmişte biriken tortulardan temizleme çabasına giriştik. Parti ve devlet liderleri ile kişisel temaslar daha canlı, somut ve çabuk hale geldi. Sosyalist topluluğun

dışpolitikasının eşgüdümü daha

iyileştirilmektedir

Dünya sosyalizmi karmaşık bir dönemden, bir dönüşüm döneminden geçiyor. Sosyalist ülkelerin potansiyellerinin ulusal ve uluslararası düzeyde ortaya çıkardığı yeni sınırlara ilerlemesi, sosyalizmin saygınlığını ve dünya gelişmelerindeki rolünü artırıyor. Yeni düşüncenin kilit bir unsuru, seçme özgürlüğü kavramıdır. Biz bunun, insanlığın yaşamını sürdürmesinin dünyadaki temel sorun : dünyadaki ortak payda olduğu bir zamanda, uluslararası ilişkilerde evrensel bir ilke olduğuna inanıyoruz.

Bu kavram, dünyadaki ^{esi} görülmemiş ve artan

çeşitlilikten kaynaklanıyor. Dünya tarihine şimdiye kadar gölgede kalmış milyonlarca ve milyonlarca insanın aktif katılımı gibi bir olguya tanık olmaktayız. Bu milyonlar, ^{bağımsız} tarihin yapımına ^{olarak} tamıyla yeni koşullarda katılıyorlar. Evrensel olarak ^{büyüyen bir}

ulusal bilinc ortamında, kendi öz yollarının seçimi ^{üzerine} henüz söyleyecekleri çok söz vardır.

Bu durumda, ^{değil} silahla başka herhangi bir araçla bile dışarıdan bir toplumsal sistem, yaşam tarzı ya da politikalar dayatılması, geçmiş dönemlerin tehlikeli : tuzaklarını mezardan çıkarmak anlamına gelecektir. Egemenlik ve bağımsızlık, eşit haklılık ^{işlerine} ve karışmazlık, uluslararası ilişkilerin evrensel kuralları haline gelmektedir. Bu kendi başına, 20. yüzyılın

başlıca bir kazanımıdır. Seçme özgürlüğüne karşı çıkmak, tarihi objektif akışına karşı durmak demektir. İşte bu nedenle tüm biçimleriyle güç politikası tarihsel olarak ömrünü doldurmuştur.

Kısacası, yeni düşüncenin ve bu temeldeki politikaların çağdaş dünyanın ivedi gereksinim ve zorunluluklarına doğru bir yanıt getirdiğine derinden inanıyoruz. Bunlar umudu canlandırdı ve insan düşüncesinde temel değişiklikler için yolu temizledi.

Sovyet yurttaşlarının zihnini en fazla meşgul eden ve üç yılda başarılan çalışmanın/bir bilançosu niteliğindeki soru/ve yanıtına gelince . Savaş tehlikesi geriletilmiş midir ? Evet kesinlikle, diyoruz.

Bu nerede ifadesini buluyor? Herşeyden önce, uluslararası ilişkiler ekseninin çatışmadan işbirliğine, karşılıklı anlayışa ve öncelikle ve en önemlisi yığinsel kırım silahlarına ilişkin somut sonuçlar vaadeden görüşmelere doğru kayıyor olması olgusunda ifadesini buluyor. Sovyet-Amerikan ilişkilerinde bir iyileşme vardır. Nükleer silahların bir bölümünün ortadan kaldırılmasına ilişkin bir anlaşma imzalanmıştır. Avrupa süreci, devletler arasında ve özellikle hükümetler dışı düzeyde daha canlı hale gelmiştir. Cenevre anlaşmaları ve askersel birliklerimizin

Afganistan'dan geri çekilmeye başlaması, tüm dünya için tehdit yaratan ve ulusların ilerlemesini engelleyen bölgesel çatışmaların politik çözüme kavuşturulmasında uluslararası bir kilometre taşı olmuştur.

Parti konferansımızın^{başvurduğundan} asker ve subaylara, sivil uzmanlara ve bu savastan dolayı yaşamı etkilenen, acı çeken herkesi, parti ve halk adına bir kez daha derin takdirlerimizi iletmeme izin veriniz. Askerlerimiz Afganistan'ı, bilgelik gösteren ve bu yıllar boyunca, yeni politik ve ahlaki deneyim kazanan, geleceğe yönelik yürüyüşündeki çelişkileri ve zorlukları ile çağdaş dünyayı daha derinliğine anlayan ülkemizin isteği üzerine terk ediyorlar.

Toparlarsak yoldaşlar, şimdiden varolan gerçekliklerin bir analizi, eğer bu gerçeklikler güçlendirilir ve üzerine bina edilirse, dünyanın yeni bir yüzyılın dönemecinde şu eğilimler tarafından biçimleneceği değerlendirmesine izin veriyor:

- Dünyadaki sayısız çelişkilerin çözümünde ve çıkarların dengelenmesinde, herkesin seçme özgürlüğünün tanınması ile birlikte bencil tutkular ve önyargılar^{devletleri} yerine akıl, bilgi ve ahlaki normların^{harekete geçirmesiyle} uluslararası ilişkilerin tedricen demilitarize edilmesi ve insancillaştırılması;
- Devletlerin güvenliğinin sağlanması^{nın}, askersel potansiyellerin karşılıklı korantısı alanından politik karşılıklı etkileşim ve uluslararası yükümlülöklere sıkıca uyulması alanına^{giderek} artan ölçüde kayması; en başta

Birleşmiş Milletler'in rolünün ve etkinliğinin artırılmasıyla evrensel bir uluslararası güvenlik sistemi biçimlen^{me} +
 -bilimsel ve teknolojik potansiyelin muazzam büyü^{mesi}, daha uygar bir tarzda, dünya çapındaki ekonomik, ekolojik, enerji, beslenme, sağlık ve öteki sorunların insanlığın bir bütün olarak yararına ortak çözümü için kullanıl^{ması} ;
 Bağımsız devlet ve halklar arasında çeşitlenmiş ve gönüllü ilişkilerⁱⁿ, onların karşılıklı olarak hem maddi hem manevi anlamda zenginleşmesi^{ne} mutlaka hizmet etmesi^{etmesi} ve evrensel barışın yapısını güçlendir^{mesi} .

Bunlar hayal midir ? Saldırganlık ve savaşın emperyalist kaynakları ortadan yok olmuş mudur? Hayır. Emperyalist militarizmden kaynaklanan barışa yönelik tehditi unutmuyor ve başlamış olan olumlu süreçlerin geridönülmezliği konusunda henüz herhangi bir güvence olmadığını gözönüne alıyoruz. Yeni politik düşünce, gerçekte, güç politikalarına karşı koymada geçmişe göre daha geniş ve bir politik temelde yeni olahaklar görmemizi ve bulmamızı sağlıyor. Bu olanaklar yüzyılımızın ikinci yarısında ortaya çıkan yeni nesnel etmenlerle de destekleniyor.

Bu aynı zamanda savunmamızın gelişimini de belirliyor. Savunmamız^{ın} bundan böyle en başta, hem teknoloji ve askerlik bilimi, hem silahlı kuvvetlerin bileşimi anlamında nitel parametreler uyarınca sağlanmalıdır. Bu, Sovyet devleti ve müttefikleri için etkili bir güvenliği güvence altına almalı ve savunmacı doktrinimiz e sıkıca uyularak yerine getirilmelidir.

Uluslararası pratik faaliyetlerimizde, kalıcı bir barış ve uluslararası işbirliğine giden yolları aramayı sürdüreceğiz. Sosyalist ülkelerle

ilişkilere öncelikle dikkat vermeye devam edeceğiz.

Gelişmekte olan ülkelerle ve bağılantısızlar hareketi ile ilişkilerimizi derinleştirme çizgimizi ardıcılıkla izleyeceğiz.

Ülkelerinde otorite olan devletadamları ile, herşeyden önce dünya politikasının silahsızlanma konularındaki başlıca alanında

aktif diyalog ve görüşmeler yürüteceğiz. Yenilenme yollarında komşu ve çok uzak çok sayıdaki ülke ile ilişkileri iyileştirdik ya da başlattık. Ve hiçbirleriyle ilişkilerimiz kötüleşmedi.

Gelecekte de böyle davranmayı amaçlıyoruz.

SBKP, kendisini, şu anda tarihsel gelişiminin yeni bir aşamasına -- götürecektir. yolun zorlu arayışı içindeki dünya komünist hareketinin ayrılmaz bir parçası olarak görüyor. Ve bu arayışta -kesinlikle eşit haklar ve saygı temelinde- aktif yer alacağız. Dünya bilim ve kültürünü temsil eden sayısız uygar güçle, en başta sosyalistler, sosyal demokratlar, işçi Partisi üyeleri ve sol olarak tanımlanan öteki çevre ve hareketlerle olmak üzere, değişik ideolojik yönelimdeki politik partilerle yeni ilişkilerimizde artan bir uluslararası potansiyel vardır. Bütün dünyanın emekçileri ile, sömürgeciliğe, ırkçılığa ve gericiliğe karşı savaşanlar ile dayanışmamız sarsılmazdır.

Yoldaşlar, Sovyet dış politikası, geçmişteki kimi yanlış ve eksikliklere karşın, bütününde, ülke,

sosyalizm ve bütün insanlık önünde büyük bir saygınlığa sahiptir. Yenilenme, dış politikamızdan hem öz, hem

biçim açısından yeni bir nitelik talep etmiştir. Aynı iç politika gibi dış politika da pratikte parti ve halkın kolektif düşüncesini özetler ve yalnızca süren değil, öngörülebilir değişiklikleri de hızla gözönüne almalıdır.

Dünyadaki nesnel süreçler ve bizim olanaklarımız, kamuoyunun ve örgütlerini içeren sürekli bilimsel ve genel tartışmaların konusu haline gelmelidir. Uluslararası işlere ilişkin enformasyonun niteliği, esastan iyileştirilmelidir. Politik reformun gerçevesi içinde, uluslararası konuların somut ve uzmanca tartışılması için etkin, anayasal bir mekanizma oluşturulmalıdır.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

II. YENİLENMENİN GERİ DONDURÜLEMEZLİĞİNİN EN ÖNEMLİ GÜVENCESİ OLARAK POLİTİK SİSTEMİN REFORMU

Yoldaşlar! SBKP MK 19. Ulusal Konferansa toplumsal ve politik yaşamın kökten demokratikleştirilmesi için bir program sunuyor ve bu arada bunun politik kurumlarımızın etkinliğini kökleştirme artırma ve sosyalist halk erkinin potansiyelini yerine getirme mlanacağı vereceğini savunuyor.

1. Politik sistemde bir reform niçin zorunlu oldu?

Bu işe boş bir alanda, sıfırdan başlamıyoruz. Dünyanın ilk sosyalist demokrasisinin bir kereye özgü deneyimlerine bakabiliriz. Halk erkinin sosyalizm taraflından ortaya çıkarılan biçim ve yöntemleri insanlığın toplumsal ilerlemesinde büyük etkide bulundu ve artık günümüzün politik kültüründen ayrı düşünülemez. Emekçilerin Sovyetler de cisimleşen erki, ayrıca işçi kontrolü, çalışma hakkı gibi kişilerin başka önemli sosyal hakları, kadın ile erkek eşitliği ve halklar ile ulusların eşitliği bizim ülkemizde söz konusu oldu. Başka sözlerle, 20. yüzyılın kimi demokratik kazanımlarını sağlayan biz olduk.

Öyleyse bugün niçin politik sistemin köklü reformu görevi konuyor? Hepimizin itiraf etmesi gerektiği gibi yoldaşlar, Ekim Devrimi'nin utkusıyla yaratılan politik sistem bilinen aşamada önemli deformasyonlara maruz kalmıştır. Bunun sonucu olarak hem Stalin ve etrafındakilerin sınırsız iktidarı, hem de baskı ve yasadışılık dalgası mümkün olabilmıştır. Yönetme faaliyetindeki idari kumanda yöntemleri o yıllarda oluşan toplumumuzun çeşitli yanlarına çürütücü etkilerde bulundu. Bugüne kadar yaşadığımız birçok zorluğun kökü buradadır.

20. Kongre kararları, parti ve devlet yaşamında Leninci ilkeleri zedelemenin aşılması için olanaklar verdi. Ne ki, bu olanaklar her şeyden önce, sosyalist demokrasinin önemi küçümsendiği ve azaltıldı-

ğı için kullanılammamıştır. Bu da yeniden kültür olgularında gerilemele-
re yol açmıştır.

Varolan politik sistem, son on yıllarda ekonomik ve sosyal yaşamda durgunluk olgularının birikmesinⁱ engellemede etkisiz oldu, ve o zamanlar başlatılan reformlar başarısızlığa mahkumdu. Belirleyici olan, ekonomi ve yönetim işlevlerinin artan ölçüde partinin politik yönetiminin elinde yoğunlaşmasıydı. Aynı zamanda yürütme aygıtı^{na} (fazlasıyla bir rol biçildi. Çeşitli devlet ve toplum organlarına seçilen kişilerin sayısı ülkemizin rüştünü ispatlamış nüfusunun üçte birine ulaştı, ancak bu insanların ana yığını devlet ve toplum işlerinin kararlaştırılmasına gerçekten katılmaktan uzaktılar.

Durgunluk döneminde 100 birlik bakanlığı ve benzer merkezi devlet organı ile 800 cumhuriyet bakanlığı ile öteki cumhuriyet dairelerinin^{den} oluşan yönetim aygıtı pratikte hem ekonomide hem de politikada kendi iradesini dikte etmeye başladı. Devlet kurumları ve öteki yönetim yapıları alınan kararların yürütmesini elde bulunduruyor- ve yaptıkları işle ya da hiç bir iş yapmamakla neyin olup neyin olmayacağını belirliyorlardı. Sovyetler ve birçok bakımdan parti organları da makam çıkarlarının fırtınasını kontrol etmekten aciz kaldılar. Kararları alan mercinin yaptığıının ekonomik sonuçları hakkında sorumluluk taşımaması evrensel bir kural haline geldi.

Oluşmakta olan politik sistemin ciddi bir eksikliği de toplumsal yaşamın aşırı devletleştirilmesiydi. Elbette ki, devletin sosyalizmdeki görevleri ve işlevleri kapitalizm koşullarındakinden çok daha fazladır. Ne ki, Marksizm-Leninizm kurucularının düşüncesine göre, yönetim işlevinin böylesine genişlemesi iktidar olmanın idare ve zora dayanılarak güçlendirilmesine değil, her şeyden önce demokratik etmenin aktifleştirilmesi, geniş halk yığınlarının yönetim faaliyetine çekilmesiyle sağlanmalıdır.

Lenin'in ünlü sosyalist devlet tanımı, "kelimenin tam anlamıyla bir devlet olmayan " (V.I.Lenin, Yapıtlar, c.24, s.71) devlet

ya da giderek toplumsal özyönetime büyüyen bir "yarım devlet" tanımını hatırlanmalıdır. Ne yazık ki, Lenin'in ölümünden sonra teoride ama aynı zamanda pratikte de devlete ^{Kelimenin} "tam" anlamıyla, yani ^{bu kavramın eski biçiminde} ^{ile yaklaşılması} egemen olmuştur.

Devletin düzenlemeleri toplumsal faaliyetin ölçüsüzce. geniş bir alanına yayıldı. Bütün yaşam alanlarının ayrıntılandırılmış merkezi ^{tabi kılma} planlama (ve kontrol altına alma çabası toplumu biçimsel olarak ^{düğümlendi} ve insanların, toplumsal örgütlerin ve çalışanların girişimciliğini ciddi biçimde engelleyen bir ^{kılıfa} dönüştü. Bu, birçok şeyin yanı sıra,

- devlet organlarının halkın maddi ve manevi ^{sıvıdan} ihtiyaçlarını zamanında ve tüm kapsamıyla karşılayamama. ileri gelen "gölge ekonomisi"ni, "gölge kültürü"nü ortaya çıkardı.

Devletsel yapıların bürokratikleşmesi ve yığınların sosyal yaratıcılığının ihmal edilmesi toplumu tek biçimde ve statik düşünmeye alıştırdı. Gerçek iktidar olma emekçilerin politik faaliyeti ile değil, her şeyden önce yürütmenin faaliyetiyle özdeşleştirildiği için sosyalist halk erkinin basitleştirilmiş, ^{çarpık} bir resmi oluştu ve bu hala insanların bilincine etkide bulunmaktadır.

Nihayet varolan politik sistem onlarca yıl boyunca toplumsal yaşamın yasalar çerçevesinde biçimlendirilmesine değil, ağırlıklı olarak iradeci yönetmelik ve : gehelgelerin yerine getirilmesine uyduruldu. Demokratik ilkelerin sözle ilan edilmesi ama fiiliyatta otoriter davranma, kürsülerde halk erkinin bağlılık yeminlerinin edilmesi ama pratikte iradecilik ve sübjektivizm, demokratik kurumlar üzerine gevezelik ama sosyalist yaşam tarzı normlarının gerçekte dikkate alınmaması, eleştiri ve açıklık eksikliği, tüm bunlar toplum yaşamında oldukça yayıldı ve kök saldı.

Böylesi yöntemlerin, yani kayıtsızlığın, yığınların sosyal aktif-

(ve yönetim faaliyetine)
liğinin azalmasının, çalışan insanın toplumsal mülkiyete yabancılaş-
masının cezası ağır olmuştur. Bugün yenilenmenin temel sorunları,
hem ekonomik reform, hem de sosyal ve kültürel alanın gelişmesi ve
insanların ^{aktif} olup biten herşey karşısında ülkenin gerçek
efendileri olarak ^{yekstirilmesi,} ^{donup kalmış} iktidar sistemine, onun kumanda ve
baskı mekanizmalarına çarpıyor.

1985 ilkbaharında parti toplumsal politik yapıların yenilenmesi
için kararlı bir mücadele başlattı. Yeni ekonomik mekanizma
giderek işletilmeye başlandı. Toplumsal ilişkilerin karakteri değiş-
yor. Yenilenmenin yasal temelleri güçleniyor. Demokrasiyi ve açıklığı
öğreniyoruz, kavga etmeyi ve tartışmayı, birbirimize gerçeği söylemeyi
öğreniyoruz.. Bu elbette çok şey
demektir.

Ne ki, demokratikleşme süreçleri hem merkezde, hem de tabanda
yavaş ilerliyor. Bugün cesaret göstermeli ve şunu söylemeliyiz:
Politik sistem katı, değişmez kaldıkça, yenilenmenin görevlerinin
üstesinden gelemeyiz.

Politik sistemin köklü reformu sorusunu ortaya
atıyorsak, o zaman her şeyden önce onun hangi özelliklerinin ^{halk}
zamanın sınavından geçmiş ve bugün bizim ^{en ara}
ihtiyaç duyduklarımız olduğu, ve tam tersine hangilerinin
indirilmesi ya da tümüyle : aşılması gerektiği konusunda
tam bir ^{görüşmü} olmalıdır.

Bizce, burada şu ana görevlerin çözümü söz konusu olmalıdır:
Birincisi, milyonlarca ve milyonlarca emekçi ⁿⁱⁿ sözde değil,
fiiliyatta ülkemizin yönlendirilmesi ve yönetilmesine çekilmesi için
her şey yapılmalıdır.

İkincisi, toplumun kendini düzenlemesi ve özyönetimi süreçlerine
kapılar açılmalı ve yurttaşların, temsili erk organlarının, parti
örgütlerinin ve toplumsal örgütlerin ve emekçi, kolektiflerinin
girişimlerinin tümüyle gelişebilmesi için koşullar yaratılmalıdır.

Üçüncüsü, her şey, tüm sınıfların ve toplumsal grupların çıkarlarının engelsiz oluşması ve gelişmesi, bunların uyumlaştırılması ve Sovyet devletinin iç ve dış politikasında dikkate alınması mekanizmasının harekete geçirilmesine bağlıdır.

Dördüncüsü, her ulusun ve halkın özgür gelişmeye devam edebilmesi için, onlar arasındaki dostluğun ve eşit haklı işbirliğinin enternasyonalizm ilkeleri temelinde sağlanması için koşullar oluşturulmalıdır.

Beşincisi, iktidarı ele geçirmek ve kötüye kullanmak olanaklarını tıkmak, bürokratizme ve biçimciliğe etkili biçimde karşı durmak ve yurttaşların anayasal hak ve özgürlüklerinin korunması için güvenilir garantileri, yurttaşların topluma ve devlete yönelik yükümlülüklerini yerine getirmeleri için sosyalist yasallığın ve hukuk düzeninin kökten güçlendirilmesi gerekiyor.

Altıncısı, parti organları ile devlet organlarının işlevleri . Leninci

komünist partisinin toplumun politik öncüsü olarak rolü, Sovyet devletinin halk iktidarının aracı olarak rolü konseptiyle uyumlu olarak, ^{ama} kesinlikle birbirinden ayrı tutulması söz konusudur.

Ve nihayet yedincisi, politik sistemin değişmekte olan iç politik ve uluslararası koşullar dikkate alınarak politik sistemin zamanında kendini yenilemesini sağlayacak, yaşam tüm alanlarında sosyalist demokrasi ve özyönetim ilkelerinin gittikçe daha enerjik biçimde gelişmesi ve yürürlüğe girmesine yetenekte bir sistemi hayata geçirecek bir mekanizma oluşturulmalıdır.

2. Yenilenme ve İnsan Hakları

Politik sistemdeki reformun ^{nihai} amacı ve bunu etkili bir biçimde nasıl yapabileceğimiz konusunda temel ölçüt, insan haklarının her yönüyle zenginleştirilmesi ve halkın toplumsal faaliyetinin artırılmasıdır. Sosyalizmin teori ve pratiğinin temel noktası budur. Birçok alanda güvence altındaki büyük yurttaşlık hakları binası Ekin Devriminin attığı temeller üzerinde yükseldi. Gerçeği söylemek gerekirse, biz bu hakları kullanıyoruz, ama çok alışkın olduğumuz bu hakların, dünya'nın birçok bölgesinde, hala emekçi halk için bir umut olduğunu, mücadelerinin bir dizi hedefini oluştardığı konusu çok seyrek aklımıza geliyor.

Toplumumuzda insan hakları, ne devletin bir hediyesi ne de birinin sunduğu bir nimettir. Bunlar sosyalizmin vazgeçilmez bir özelliği, sosyalizmin kazanımıdır. Bir ve toplum, yurttaş ve devlet, kişi ve kollektif, bir ve aynı büyük sorunun farklı yanlarına oluşturuyor.

Bu sorunun nasıl çözüleceği ise politik sistemin doğasına yansır ve insanların faaliyetlerinin sonuçlarına, sosyal yapının bütününe biçimlenmesine kadar uzanır. Bu sorunun sosyalist çözümü, kollektivist ^{oldu} ife

Kişisel olanın sıkı sıkıya bütünleştirilmesini içermektedir. Toplumun örgütlenmesinin bu kilit yanı üzerine bizim felsefemiz Komünist Parti'nin ^{su} Manifestosu'ndaki ünlü formülden kaynaklanıyor: "Herkesin özgür gelişmesinin koşulu, her bir bireyin özgür gelişmesidir." Yoldaşlar, şunu anlamak önemlidir. Kişinin sonul olarak toplumda, içinde ve politik konularda faaliyetini belirleyen, onun toplumdaki konumu, sahip olduğu hak ve görevleridir. Dahası, bunu sadece anlamakla kalmamalı, aynı zamanda, ekonomik reformu, politik sistemin reformu ^{nu} gerçekleştirirken de bu yönde hareket etmeliyiz.

Bu alanda somut görevler nelerdir?

Birincisi, bireyin toplumsal haklarıyla ilgilidir. Biz toplumun birey ^{önem} verdiği ağ gibi bir sistem kurduk ama, gelişmenin bugünkü aşamasında bunun zayıflıklarını ve hatalarını görüyoruz ve çalışma

koşullarını iyileştirmek için, kamu eğitimi ve sağlık hizmetlerinin niteliğini, sosyal güvenlik standartlarını yükseltmek için elimizden geleni yapıyoruz. Tüm bunlar halkın eşit haklarını ve toplumun korunmasını güvence altına almada partinin sağlamaz yükümlülüğünü yansıtıyor.

Ancak bu bağlamda söylenmesi gereken başka şeyler de var. Biz tek tek bireylerin sosyal-ekonomik haklarının güvencelerini/ sağlama altına almak istiyoruz/ ve bu da ekonomik ve politik koşullarda uygun değişiklikler yapılmasını gerektiriyor. Ancak, bu değişikliklerin niteliği ve yapılması için gereken zaman, Sovyet toplumunun tüm üyelerinin gelişmesine sıkı sıkıya bağlıdır. Toplumda elde edilen sosyal kazanımlar ve işe karşı tutum, ayrılmaz bir biçimde birbirine bağlıdır. Herbir bireyin kendi kendine karşı tavır belirlemesi gerektiğini anlaması önemlidir. Burada yine ekonominin yönetiminde ekonomik muhasebe ilkelerinin önemini görüyoruz ki, bu ilkeler sadece ücretleri değil, sosyal gereksinimlerin karşılanması da her bireyin, her kollektifin katkısına bağlayabilmektedir. Değerler ve kazançlar kendi kendine artmaz. Bunlar sadece çalışma ile yaratılır. İşe karşı umursamaz tavırlar, zayıf iş disiplini, atıllık ve toplumun sırtından geçinmeyi kabullenemeyiz.

Evet, durgunluk yıllarında çalışma alanında çok sayıda zor sorunun birikmiş olduğunu biliyoruz. Şimdi ise durumu düzeltmeye ve kaybolan zamanı kazanmaya çalışıyoruz. Ve bu tüm toplumu ilgilendirdiği için çok kolay bir iş değil.

Yeniden, halkın politik hakları sorununun keskin bir biçimde ortaya çıkardı. Özellikle direktif verme yöntemiyle yönetme ve buna bağlı olarak demokrasinin kısıtlanması; bu hakların kullanımını acı bir biçimde etkiledi. Tüm bunlar Ekim Devrimi ile başlayan süreci, halkın yönetime ve politikaya yabancılaşmasını yenme sürecini geciktirdi, engelledi.

Konfederasyımıza tartışılmak üzere sunulan politik reform tasarısı tam da halkın ülke işlerinin yönetimine geniş katılımı sürecini hızlandırmayı

amaçlıyor. Bu doğal olarak gerçekçi koşulların yaratılmasını gerektiriyor : Seçim sisteminde - iyileştirme, iktidar ve yönetim organlarında yapısal bir yenilenme ve yasaların gözden geçirilmesi. Bu elbette milyonlarca insanın bilincinde de buna uygun değişiklikler öngörüyor.

Şimdi geçitli bölgelerde . insanlar sık sık kendilerine ulaşmadığını söylüyor , yazıyor ve bunun ne zaman olacağını soruyorlar. Ama yenilenme : gökten zembille inmez. Bir yerlerden gelmesini beklemek yerine, insanlar

kendi kentlerine köylerine, iş kolektiflerine taşınmalı. Bugün her zamankinden çok gereksinim duyulan şey, yenilenme . hakkında konuşmak değil, iştir, eylemdir. Burada /personelimize, semt, kent, bölge liderlerimize ve cumhuriyet düzeyinde liderlerimize bağlıdır.

Ancak yenilenmenin hala demir atmadığı pek çok yer olmasından dolayı sadece liderler suçlanmamalıdır. Yönetimdeki insanlara parmakla gösterip suçlamak yapılacak en kolay iş olarak bilinmektedir ve bu bizde çok yaygındır. Ülkede toplumsal atmosfer, parti ve devlet organlarının faaliyetleri insanların aktif bir yurttaş tutumu almaları için uygun ortamı yaratmadığı koşullarda, bu biraz anlaşılabilir. Ama şimdi yoldaşlar, her şey köklü bir biçimde değişiyor ve birçok insan yenilenmenin

tüm süreçlerine enerjik bir biçimde katıldı. Bu nedenle, yönetimdekilere, yukarılara işaret ederek şikayet etmekte ıstırap edenlere açıkça sormalıyız: Sen kendin yenilenme için ne yaptın?

Herhangi bir konuda kişiye görüşünü ifade etme . olanağı sağlayıcı politik özgürlükler üzerinde özellikle durmak istiyorum. Bu özgürlüklerin kullanılması, kamunun ilgi duyduğu herhangi bir sorunun her açıdan tartışılması, tüm olumlu ve olumsuz yanların tartışılması açısından gerçek bir güvencedir ve bu tüm farklı görüşlerin ve varolan olanakların dikkate alınarak optimal bir çözüm bulunmasına yardımcı olacaktır. Kısacası yoldaşlar, burada söz konusu olan ülkede kamuoyunun yeni rolüdür. Ve kimi görüşlerin gerçek dışı, uygulanamaz nitelikte olmasından korkmaya , tartışmanın her döneminde

aşırı reaksiyonlara^{dan}, aşırılıklara düşülmesinden korkmamak gerekiyor.

Temel bir konu olan ve Rusyada Hristiyanlığın yüzüncü yılında kamunun dikkat merkezinde olan vicdan özgürlüğü konusuna da değinmek istiyorum. Biz materyalist^{iz} ve bilim-dışı dini^{sel} dünya görüşüne karşı tavrımızı gizlemiyoruz. Ame dine inanan bir kimsenin manevi düşünce yapısına karşı saygısız bir tavıra, dahası^{ona}, materyalist görüşü dayatmak için yönetsel baskı uygulanmasına da gerek yoktur.

Lenin'in kilisenin devlet^{ten ve okullardan kilseden} ayrılması üzerine 70 yıl önce onaylanan kararnamesi, bunlar arasındaki ilişkiye yeni bir temel oluşturdu. Bu ilişkilerin her zaman normal bir biçimde gelişmediği biliniyor. Ama, olayların akışında, tarih dindarlarla dine inanmayanları Sovyet yurttaşları olarak ve yurtseverler olarak Büyük^{Anayurt} Savaşı'nın sınav yıllarında sosyalist toplumun kurulmasını da ve barış savaşımında birleştirdi.

Dini ya da inancı ne olursa olsun^{tüm dindarlar} SSCB'nin tam haklı yurttaşıdır. Dindarların ezici çoğunluğu sanayileşme ve kamu yaşamında^{yeni lenne} sorunlarının çözümünde aktif olarak katılmaktadır. Şimdi Lenin'in ilkeleri temelinde ve günümüzün tüm gerçeklerini dikkate alarak^{rak} vicdan özgürlüğü üzerine yeni bir yasa taslağı hazırlanıyor.

Yurttaşların kişisel haklarına gelince. Burada da daha net bir yasal düzenleme yapılmasına gereksinim var. Bazı şeyler tamamlandı. İmzasız mektupların dikkate alınmaması kararı

yasadışı faaliyette bulunan memurlar hakkında yasal işlemlerin yapılması ve böylesi eylemlerin zararının karşılanması, akıl hastalarının haklarının güvence altına alınmasında daha geniş ölemler üzerine kararlar çok olumlu karşılandı. Bizim tüm yasal sistemimiz yurttaşların özel yaşam ve konut dokunulmazlığı haklarını, telefon konuşmalarının, posta telgraf yazışmalarının gizliliği haklarının dokunulmazlığını kesinlikle gözetecek bir biçimdedir. Yasa insan onurunu gerçekten korumalıdır.

Ancak insan hak ve özgürlüklerini her yolla korur ve güvence altına alırken, bunları kamusal görevlerden ayıramayız. Demokrasi, rasyonel bir toplumsal düzen öngörmektedir ki, pratikte bu olmadan hiçbir kişisel özgürlük de olamaz. Bizim yasalarımızda güdülen amaç toplumu her türden "paradan başka birşey düşünmeyen" ^{Entkumlarından} para , hırsızlardan, ~~delandırıci~~ ^{lardaki} seraserilerden, iftiracı-lardan, kötü insanlardan kesin kes korumayı amaçlıyor. Toplum karşıtı ögeleri ~~exkarsı~~ etkilemek, onları yeniden eğitmek ve normal çalışma yaşama-na döndürmek için toplumun hizmetinde etkili araçların olması gerekiyor.

Bir sorun daha var. Kişi hak ve özgürlüklerinin tanınması ve genel olarak demokrasi ve ^{açıklığı} genişletilmesi, yasallığın güçlendirilmesi ve yasalara mutlak bir saygı ile uyulmasıyla elele yürümelidir. Demokrasi ne denetimsizlikle, sorumsuzlukla ne de aşırı serbestlikle bağdaşır.

Bildiğiniz gibi, son zamanlarda demokratik olmayan amaçlar için demokratik hakları kullanma girişimleriyle çok karşılaştık. Bu yolların yeniden çizilmesinden muhalefet partilerinin kurulmasına kadar- her türlü sorunun ^{çözülebilece-} in sananlar var. SBKP Merkez Komitesi demokratikleşmenin böylesi yanlış kullanımının ^{yenikennenin} amaçlarına kökten karşı olduğu ve halkın çıkarlarına ters düştüğü görüşündedir.

İnsan hakları sorunun ^{un/} önemli bir uluslararası yanı da var. Biz sosyalizmi ^{seçmemizin} doğruluğuna derinden inanıyoruz ve tüm çarpıtmaları, bozuklukları ortadan kaldırırken, tam bir sosyalist konumda sistemimizin çerçevesi içinde ve onun özüne uygun yöntemlerle bireyin haklarını zenginleştirmeyi amaçlıyoruz. Ancak ^{insan hakları} günümüzdeki koşullar ^{da/ve} en başta da yaşama hakkı tüm dünya topluluğunu ilgilendiriyor, toplumsal yaşamın birçok yanı gibi bunlar uluslararası bir nitelik kazanıyor.

Biz tüm öteki ülkelerle aktif bir işbirliği yapmaya ve görüş

değiştokuşunda bulunmayâ, yükümlülüklerimizi özenle yerine getirmeye hazırız.

Sosyal, politik ve bireysel, tüm insan haklarının güvence altına alınmasında, *yenilenmenin* sosyalizmin mutlak üstünlüğünü gösterebileceğine inanıyoruz.

3. İktidar Yapısının Mükemmelleştirilmesi

Yoldaşlar, hepimiz biliyoruz ki, devletimiz işçi sınıfı diktatörlüğünün bir aracı olarak doğdu, 1960'lara gelindiğinde, devletin giderek tüm halkın devletine dönüştüğü sonucuna varıldı. Ama politik sürecin içeriğini daha derinliğine inceledikçe, devletimizin kelimenin tam anlamıyla halkın devleti haline getirilmesi gerektiği daha açık ortaya çıkıyor. Bu şu anlama geliyor: Devlet erkini ve ^{hep} hükümeti, ^{son sözü} halkın söyleyeceği,

kendi kendini yönetme ve düzenleme süreçlerinin olabildiğince geniş hareket alanına sahip ol ^{biçimde örgütlemeliyiz.} ^{Burada çok önemli olan nokta,} politik sistemimizin temel öğeleri arasında, ilk ve en başta da parti ile devlet arasında ^{doğru} bir yetki ve ^{güç dağıtım}ı olmasıdır.

Burada tüm yetkinin Halk ^{vekilleri} Sovyetlerine verilmesi gibi büyük bir görevle karşı karşıyayız ki, bu yarım ^{yamalak} önlemlerle olacak iş değildir. Sorunu bütünsel bir biçimde ele almak ve köklü bir çözüm bulmak zorundayız.

Konferans öncesi yapılan tartışmalar, Merkez Komitesi'nin Sovyetlerin yeniden yapılandırılması ^{için önerdiği önlemlerin} ~~amirisinin~~ destek ve onay kazandığını gösterdi. Temel ilke şöyle formüle edilebilir: Eğer Sovyetler gözardı edilirse, devleti ilgilendiren hiçbir sorun üzerinde, ekonomi ya da sosyal yapı üzerinde karar alınamaz. Partinin ekonomik, sosyal ve etnik politikası herşeyden önce halk hükümetinin organları olan Halk ^{vekilleri} i Sovyetleri aracılığıyla yürürlüğe geçmelidir.

Yerel işlerin yönetiminin kendi-kendini yönetme, finanse etme ve kendi-kendine yeterlilik doğrultusunda yeniden örgütlenmesi için gereksinim artık iyice olgunlaşmıştır.

Bu yeniden örgütlenme mantiken ekonomik reformumuzu izleyecek, tüm toplumun çıkarlarını tek tek her bölgesel birimin, her ^{emeği} kollektifinin gereksinimi ile uyumlaştıracak ve birleştirecek, yerel ekonomik yapıların bütünden yalıtılmasına ve kopmasına son verecektir. Kendi bölgelerindeki gelişmeyi yönlendirebilmeleri için Sovyetlere tam ve bağımsız yetki tanınmalıdır ve ekonomik işletmeler, kendi ^{tabi olma durumlarına} bakılmaksızın karlarının daha büyük bir bölümünü Sovyetlerin bütçesine katmalıdırlar.

Sovyetlerin uzun erimli kotalar temelinde yeterli gelir kaynakları olmalı, bu gelir kendi yönetimlerindeki bölgedeki tüm ekonomik işletmelerden gelen gelirleri de içermelidir. Sovyetler geniş ölçekli projeler için fonlar biriktirmelidir. Kent, ^{bölge ya da yöre} halkının sorunlarını çözmek için, sosyal ve kültürel gelişmeyle ilgili ya da tüketim hizmetlerinin iyileştirilmesi için yurttaşlardan katkı isteyebilecek gerekli olanaklara sahip olmalıdır.

Yerel tüketim talebinin karşılanmasına yardımcı olacak mal üreten işletmelerin yetkilerinin yerel Sovyetlere devredilmesi çabaları hızlandırılmalıdır. Yerel Sovyetler, üst kurumlar tarafından yönetilen işletmelere direktifler verebilmelidir. Yasalarımız Sovyetlerin işletmeler ve kollektif çiftliklerle ve bunların ^{emeği} kollektifleriyle ilişkileri konusunda açık ve net olmalıdır.

Amaç, temsilî organlarının çalışmalarının kararlılıkla yeniden örgütlenmesi, sorunların yalnızca bunların toplantılarında karara bağlanması olanaklarının genişletilmesidir. Temsilcilerin bir bölümünün büro ya da işyeri görevleri ^{ni periyodik} olarak bırakıp Sovyetlerde ve bölgelerde çalışabilmeleri için yasalara madde konmalıdır. Sovyetlerin denetleme işlevleri ve düzenli komisyonlarının daha etkinleştirilmelidir. Yürütme komitesinin seçiminin, masa ve bölüm seflerinin atanmalarının yapıldığı toplantılarda alternatif adaylar, ^{gösterilmesi} gizli oylama, yarışma

ve öteki demokratik uygulamalar ilke haline gelmelidir. ^{Her düzeyde} Sovyetlerin ^{tümüyle} açık ve seçmenlerin gözleri önünde çalıştığı bir durumu garantilemekliyiz.

Lenin Sovyetleri yasama, yürütme ve ^{denetleme} işlevleri ⁿⁱ birleştiren bir organ olarak görüyordu. Ama bu hükümet organları arasında işlevlerin rasyonel bir şekilde bölüşümünü ~~dıştalamaz~~ - bu Sovyetlerin kendi yürütme komiteleriyle ilişkileri açısından özellikle önemlidir - dıştalamaz. Tartışmaya katılanların birçoğu, bu işlevlerin doğru bir biçimde bölüşümü ve yürütme komitelerinin faaliyetlerini denetlemede temsili organların ^{gücünü} artırmak için, yerel yönetim organlarında ^{devlet} işbirinde olan ^{Sovyet başkanlarının} ve ^{prezidyumların} olmasını önerdiler. Bunlar oturumları düzenleyecek, daimi komisyonların ve ^{halk vekili} ~~temsilcileri~~ gruplarının çalışmalarını koordine edecek ve genelde temsili yönetim organlarının çalışmalarını organize edecek ve yoğunlaştıracaklar.

Seçimle ^{oluşan} organların ve bunların temsilcilerinin rollerinin artırılması günün gereği olduğuna göre, ortaya çıkan yeni görevlerle, Parti'nin saygınlığı ile halkın temsil ^{eden} organları olan Sovyetlerin rollerinin desteklenmesinin çok önemli olduğunu ^{beyan} eden yoldaşların görüşlerinde haklı oldukları söylenebilir. Ama bu kesinkes yasal bir temelde yapılmalıdır.

Burada en pratik yol, ilke olarak parti komitelerinin birinci sekreterlerinin Sovyetlerin başkanlığına aday gösterilmesidir. Parti sekreterleri Sovyetlerin ve bunların ^{prezidyumlarının} başkanlığında ^{halk} temsili organlarının çalışmalarının her bakımdan iyileştirilmesine yardımcı olmada çok aktif olacaklar.

Bu çok önemli bir sorundur ve daha detaylı düşünülmelidir. Bugünkü uygulamada genellikle birinci sekreterler yürütme komitelerinde çalışmaktadır. Uzun yılların kayıtları gösteriyor ki, biz istesek de istemesek de ^{durum} bu temsil organları olan Sovyetlerin saygınlıkları ^{zararına}

yürütme organlarının ve bunlarda çalışanların yetkilerini artırmaktadır.

Eğer bir parti komitesinin birinci sekreteri Sovyete başkan seçilirse, bu Sovyetlerin saygınlığını yükseltecek, yürütme komitesi ve başkanının sorumluluğunu artıracak ve şimdi hükümetin yükümlülüklerini Sovyetlere kayarken, parti ve hükümet organlarının işlevlerinin daha net bir şekilde ayrılmasını olanaklı kılacaktır.

Öte yandan yoldaşlar, parti liderlerinin Sovyetlerin başkanlığına aday gösterilmesi, onların emekçi halka karşı sorumluluk duygularını

sağlayacaktır. Çünkü : oturumlardaki seçimleri gizli oyla yapılacaktır. Bu komünistlerin parti liderine verdiği yetkinin her defasında ve Sovyetler sisteminin her düzeyinde halkın temsilcileri tarafından sinanması ve onaylanması demektir. Doğal olarak, parti sekreterinin adaylığı her zaman halk vekilleri tarafından desteklenmeye bilir. Bu durumda elbette parti komitesi ve komünistler gerekli sonuçları çıkarmak zorundadırlar.

Temsil ve yürütme organları arasında yetki bölüşümünün daha iyi daha iyi bir yetki bölüşümü, yürütme komitesi üyeleri, masa ve bölüm başkanlarının sözkonusu Sovyet olarak görev yapmalarının yasaklanması üzerine bir yasa çıkarılması ile daha da iyileştirilebilir. Bu ilkenin hakimler, savcılar, arabulucular için SSCR düzeyinde, Birlik ve özerk cumhuriyetlerde, bakanlıkların yönetiminde ve hükümet kurumlarında uygulanması yararlı olacaktır.

Seçimleştikten gelen mevkilerde görev süresine de bir dizi demokratik kısıtlama getirme zamanı geldi. Geçmiş kayıtlarımız gösteriyor ki, bu kısıtlamaların yokluğu, hem merkezi hem yerel düzeyde yetkilerin kötüye kullanımının birincil nedeniydi. Birçok saygın ve yetenekli yöneticinin on yıllarca makamlarında kaldıktan sonra potansiyellerini tükettiğine ve yerinden kıpırdamaz hale geldiğine üst düzeyde bir mevki işgal etmeye devam ederken bir handikap haline geldiklerine tanık olduk.

Konferans öncesi tartışmalarda

arklı görüşler^{de} ifade edilmiş olmasına karşın, tüm parti ve halk bu durumun değiştirilmesini talep etti. Kimileri bir ^{olarak} görev için üçüncü kez seçilebilme durumunun bir istisna olsa bile doğru olup olmadığı konusunda kuşkuludur. Kimileri de üçüncü

bir dönem daha aynı mevkide kalabilmenin sadece en üst düzey yetkiler için söz konusu olmasını belirtti. Bu önerileri tartışalım.

Bir nokta daha var. Tezlerde sözü edilen sadece seçile geline görevlerdir. Ama tartışmaya katılanlardan birçoğu bunun Sovyetler tarafından atanma ve onaylanması yapılan görevler için de geçerli olmasını önerdiler. Bunun desteklenmesi gereken bir öneri olduğuna inanıyoruz.

Bir görevde kalma süresinin belli bir yaş haddi ile sınırlandırılması önerisi üzerine de tartışıldı. Bunun seçmenlerin egemen hakları^{gibi} nın çiğneyeceğini belirterek öneriye karşı ^{şu} cesa- retle söylenebilir : Hükümet ve yönetim organlarının oluşturulması uygulamalarının bütününde geniş bir demokratikleşme ile bu sorun keskinliğini kaybedebilir ve demokratik yollardan seçmenler ve halk vekilleri tarafından çözülebilir.

Halk temsilcilerinin ^{gerek} bir politik ağırlığa sahip olması Sovyetlerin faaliyetlerinin güçlendirilmesi açısından gereklidir ve bu temsili yönetim organları oluşturulması sürecinin bütününe doğrudan bağlıdır. Bu da seçim sistemimizde köklü bir yenilenme zorunluluğunu göstermektedir.

Biz daha şimdiden 27. Parti Kongresi kararlarını yürürlüğe koyarak bu yola girdik. Kimi bölgelerde, son seçimlerde aynı görev ^{işin} birden fazla aday ^{yarıştıyordu} ve birçok yörede aynı ^{görev} için iki ya da üç aday gösterildi. Ülke çapında aday sayısının toplamı, bunlar için verilen görev sayısının iki katına yakındı. Rekabet seçimleri daha canlı bir hale getirdi, seçmenlerin ilgisi arttı ve halk vekilleri kendi sorumluluklarının daha çok bilincine vardılar. Şimdi daha ileri gitmeliyiz, Seçim sistemimize yeni yaklaşımı ^{yönlendirmeli} ve pekiştirmeliyiz.

Sovyetlerin oluşturulması^{nda} sınırsız sayıda aday gösterme hakkı ve bunlar üzerine geniş ve özgür bir tartışma yapılmasını güvence altına alınmalıdır. Seçimlerin demokratik bir şekilde yapılması^ı halk vekilleri seçmenlerine düzenli raporlar vermeli ve onlar gerektiğinde görevlerinden alınabilmelidir. Adaylar arasında yarışma ile seçim yapılması için birer demokratik forum haline gelecek olan yöre seçim toplantılarına daha geniş yetkiler verilmelidir.

Eldoğlar, genel olarak halk vekilliği, yukarıdan aşağıya gönderilen direktiflere göre değil, seçmenlerin iradelerinin canlı ve özgür bir şekilde ifadesi^{ni bulması} ile oluşturulmalıdır. Sovyetlerin etkisi^{aktif} en başta ilkel, ve devlet adamlarının kendi bölgelerini etkili bir şekilde temsil etmeleri gerektiğini düşünen, deneyimli, hükümet organlarında enerjik bir şekilde çalışan halk vekillerinin seçilmesine bağlıdır.

Farklı toplumsal kesimlerin oransız temsil edilmesinden korkmamalıyız. Halkın her kesiminde-işçi sınıfı, köylüler ve aydınlar arasında-militan, politik olarak yetenekli ve aktif insanlarımız var. Önemli olan seçmenlerin^{böylesi kişileri} olabildiğince yerinde seçebilmeleri için^{düzenli} bir şekilde işleyen bir yarışma mekanizmasının yaratılmasıdır. Böylece nüfusun tüm temel grupları ve bunların çıkarları Sovyetlerin bileşiminde yansıtılacaktır. Anladığımız kadarıyla, yerel düzeyde Sovyetlerin hacminin küçültülmesi konusunda ortak bir görüş var.

Merkez Komitesi'nin Konferans için hazırladığı Tezler tartışılırken tüm Sovyetler için bir tek beş yıllık görev dönemi getirilmesi önerisi geniş destek gördü. Bu yerel Sovyetlerde çalışan halk vekillerinin daha güvenle çalışmalarına olanak verecek ve projelerini gerçekleştirmek için yeterli zamanları da olacaktır. Bu arada, seçmenler tembel ve yeteneksiz halk vekilini görevden almalı ya da gerekli olduğunda Sovyete yeni halk vekilleri gönderme hakkına sahip olacaklardır.

Sovyet hükümetinin yüksek organlarının yapı ve yetkileri, Sovyet-

lerin verimli çalışması açısından belirleyici öneme sahiptir. Hepimiz görebiliriz ki, *halk* vekillerinin, SSCB Yüksek Sovyeti Prezidyumu ve komisyonlarının yararlı bir çalışma yapabilmeleri için en yüksek yönetici organımızın yapısında ve *işleyişinde* kapsamlı değişikliklere gerek vardır. Merkez Komitesi'nin Tezleri tartışılırken bu konuya özellikle ilgi duyulduğu görüldü.

Birçokları devrim sonrasındaki ilk on yıllarda, Sovyet kongreleri sisteminde dönmemizi önerdiler. Onlar geniş ve *saat* temsilî *meclis*leriydi ve *ara* dönemde gerekli *çalışma* yeterince geniş yetkiye sahip merkez yürütme komiteleri tarafından yapılmıyordu. *Yıllınsal* temsil, sürekli yasama, yürütme ve *denetleme* *çalışmasıyla* birleştirilmişti. Tartışma sırasında *toplumsal* örgütlerimizin de ülkemizin en yüksek yönetim organında doğrudan temsil edilmesi önerildi.

Bu görüşleri özetlersek, SSCB Merkez Komitesi şu önerileri konferansın dikkatine sunuyor:

Birincisi: *İklimadan* üst kademelerinde emekçi halkın temsil edilmesi önemli ölçüde genişletilmelidir.

Bunu göz önüne alarak, Birlik Sovyetinde bugün varolan tüm nüfusun *ün* bölgesel temsiline ve halk ve ulusların Uluslar Sovyeti'nde temsiline, *politik* sistemimizle bütünleşmiş *toplumsal* örgütlerin doğrudan temsili de eklenmelidir. Böylece şimdi olduğu gibi, bölge ve ulus temelinde 1500

halk vekili seçilecek, parti, sendika, kooperatif, gençlik, kadın, emekçiler, akademik ve sanat örgütlerinin *kongrelerinde* *y. d. n.* yönetim organlarının plenum toplantılarında yaklaşık 750 *halk* vekili daha seçilecektir. Bu örgütlerin listesi ve temsilcilerinin oranı Anayasaya eklenebilir.

Beş yıllık bir dönem için seçilen tüm bu *halk* vekilleri yeni temsili yüksek yönetim organını, SSCB Halk *ve* vekilleri Kongresini oluşturacaklar. Bu her yıl toplanarak ülkenin *en* önemli *anayasa*sal, politik ve sosyal-ekonomik konuları üzerine kararlar alacak.

Halk *ve* vekilleri Kongresi kendi içinden daha az sayıda *üyeli* (400'den 450 ye kadar diyelim) *iki meclisli* SSCB Yüksek Sovyetini seçebilecek.

Yüksek Sovyet tüm yasama, yürütme ve denetleme sorunlarını ele ^{alın} ve kendine bağlı organların, daha alt düzeydeki Sovyetlerin faaliyetlerini yönlendirebilir. Bu Halk ^{ve kelleri} Kongresi'ne rapor veren daimi bir yüksek yönetim organı olacaktır. Bu yolla, tüm yasama ve denetleme çalışması doğrudan Yüksek Sovyet ve onun komisyonlarında toplanacaktır. Bu, yönetimde en yüksek yapıların demokratikleştirilmesi yönünde yeni bir adım olabilir. SSCB Yüksek Sovyeti'nin bir bölümünün periyodik olarak yenilenmesini de düşünebiliriz.

İkincisi: SSCB Yüksek Sovyeti'nin ^{meclislerinin} çalışması hızlandırılmalı ve bugünkü işlevsel belirsizliklerine son verilmelidir.

Ülkenin Elbette, yasa tasarıları ve/veya öteki kilit sorunları, önceden olduğu gibi, Yüksek Sovyet'in her iki meclisinin üyeleri tarafından ele alınıp karara bağlanmalıdır.

Aynı zamanda, ülkedeki ulusların tümünü, birlik ve özerk cumhuriyetleri ve bölgeleri ve alanları temsil eden uluslar Sovyeti ekonomik ve sosyal gelişme sorunları, uluslar arası ilişkilerle ilgilenebilir, yasaların gözetimi, SSCB bakanlıkları ve ^{dairelerinin} faaliyetlerinin denetlenmesi ve cumhuriyet ya da ^{örnek bölgelerin} çıkarlarının dikkate alınması vb. konuları/ele alabilir.

Tüm halkın, tüm sınıf ve toplumsal grupların çıkarlarını temsil eden Birlik Sovyeti ise temel sosyal-ekonomik program ve planlar hazırlanması, vergilendirme, ^{calıma} ilişkileri, kamu haklarının korunması, ulusal savunmanın güçlendirilmesi, uluslararası anlaşmaların onaylanması vb. konularda yoğunlaşabilir.

Burada, konfederansta iki meclisin işlevlerinin ayrılması konusunda genel anlamda görüş birliğine varmalıyız. Bunlar SSCB Anayasası'nda ve öteki yasal araçlarda somutlanmalıdır.

Tartışmanın öne çıkardığı bir başka konu da, üzerinde çok hararetli tartışmaların yapıldığı parti ve üst düzey parti ve hükümet mevkileri arasındaki ilişki ve bunların ^{en yüksek otorite} yapısındaki yerleridir.

Bu bağlamda, kimileri Lenin dönemindeki uygulamaya, parti liderinin

aynı zamanda hükümet başkanı olması uygulamasına dönülmesinin doğru olacağına inanıyor. Kimileri ise, parti ile hükümet makamlarının herhangi bir biçimde birleştirilmesine karşı çıkıyor. Öte yandan kimileri de SSCB...

Devlet Başkanlığı mevkiinin oluşturulmasını istiyor. ... SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreterinin ülkenin en üst düzey yöneticisi olmasının hukuk devleti kavramına ters düştüğü konusunda da görüşler var. Ve daha birçok görüş dile getirildi.

Bu ciddi bir konu yoldaşlar. Konferansımız bunu kapsamlı bir şekilde tartışmalı ki, politik sisteminizin reformu sırasında mümkün olan en iyi çözüm bulunabilsin.

SBKP Merkez Komitesi, SSCB Yüksek Sovyeti Başkanlığı makamı oluşturulmasının, yüksek temsil organlarının ve Halk vekillerinin Sovyetleri sisteminin rollerinin güçlendirilmesi ile, ülke yönetiminin hukuk devleti

temelinin güçlendirilmesi ve Sovyetler Birliği'nin uluslararası planda daha iyi temsil edilmesi ile uyum içinde olduğu görüşündedir. Devlet Başkanı'nın seçimi ve görevden alınmasının gizli oyla

yapılması, SSCB Halk vekilleri Kongresi'ne karşı tam sorumlu olması ve hesap vermesi konularında karar alınmalıdır. Temsil organlarının rollerinin arttığı koşullarda, SSCB Yüksek Sovyeti Başkanı'na yeterince geniş devlet

görevleri verilmelidir. Somutlanırsa, Devlet Başkanı, yasaların yapılmasına ve temel sosyal-ekonomik programların hazırlanmasını yönlendirme, dış politika-da, savunma ve ulusal güvenlik gibi konularda karar verme, Savunma Konseyi'ne başkanlık etme, SSCB Bakanlar Konseyi Başkanlığı seçimi için öneride bulunma ve Devlet Başkanlığı ile ilgili öteki geleneksel görevleri yerine getirmelidir.

Biz üst düzey iktidar yapısı içinde çalışmalarını Yüksek Sovyet Başkanı tarafından yönlendirilen SSCB Yüksek Sovyeti Prezidyumu'nun da yer alması gerektiğine inanıyoruz. Prezidyum, iki Birinci Başkan Yardımcısı (biri SSCB Halk Kontrol Komitesi Başkanı), 15 Başkan Yardımcısı (her cumhuriyetten bir tane) ve meclis başkanları, Yüksek Sovyet daimi komisyonları ve komitelerinin başkanlarından oluşabilir. Prezidyum oturumlar yapar, →

komisyonların ve Yüksek Sovyet'teki halk vekillerinin çalışmalarını koordine eder, belli temsili görevleri ve ...'teki işlevleri yerine getirir.

Yüksek yönetim organı tarafından oluşturulacak

ve yüksek Sovyet ile Halk vekilleri Kongresi üyelerinden oluşacak olan daimi komisyonların statülerini güçlendirmek de yararlı olacaktır

^{mecislere göre}
Bu organlar (ayrı ayrı ya da birlikte ortak komiteler) oluşturulabilir.

Komisyonların ve komitelerin yeni görevleri göz önüne alındığında, bunlara daha geniş yetkiler verilmesi gerekmektedir. Somut olarak, iç ve dış politikanın temel konularında ve bakan, bölüm başkanları ve öteki görevlilerin atanmasında, komite ve komisyonlarda bu konularda bir ön tartışma yapıldıktan sonra karar alınmasını öngören ek bir yasa maddesi getirilmelidir. Komite ve komisyon toplantılarının açık yapılması uygulamasını genişletmek ve kamu çıkarlarını yakından ilgilendiren sorunları incelemek üzere halk vekillerinden oluşturulan özel grupların kurulması yararlı olacaktır.

Bir başka konu da ^{en yüksek} yetki organının yapısı içinde SSCB Halk vekilleri Kongresi tarafından seçilen bir Anayasa Gözetim Komitesi'nin kurulması konusudur. Bu komite yasalarımızın ve yasal araçlarımızın anayasaya uygunluğunu doğrulayacak ve bunu ... yapmaya yeterli yetkisi olacaktır. Bu arada, bu komite tüm görevlilerin üst düzey mevkilerdeki de dahil, faaliyetleri üzerinde demokratik bir denetim için ek bir güvence oluşturacaktır.

Üçüncüsü: İktidarın en üst düzeyindeki yeni örgütlenme biçimleri kendibaşlarına bunun verimliliğini ^{güçlendiremez}. Bu hedef, Yüksek Sovyetin çalışmalarının niteliği ve stilinde köklü bir değişikliği gerekli kılmaktadır. Yüksek Sovyet'in oturumlarında uzun ve sıkıcı konuşmalara, konuşmacıların kendi yaptıklarını anlattıkları bildirilere, aşırı ve biçimsel örgütsel işlevlere yer verilmemelidir. Oturumlar canlı ve çekici olmalı, farklı önerileri karşılaştırmalı, yasa değişikliği önergelelerini, ... yasalara eklenmesi istenen ya da karşı çıkılan ...

konular üzerine tartışmalıdır. Hükümetin, ^{halk}vekilllerinin sorularını yanıtlayacağı ^{günler komünali ve} ~~halk~~vekilllerinin başvuruları uygulaması genişletil ^{melidir.}

Elbette, şu ya da bu konuda karar alırken tam ^{bir}oy birliği sağlamayabiliriz. Ama bu ~~çok~~ demokratik bir süreçte çok normaldir. Genel olarak, / bir muhalifin ne söylediğini dikkatle dinlemeyi ve ona ^{artık} değişmez bir önyargı ile bakmamayı öğrenmemiz gerek. Görüşlerde sosyalist çoğulculuk, fikirlerin çatışması, tartışma ve farklı konuların karşılaştırılması, mümkün olan en iyi çözümü bulmanın bir yoludur.

SBKP Merkez Komitesi, Sovyetler Birliği'nin ^{en yüksek iktidar organının} yapısı ve çalışmalarının örgütlenmesi konusunda bu değişiklikleri önerirken, bunların birçoğunun cumhuriyetlerimizdeki yüksek iktidar organları için de geçerli olduğu inancındadır. Önerilen bu değişiklikler bu organların rolünü güçlendirecek ve saygınlığını artıracak ve genelde, birlik cumhuriyetlerinin haklarını daha da genişletecektir. Bunun yanı sıra, ~~birleşik bir yönetim~~ Birlik ve Cumhuriyet yönetim organlarının demokratik işleyişi için, birleşik bir yapı ve ortak bir prosedür sistemi, Sovyet sisteminin bütününün verimli ve rahat çalışmasını sağlayacaktır.

Önerilen bu değişiklikler ışığında, özerk cumhuriyetlerdeki yönetim organlarının oluşturulması, yapısı ve işlevleriyle ilgili sorunları da dikkate almalıyız.

Eğer delegeler onaylarsa, tüm bu öneriler konferansımızın özel bir kararında madde madde toplanabilir. Sovyetlerin yeniden yapılandırılmasını gereksiz yere geciktirmememiz gerektiği söylenebilir. Somut olarak söylersek, bu konuda yasal düzenlemeler SSCB Yüksek Sovyeti tarafından en erken sonbaharda ele alınabilir, gelecek baharda da olağan seçimler yapıldıktan sonra tüm Birlik yönetim organları yeniden örgütlenebilir.

Temsili demokrasinin temeli olan Sovyetleri güçlendirirken doğrudan demokrasinin olabildiğince genişletilmesi için ^{de} işyerlerinde,

mahallelerde, oturumlarda ve toplantılarda,

Birliklerin temel konuları, yerel sorunların tartışılması sırasında—
elverişli koşullar yaratmalıyız.

Geçen birkaç yıl, ülkenin bütünü ilgilendiren kilit sorunlar ^{na}
ilgili karar ^{öncelikleri} üzerine — devlet işletmelerinin statüsü, koo-
peratifler, okul reformu, sağlık hizmetlerinin örgütlenmesi vb.

üzerine— ülke çapında yapılan tartışmaların yararlı olduğunu gösterdi.

Özellikle halkı doğrudan ilgilendiren konularda ve üzerinde bir görüş

birliğinin olmadığı sorunlar için köy, yöre ya da kent düzeyinde

^{daha sık}
kamuoyuna/başvurmalıyız. Böyle durumlarda bırakalım bazı

sorunlar a çoğunluk karar versin.

Sosyalist halk özyönetiminin tüm biçimlerin oluşturulmasıyla

~~geliştirir~~ büyük bir potansiyel ortaya çıkacaktır. Bu potansiyeli

geniş çapta harekete ^{emekçi} geçirmek, özellikle ~~is~~ kolektiflerinde bundan

yararlanmak için, yasal, politik ve belli ölçüde psikolojik bir temel

sağlamış bulunuyoruz. Kendi uygulamalarımızı ve öteki sosyalist ülke-

lerdeki dostlarımızın deneyimlerini kapsamlı bir şekilde değerlendirir-

ken yönetim organlarının kimi işlevlerini çeşitli özyönetimli

örgütlenmelere tümüyle ya da kısmen devretmenin yararı üzerine tekrar

tekrar düşünmeliyiz. İşlevlerin özyönetimli örgütlenmele^{re} devrin-

de önemli olan bunun kağıt üzerinde kalmaması, gerçekten yapılmasıdır.

Yenilenme ilerledikçe, demokrasi ve açıklık yaşamaya geçirildikçe,
hepimiz emekçi halkın birçok farklı alanda inisiyatif göstereceğini

görebiliriz. Açık konuşmak gerekirse yoldaşlar, burda herşey hiç de basit

değildir. ^{Ekonomik} muhasebe koşullarında çalışan ^{biremci} kolektifini

alalım. Burada ancak özyönetim varsa kolektif kendi kendini

finanse etme temelinde çalışabilir. Ancak bu genel toplantı ile kollek-

tif konseyi arasındaki, parti, sendika, komsomol örgütleriyle işletme

yönetimi arasındaki ve bunların tümü ile Halk ^{vekilleri} Sovyetleri

arasındaki ilişkiye yeni bir yaklaşım da demektir. Bu alandaki deneyimi-

miz fazla iddialı olmamakla birlikte, gün geçtikçe artmaktadır ve

öz yönetim sürecini ilerletmek için bunu iyi kullanmalıyız.

Son olarak sosyalist halk yönetiminin çok önemli başka bir biçimi olan denetim üzerine birkaç söz söyleyelim.

İşçi denetimi fikrinin izleri Ekim Devrimi'ne kadar uzanır. Lenin'in bu konuyu son yapıtlarında kapsamlı bir şekilde incelediğini biliyoruz. Lenin yığınlar açısından denetimi, subjektif keyfi uygulamaya ve iktidarın yanlış kullanılmasına karşı gerekli bir güç yence olarak, sağlam sosyalist disiplini sağlama aracı olarak- işyerinde, yönetimde, planlamada ekonomik idarede ve mali işlerde- görmüştü.

ayrıldıcı

Emekçi halkın denetimi, sosyalizmin politik sisteminin

, organik bir özelliğidir. Bugün, demokratikleşme ve özyönetimi yaşama geçirirken, halk yönetiminin bu aracından da tümüyle yararlanmalıyız.

SBKP Merkez Komitesi Tezleri'nde belirtildiği gibi, seçimle işbaşına gelen yönetim organlarına karşı sorumlu, bir/kamu ve devlet denetim sistemi oluşturmak gerekiyor. Ve bu sistemin etkili olabilmesi için, bu raporda daha önce de önerdiğimiz gibi, Halk Denetim Komitesi Başkanı SSCB Yüksek Sovyeti Birinci Başkan Yardımcısı olabilir. Yönetimsel ve kamusal yanların birleştirilmesiyle ve halk denetçilerinin emekçi kolektiflerinde oluşturacağı ağ temelinde, bu denetim sistemi toplumumuzdaki olumsuz olguların giderilmesi için gerçekten etkili bir güç olabilir. Bu yığınların özyönetim eğitimi de olacaktır.

Bir başka deyişle, Lenin döneminin iyi bir geleneği olan işçi ve Köylülerin Denetimi geleneğini yeniden canlandırmalıyız. Otayandan da tüm denetim faaliyetlerini modern gereksinimlere göre ayarlamalıyız.

4. Devlet yönetiminin demokratikleştirilmesi

Yoldaşlar, şimdi emekçi halkın yönetime katılmasını kapsamlı bir biçimde genişletme görevi öne çıkmakta. Bu somut durumda demokratik merkeziyetçilik ilkesinin nasıl uygulanacağını düşünmeliyiz. Sorunun incelenmesi, desentralizasyona götürülüyor

incelenmesiyle, toplumsal gelişmenin taleplerine uygun ana eğilimin otoritelerin desantralizasyon olduğu- elbette merkezi işlevlerini sürdürdükleri bir desantralizasyon; Çünkü bunlar olmadan sosyalizmin üstünlüğünün ^{gerçekleştirilmesi} ya da tüm halkın çıkarlarını güvence altına ^{alınması} düşünülemez- sonucu ortaya çıkmaktadır.

Objektif bir inceleme göstermektedir ki, ulusal ekonomimizin ^{çeşitli} bugünkü çapında ve/toplumsal sorunlarımızın olduğu koşullarda tek bir merkezi otorite tüm sorunları tam ve yeterli bir şekilde göremez. Bu nedenle birçok yetki yerel düzeyde- cumhuriyet, bölge ^{ve} yöre ^{ye} emekçi/ kollektifleri ^{ne} indirilmek zorundadır.

Öte yandan yoldaşlar, sadece hükümet değil, Politbüro ve SBAP Merkez Komitesi Sekreterliği de daha alt düzeydeki Sovyetlerin, ekonomik ve öteki organların rahatça ilgilenebileceği konularda ve hatta yüzlerce sorun üzerine karar almak zorunda kalıyor. Çünkü herkes varolan düzene alışmıştır. ^{Yöneticiler} Herhangi bir konuda, uygun olup olmadığına ^{bile} bakılmaksızın, Merkez Komitesi'ne ve hükümete çeşitli taleplerle telgraflar göndermekte, tek tek kişiler yerel düzeyde ^{görülməsi} gereken konular üzerine sayısız dilekçeler sunmaktadır.

Elbette, işlevlerin ve yetkilerin yeniden dağıtılması ciddi bir sorumluluktur ve bunun kendiliğinden olmasına izin veremeyiz. Gerekli olan, güçlü bir ~~itki~~ politik itki ile birlikte, açık net bir yasal temeldir. Geniş çaplı bir desantralizasyonun yürürlüğe konması demek, politik ve ekonomik sistemimizin kapakçıklarına yaşam veren taze kan pompalamak- - ama elbette politik organımızın beynine ve kalbine giden kanı durdurmadan- demektir.

SSCB Bakanlar Konseyi, SSCB Yüksek Sovyeti'ne bağlı olarak çalışan en yüksek yürütme ve yönetim organı olarak bu çabada önemli bir rol oynayacaktır. ^{devletin} Parti ve/ ^{söz konusu} yönetim organları arasında ^{işlevlerin} bölüşümü ^{nde} , iç ve dış politikanın uygulanmasının yanı sıra ekonomik, sosyal ve kültürel gelişme planlarının, uzun erimli programların hazırlanması ve gerçekleştirilmesinde Bakanlar Konseyi'ne daha büyük bir sorumluluk düşmektedir. Bakanlar Konseyine ^{işlevleri} yerine getir-

mesi için Anayasada geniş yetkiler tanınmıştır.

Desantralizasyonun büyük önemini belirtir ve *kurumculuğa* karşı mücadele ederken bunun kendi işini kendi gören komünalizm² tevik etmeyi amaçlamadığını açık bir biçimde göstermeliyiz. Ama bu gerçekten bir tehlike olduğu için, buna karşı önlemler almamız da gerekiyor. Merkezi otorite ⁿⁱⁿ sözü olmalıdır, ama en önemlisi emekçi halk^{la} demokratik denetimini tabanını belirgin bir şekilde güçlendirmektir. Hepimizin özyönetimi onaylayacağını ama yerel düzeyde üstenci tutumlara karşı çıkacağını, yerel çıkarların dikkate alınmasına, ama bunun her zaman tüm toplumun çıkarları ile uyumlu düşünülmesini onaylayacağını sanıyorum. Başka bir deyişle, desantralizasyonun kendi işini kendi gören komünalizme ^{ya da bölgesel egoizme} kapıyı açacağına inananlar, büyük bir hata yapmaktadır.

Merkeziyetçiliğin desantralizasyon ile rasyonel bir biçimde birleştirilmesi sorunu, devlet işletmeleri, kooperatif^{ler} ve bölgesel emek faaliyetleri ^{üzerine} çıkarılan yasalarda da ortaya çıkmaktadır. Bu yasalarda sıralanan ilkeler yönetim organlarının işlevlerinin belirlenmesinde başlangıç noktasını oluşturmalıdır. Artık yönetim organları ^{emekçi} kolektifleri ^{kumanda edemeler.} ne

Genelde yoldaşlar, ^{ekonomik muhasebe temelinde çalışan bir birimde} tek bir ^{emekçi} kolektif ya da kooperatif düzeyinde demokratikleşme, bakanlıklar düzeyinde, bölgesel organlar ve merkezi ekonomik kurumlar düzeyinde yönetimin demokratikleşmesi ile birleştirilmedikçe beklenen sonuçları- ve bunu reformumuzun ilk aşamasında görmek zorunda ^{kaldık} - vermeyecektir.

Bu şu anlama geliyor. Benzer ekonomik dalda ve faaliyet alanlarındaki yönetim birimlerinin yapılarını basitleştirmek ve bunları birleştirmek için, bakanlık sayısını ve devlet dairesi sayısını azaltmak ve aracı işlevi gören gereksiz kurumları kaldırmak için sürekli

çalışmak zorundayız.

Yenilenmenin

Yoldaşlar,

1 karmaşık konuları, sosyal yapının demok-

ratikleştirilmesi ve halkın geniş çapta yönetime katılması sorunlarını

~~zırtırtı~~ ele alırken, bir yönetim aygıtı olmadan yapamayız, bu aygıttaki

kadroları her

görmemeliyiz. Bir yönetim aygıtına ihtiyacımız var, ama bu şimdi-

kinden farklı olmalıdır.

Yeni tipte,

profesyonel standartlara dayanan, modern ile-

tişim teknolojisini kullanan, halkın demokratik denetiminde ve

ekonomik ve toplumsal ilerlemeyi gerçekleştirebilecek bir aygıt oluşturma-

ya çalışmalıyız. Bu aygıt, yönetim biliminin

ilkelerini iyi bilen insanlardan oluşturulmalıdır. Bu nedenle,

gerekli personelin eğitilip yetiştirilmesi için yeni ve modern düzenleme-
lere gereksinimimiz var.

İşyeri yönetimi ve ülke yönetiminin yapısını uyumlulaştırma çalışması
her düzeyde başladı. Kimi merkezi bakanlıklar ve cumhuriyet bakanlıkları,
daireler, kimi yerel yönetim kurumları kaldırıldı. Mahalli yönetimler ve
işyeri yönetimi için yeni biçimler incelendi ve kabul edildi. Bu biçimlerle
Birlik düzeyindeki daireler aygıtı yüzde 40 oranında azaltılıyor, birlik
cumhuriyetlerinde de bu yarı yarıya indiriliyor, üzerk cumhuriyetlerde, böl-
ge ve yörelerde üçte birine düşürülüyor. Ekonomik reform oturdukça, iş-
letmeler de gereksiz yönetim işlerini azaltmaya başladılar.

Ne ki, bu süreç acı engellerle, direnişle yüzyüze geliyor. Emekçi
halk haklı olarak bu çabanın yavaşlığından dolayı SBKP Merkez Komitesi'ni
ve hükümeti eleştirmektedir. Yenilenmenin üçüncü yılında ve

bizde hala yönetim aygıtı bütün ağırlığı ile ^{aynen} /yerinde
duruyor, burada çalışan memurların büyük bir bölümü toplumun çıkarlarını
düşünmeksizin, kendi konumlarına muhafaza etmek için herşeyi yapıyorlar.
Bu konularda bize yön verecek olan elbette halkın.

*doğru bir şekilde temel-
lendirilmiş talepleridir.*

Ülke ve işyeri yönetim sistemimizin verimliliğinin köklü bir biçimde artırılması gerektiğini belirtirken, bu sistemi kendi bütünlüğü içinde ele almalıyız. Bu sistemin öğelerinden hiçbirinin demokratik yenilenme temlinde bir yeniden yapılanmanın dışında kalmasına izin verilmemelidir. Bu dış politika ile uğraşan ve dış ticaret işlevleri olan kurumlar için de geçerlidir. Bu kurumlarda yakın zamanda başlatılan kapsamlı değişiklikler, günün gereğine uygun, doğal ve mantiki bir süreçtir. Devlet Güvenlik Komitesi, Savunma Bakanlığı ve Genel Kurmay'ın yönetim organlarının demokratik süreçlerin genişletilmesi aşamasında da çalışmalarını mükemmelleştirmek için yaptıkları yararlı çabaları desteklemeliyiz.

Başka bir deyişle, yoldaşlar, demokratikleşme, ülke yönetimi ve iş yönetimi sisteminde merkezi ve yerel yetkilerin :

temsil ve yürütme organlarının işlevlerinin doğru bir biçimde birleştirilmesini, emekçi halkın ülke yönetimine katılımının belirgin olarak genişletilmesini son derece zorunlu kalmaktadır. Ancak sorun sadece örgütsel olarak yeni bir yapı yapma ile sınırlı değildir. Önümüzdeki görevin niteliğinin kavranması açısından bu nokta çok önemlidir.

5. ULUSLAR ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN GELİŞMESİ

Yoldaşlar! Eşit haklı ulusların ve etnik grupların birliği, ülkemizde sosyalizmin en büyük kazanımlarından biri olmuştur. Buna dayanarak, bugün büyük bir inançla şunu söylemek mümkündür: Gelecekte de gelişmemizin biricik sağlıklı temeli, ^{ancak} Leninci ulusal politikanın kararlı biçimde yaşama geçirilmesi olabilir.

Yüce Birliğimizin örgütlenmesinde temel olan fikirlerin doğruluğunu yaşam kanıtlamıştır. Çabaların ^{toplama} birleştirilmesi, her ulusa ve genel olarak topluma, gelişmesini oldukça hızlandırması ve tarihsel ilerlemede yeni sınırlara ulaşması için olanak vermiştir. Yolumuzdaki tüm zorluklara karşın, bugün Birliğimizin zamanın sınavından başarıyla çıktığını saptayabiliriz. Birlik, tüm halklarımızın bundan sonraki gelişmesinde de belirleyici önkoşul olarak kalmaya devam etmektedir.

Bilindiği gibi, uluslar arasındaki ilişkilerin gelişmesi sorunuyla ilgili olarak özel bir MK Plenumunun toplanması kararlaştırılmıştır. Ama bu olağanüstü önemli ve güncel soruna, şimdi konferansımızda bir yaklaşım getirmemiz gerekmektedir. Burada önemli olan, gerçeği tüm yönleriyle göz önüne almaktır. Kuşku götürmeyen kazanımlar da, yetersizlikler de, somut ^ssoyut ekonomik sorunların çözülmemişliğinden ve bazen de ulusal çıkarlarla genel-halk çıkarlarının birleştirilmesindeki becerisizlikten kaynaklanan hatalar ve zorluklar da göz önüne alınmalıdır.

Uluslar arasında oluşagelmış olan ekonomik ve bilimsel-teknik ilişkilerin daha da geliştirilmesi ve optimal bir duruma getirilmesi için epeyce çaba sarfetmemiz gerekmektedir. Ülke içi iş bölümünün ve kooperasyonun, bilimsel olarak temellendirilmiş bölgesel politikanın ^{daha geniş biçimde değerlendirilmelidir.} avan-tajlarını/... Bu konuda açıklık büyük önem taşımaktadır. Emekçiler, cumhuriyetlerinin nasıl gelişmekte olduğunu ve ülkenin ekonomik yapısında sahip olduğu konumu olduğu gibi öğrenmelidir. Yalnızca komşu cumhuriyetlerin değil, ülkenin tüm cumhuriyetlerinin nasıl yaşadığını ve geliştiğini bilmelidir. Bazen cumhuriyetlerin birbirleriyle girdikleri ilişkiler üzerine yetersiz ya da tek yanlı enformasyona dayanan konuşma ve görüşlerle karşılaşmakta olmamız da açıklığı gerekli kılan etmenlerdendir.

Parti konferansımızda, ulusların ekonomik alandaki ilişkileri konusunda en güvenilirlik yönelimler olarak, adaletlilik ve birbirine kardeşçe yardımda bulunma ilkeleri doğrultusunda karar alındı. Hem genel kalkınmayı, hem de ülkenin tüm uluslarının ve etnik gruplarının ekonomik ve sosyal koşullarının iyileştirilmesini sağlayan karşılıklı ilişkilerden yana tavın belirtin^{verinde} olacaktır.

Bugünkü durumda radikal ekonomik reforma bağlı olarak birlik cumhuriyetlerinin sahip olduğu haklar özümsemeli ve düzenlenmelidir. Cumhuriyetlerin, ülke fonlarıyla ilgili olarak üzerlerine düşen yükümlülüğü yerine getirdikten sonra, becerikli ve girişimci bir ekonomi temelinde üretimi kendi gereksinimleri doğrultusunda geliştirmeleri herhalde yarar^{getirecektir}. Bu, ulusal ilişkilerin gelişmesinde sosyal adaletle bağlı talepler^{yanıt} veren, genel ilerlememizi teşvik eden bir uygulama olacaktır.

Son yıllarda, demokratikleşme ve açıklık süreci içinde daha önceleri gereken dikkatin verilmediği bazı sorunlar gün ışığına çıkmaktadır. Örneğin, dil, kültür, edebiyat ve sanat, tarihsel anıtlar, doğanın korunması sorunları.

Çokuluslu devletimizin gelişmesi, doğal olarak, ulusal bilincin güçlenmesiyle birlikte gerçekleşmektedir. Bu olumlu bir olgudur; ancak bununla ilgili olarak ortaya çıkan gereksinimlere her zaman gereken önem verilmemiş olduğundan bazı sorunlar karmaşıklaşmaya, kimi durumlarda milliyetçi renkler kazanmaya başladı. Aslında ~~xx~~ çeşitli spekülasyonların ve duygusal patlamaların ortaya çıkmasına meydan vermeden, rahatlıkla bu sorunları çözmek mümkündür.

Uluslar arasındaki ilişkilerle ilgili sorunların hangi boyutlara gelebileceğini son zamanlarda açıkça gördük. Halklarımız arasındaki kardeşliği ve dostluğu gözbebeğimiz gibi korumalıyız. Başka yol, akılcı bir seçenek yoktur, yoldaşlar. Bunun dışında bir yaklaşımın doğruluğunu kanıtlamaya çalışan, hem kendini, hem de başkalarını aldatıyor demektir. Ayrıca, farklı uluslardan insanların birbirleriyle çarpışmasına yol açmak, onları ^{sında} ~~ara~~ kin ve düşmanlık yaratmak, halka ve sosyalist devlete karşı çok ağır bir

sorumluluk üstlenmek demektir. Bu tür eylemler objektif olarak hem demokratikleşme sürecini, hem de yenilenme davasını engellemektedir.

Uluslararası arasındaki ilişkilerle ilgili sorunları, çokuluslu Sovyet devletinin bugün bulunduğu gelişme aşaması içinde ele almamız gerekiyor. Biriktirdiğimiz deneyimleri genelleştirmeli, değerli olan herşeyi kullanmalı ve arınmamız gereken şeyleri ortaya çıkarmalıyız. Açıkça söyleyelim ki, bu konuda üzerinde düşünülmesi gereken sorunlar vardır. Herşeyden önce ülke ile cumhuriyetler arasındaki ilişkileri düzenleyen pekçok normu, onların günümüz koşullarına, çokuluslu toplumumuzun görevlerine ve gereksinimlerine, değerlendirmektedir. demokrasinin gelişme düzeyine ne derece uyduğunu değerlendirmeliyiz. Herhalde, bu değerlendirme, cumhuriyetlerin, özerk cumhuriyetlerin ve öteki ulusal oluşumların durumunun, haklarının ve ödevlerinin daha ecektir. kesin belirlenmesini gerektirir.

Böyle bir yaklaşım içinde şu konuyu da gözden geçirmeliyiz: Toplumumuzda nüfus hareketliliği yüksek bir düzeydedir; pekçok insan kendi ulusal sınırlarının dışında yaşamaktadır; bazı etnik grupların ise kendilerine ait özerk toprakları bulunmamaktadır. Bütün bunlar çokuluslu devletimizin gerçeklikleridir. Bunlarla ilgili olarak belirli anlaşmazlıklar ortaya çıkabilir. Bu anlaşmazlıkların giderilmesinde yalnızca tek bir yolumuz vardır: Oluşmuş olan birlik devletinin çerçevesi içinde, her ulusun, her etnik grubun ve Sovyet halkları topluluğunun bütünlüğünün çıkarlarının göz önüne alınması. İçinde bulunduğumuz somut koşullarda bir başka yaklaşım olanaksızdır; bir başka yolu seçmeye yönelik her girişim başarısızlığa mahkumdur.

Örneğin, Kazakistan'ı ele alalım. Bu, büyük gelişme olanaklarına sahip dev bir cumhuriyettir. Kazanımları tüm halkların işbirliğinin sonucu olan gerçek bir enternasyonalist topluluktur. Kazaklar, Ruslar, Ukraynalılar, Almanlar, Kırgızlar, Tatarlar, Özbekler, Türkmenler ve başka ulus ve etnik grupların temsilcileri bu toprağı birlikte savunmuşlardır ve onun üzerinde birlikte yaşamaktadırlar. Bununla birlikte hiç kimse Kazak cumhuriyetinin bütünlüğünü kuşku altına sokmamaktadır. Diğer

cumhuriyetlerde de şu ya da bu ölçüde benzeri bir tablo görülebilir.

Ekonominin ve tüm toplumsal yaşamın enternasyonalleşmesinden kaçayalnızca mayız. Ulusal içe dönüklüğe yönelik her çaba, /ekonomik ve ruhsal kısırlığa yol açabilir. Bizim sosyalist yaklaşımımız ise farklıdır: Biz, insanın hangi ulusa mensup olursa olsun, ülkenin hangi bölgesinde bulunsa eşit haklara sahip olmasını, her yerde haklarını ve yasal çıkarlarını gerçekleştirebilmesini sağlamaya çalışırız.

Biz, uluslar arasındaki ilişkilerin daha da güçlendirilmesini savunurken, Sovyet toplumunun gelişmesinin, enternasyonal bağların ve halklarımızın kardeşliğinin, canlı, dinamik süreçler olduğundan yola çıkıyoruz. Bunlar, hem cumhuriyetler, hem de ülke organlarının sürekli olarak dikkat merkezinde bulunmalıdır. Bunlarla ilgili sorunlar, halkların iradesine, karşılıklı rızasına ve tüm Sovyet insanların çıkarlarına uygun olarak çözülmelidir.

Politik sistemimiz içinde uluslar arasındaki sorunların bütünlüğüyle ilgilenen devletsel ve toplumsal kurumların sürekli olarak bulunması çok önemlidir. Daha önce de söylediğim gibi, bu, SSCB Yüksek Sovyeti Uluslar Meclisinin en önemli görevlerinden biri olmalıdır.

Yoldaşlar, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği bizim ortak evimizdir. Ve bu evin sahipleri olan bizler, sürekli olarak/ilgilenmeli, onu korumalı ve iyileştirmeli, bu evde yaşayan/Sovyet insanlarının sosyalist anayurdundan gurur duymasını sağlamaya çalışmalıyız.

Herhalde, bunu, ulusal ilişkilerin iyileştirilmesiyle ilgili konferans kararımızda özel olarak vurgulamalıyız.

1. ULUSLAR ARASI İLİŞKİLERİN GÜÇLENDİRİLMESİ

1/ 77 6. SOSYALİST HUKUK DEVLETİNİN OLUŞTURULMASI

Sovyet toplumunun kararlı bir şekilde demokratikleştirilmesi sürecinin, sosyalist hukuk devletinin kuruluşunu tamamlaması gerektiği üzerine MK tezlerinde belirtilen ^{görüştür} uyandırdığı ilgiyi belirtmeden geçemeyeceğim. Kısaca söylemek gerekirse, hukuk devletinin tanımlanmasında temel olan, yasanın üstünlüğünün fiilen güvence altına alınmasıdır. Tek bir devlet organı, yetkili kimse, kollektif, parti örgütü veya toplumsal örgüt, tek bir ^{kişi} kişi bile yasalara uyma yükümlülüğünün dışında değildir. Yurttaşların halk devletine karşı sorumluluk taşıması gibi, devlet iktidarı da yurttaşlara karşı sorumluluk taşımaktadır. Yurttaşların hakları, iktidarın ve onun temsilcilerinin her türlü keyfiyetine karşı güvenilir biçimde koruma altına alınmalıdır.

Demokratik ve ekonomik yöntemlere değil, önemli ölçüde direktifçi nitelikteki, yönetim yöntemlerine uygun, pekçok yasaklamalarla ve önemsiz düzenlemelerle dolu olan mevcut hukuk sistemimizin tutuculuğunu, yenilenme çok net biçimde ortaya koymuştur. Yürürlükteki pekçok yasal düzenleme, toplumsal gelişmenin freni haline gelmiştir. Sovyet yasama reformu ^{yapılması} düzeninde zorunluluğu buradan kaynaklanmaktadır. Bu reform, sosyalist mülkiyet, planlama, ekonomi, çalışma, vergi, emeklilik gibi konular başta olmak üzere geniş bir hukuksal norm alanını kapsamalıdır. Yasama düzeninin yenilenmesinde şu ilkeye kesinlikle uyulmalıdır: Yasaklanmamış olan herşey serbesttir.

Mahkeme organlarının faaliyeti büyük önem taşımaktadır. Pekçok insanın yazgısı, haklarının korunması, yasaları ihlal edenlerin cezalandırılması, yargının adaletinin ne derece doğru olduğuna bağlıdır. Bu koşullarda, demokrasi sistemimiz içinde mahkemenin sahip olduğu yere ilişkin Leninci yaklaşımı yeniden canlandırmak, mahkemenin bağımsızlığı ilkesine kesinlikle uymak, mahkemelerin yalnızca yasalara bağlı olmasını sağlamak son derece önemlidir. Mahkemelerin üst düzeyde halk vekilleri Sovyetlerince daha uzun süreyle, örneğin on yıllık bir süreyle seçilmesi bunun garantilerinden biri olabilir.

2/

Kamuoyu, mahkemeye karşı saygısızlığın/sorumluluğunun ağırlaştırılmasını ^{ve} mahkemede tarafların birbiriyle mücadelesi ve eşitliği, saydamlık ve açıklık, hiçbir önyargının, suçlayıcı bir eğilimin olmaması, suçu kanıtlanmayanın suçsuz sayıl^{ması} ilkesinin kesin olarak uygulanması gibi, mahkeme usulünün demokratik öğelerinin koşulsuz olarak güvence altına alınmasını talep etmektedir.

Halk tarafından seçilen yargıç yardımcılarının rollerinin artırılması sorunu haklı olarak gündeme getirilmektedir. Bu arada, en karmaşık davaların incelenmesinde bu tür yargıç yardımcılarının sayılarının yükseltilmesi önerisi dikkate değerdir.

Sonuç olarak, yoldaşlar, büyük bir mahkeme reformunun yapılması zorunluluğuyla karşı karşıyayız.

Savcılığın rolüne ve sorumluluğuna özel olarak değinmek gerekir. Son yirmi yıl içinde savcılığın üzerine pekçok ek yükümlülüğün yüklenmesi sonucunda, yasaların uygulanmasına yönelik denetim işlevi şu veya bu biçimde ikinci, hatta üçüncü plana itilmiştir. SBKP MK, Leninci konuma dönülmesi ve savcıların ana işlevi olarak, Sovyet yasalarının her yerde doğru biçimde anlaşılmasının ve uygulanmasının denetiminin yerleştirilmesi görevini belirleyerek, bu aksaklığı gidermeyi zorunlu görmüştür.

Ceza yasasında ve daha sonra da yargılama ve islah edici emek yasalarında değişiklik yaparak, onların normlarını toplumun çağdaş gelişme aşamasındaki gereksinimlerine uygun hale getirilmesi yolunda başlatılan çalışma, suç işlenmesine karşı yürütülen mücadelenin güçlendirilmesinin önemli bir koşuludur.

Polis kurumunun çalışmasının iyileştirilmesine büyük dikkat verilmektedir. Son iki üç yıl içinde bu kuruma, parti komitelerinin ve çalışma kollektiflerinin önerisiyle, işçi sınıfının ve köylülüğün temsilcisi olan onbinlerce komünist ve komsomolcu girmiştir. Bu, iç işleri bakanlığı organlarının iyileştirilmesine katkıda bulunacaktır. Bilindiği gibi, iç işleri bakanlığının çalışmasında ciddi hatalara ve ne yazık ki, suistimallere raslanmaktadır. Polis kurumunun çalışmasının düzeyini

kesin bir biçimde yükseltmede bize yardımcı olması gereken temel konu, kadrolarla çalışmadır, onların politik eğitimleridir, hukuksal yönden hazırlanmaları ve mesleki becerilerinin artırılmasıdır.

Ağır ceza davalarının büyük bölümünün yakın zamanda içişleri bakanlığının araştırma ^{aygıtına} devredilmesi ve bu ^{nun} yerel polis organlarına bağlı olmayan bağımsız bir örgütlenmeye dönüştürülmesi yolundaki öneri desteklemeye değerdir. Sanırız bu durum, suç işlenmesine ve toplumsal düzenin korunmasında karşı verdiği mücadeleden/Sovyet polis örgütüne, olanaklarını daha iyi değerlendirmesi için koşul yaratacaktır.

Yurttaş haklarının savunulmasını daha da pekiştirmek için, özyönetim me sahip bir birlik olarak avukatlığın rolünün artırılmasına ve avukatların ceza davalarının ve sivil davaların incelenmesine daha geniş katılımlarının sağlanmasına ilişkin sorunun gündeme getirilmesi haklılık taşımaktadır.

Ekonomimizde ekonomik reform ilkelerine geçilmesine bağlı olarak, Sovyetlerin, bakanlıkların, devlet dairelerinin, ekonomik ve öteki örgütlerin, devlet yüksek hakemlik organlarının hukuksal işlevlerini önemli ölçüde güçlendirmek gereklidir. ^{Ekonomik} muhasebe ve özyönetim koşullarında, sözleşme ilkelerinin/bütün üretim bağlarını etkilemesi ortamında, hukuk hizmetlerinin güvenilir biçimde yürütülmesi birinci derecede önem kazanmaktadır. Bu olmadan, yenilenme süreci içinde ortaya çıkan hukuksal ve diğer sorunların doğru çözümlere kavuşturulmasından söz etmek zordur.

Hedeflediğimiz hukuk ve mahkeme reformunun ana doğrultularını ayrı bir konferans kararı olarak saptamayı öngörüyoruz. Kuşkusuz ki, bu reform kadrolarla ciddi biçimde güvence altına alınmayı gerektiriyor. Hukukçuların eğitilmesine ve bilgi tazelemelerine yönelik özel bir program ortaya koymadan sorun çözülemez. Aynı zamanda hukuk kadrolarının, yakıcı bir hale gelmiş olan maddi sorunlarını da çözmek gerekmektedir. Hukuksal eğitime ilkokuldan başlanmalı, meslek okullarında, yüksek okullarda, işyerlerinde ve kurumlarda devam edilmelidir. Sanırım, maddi çıkarların artması ve ^{ekonomik} muhasebe koşulları, geniş emekçi yığınların hukuk bilgilerinin temelini almasına ve ülkemizde hukuk düzeninin güçlenmesine pek çok açıdan yardımcı olacaktır.

7. POLİTİK SİSTEMDE TOPLUMSAL ÖRGÜTLER

Toplumun çeşitli sosyal kesimlerinin çıkarlarını yansıtan toplumsal örgütler Sovyet politik sisteminin önemli bir bileşenidir. Sendikalar, komsomol, kooperatifler, kadın örgütleri ve öteki örgütler, sosyalist kuruculuk tarihinde önemli rol oynamışlardır. Bugün de bu örgütler, faaliyetlerinin güçlendirmenin, toplumun devrimci yenilenmesine katkılarını artırmanın yollarını aramaktadırlar. Ama toplumsal örgütlerdeki yenilenme - onların kendi aralarındaki tüm farklılıklara karşın - yavaş ve sancılı bir şekilde gelişmektedir. İşleri eskisi gibi, parti ve devlet organlarının ağzına bakarak yürütme alışkanlığı çok güçlüdür.

Hem toplumdaki genel ortam, hem de belirlenen bir dizi politik karar ve yasal düzenleme, toplumsal örgütlerin yaratıcı potansiyellerini daha aktif biçimde yenilenme sürecine aktarmaları için olanak yaratmaktadır. Ayrıca, sendikaların haklarıyla, gençlikle, dernekler, toplumsal faaliyet organları ve sanat dernekleriyle ilgili yasalar gündemdedir. Dolayısıyla toplumsal örgütlerin yeni koşullara uygun olarak faaliyetlerini yenilemeleri için şimdi verimli önkoşullar yaratılmıştır.

Ama kuşkusuz, sorun kararlarda ve yasal düzenlemelerde değildir. En önemlisi, toplumsal örgütlerin kendilerinin, bugünkü aşamada kendi rol ve yerlerini nasıl özümledikleri dir. Açıktır ki, konferansımızda toplumsal örgütlerin faaliyetlerinin aktifleştirilmesiyle ilgili sorunları her yönden tartışmamız gerekiyor. Bu konuda birkaç fikir ileri sürmek istiyorum.

Önce sendikalara değineceğim. Kuşkusuz, onların bağımsızlığına saygı göstermeli, nasıl yenilenmeleri gerektiğine ilişkin kesin reçeteler vermemeliyiz. Üstelik, 18. Sendikalar Kongresinde konu üzerinde durul^{mustur}. En temel olan, sendikal örgütlerin yaşamının demokratikleştirilmesi^{emekçi} başta kollektifleri düzeyinde olmak üzere, toplumun demokratik yenilenmesi sürecinin doğurduğu yeni durumu göz önünde tutmalarıdır.

Şimdi, devlet organları tarafından yerine getirilen bazı işlevlerin toplumsal örgütlere devredilmesi için elverişli perspektifler ortaya çıkmaktadır. Sendikaların, özyönetim uygulamalarının güçlenmesinin aktif yandaşları olmalarını beklemek hakkımızdır. ^{Emekçi} kollektifi- nin özyönetimi, sendikaların, emekçi insanın demokratik haklarının sa- vunma işlevinin önemini artırmaktadır. Sendikalar, demokratizm doğrultusunda kendine daha güvenli faaliyetler yürüterek, insanların moral durumlarına önemli etki yapabilirler, onlara ataleti aşmakta yar- dım edebilirler ve emekçileri kollektifin ve toplumun işlerinde daha geniş biçimde yönetime ^{ya-} çekebilirler.

Elbette, sendikaların, emekçilerin sosyo-ekonomik çıkarlarını koru- ma en başta insanların emeklerinin savunulması, iş güvenliği, sigortaları, dinlenmelerinin ve yaşam koşullarının örgütlenmesi alan- larında- işlevinin taşıdığı önem azalmamakta, daha da artmaktadır. De- mek ki, sendikalar, ekonomik reformun uygulanmasında kendi somut yerler- rini bulmalı ve çok daha aktif bir rol oynamalıdır. ^{ancak bu yolla} Çünkü işçi sını- fının, tüm emekçilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi yolunda hisse- dilir bir gelişme sağlayabiliriz.

Hem sendikaların, hem de diğer toplumsal örgütlerin, devlet iktida- rının en yüksek organında doğrudan temsil edilmeleri, onların rolünün artmasına yardımcı olacaktır.

Günümüzde, ^{yenilenme} fikirleri çevresinde Sovyet insanlarının tüm kuşaklarının birleştiklerini görüyoruz. Bu fikirler, sosyalist geliş- menin ilk onyıllarının ağırlığını omuzlarında taşımış, Büyük Anayurt Savaşında ülkenin bağımsızlığını savunmuş, savaş sonrası yıllarda onun güçlenmesine hizmet etmiş olan yaşlı insanların da, bilinçli yaşamına daha yeni başlayan, ülkemizi ilerlemenin yeni sınırlarına götürecek olanların da çıkarlarına aynı ölçüde yanıt vermektedir.

Ortak tarihimizde her kuşak kendi sözünü söylemelidir. Biz hepimiz tarihe katılan ve onu yaratanlarız. Ama Sovyet iktidarı yıllarında kazanılmış olan dev ekonomik, bilimsel-teknik ve entellektüel potansiye- li tümüyle ortaya çıkarmak, bu potansiyeli kat kat artırmak,

(Yenilenmenin)

1/yüce amaçlarını yaşama geçirmek en fazla gençliğin görevidir. Ve görüyoruz ki, gençlik halkın mücadelesine katılmakla kalmıyor, giderek bu mücadelenin en etkili, girişimci gücü haline geliyor.

Sovyet gençliğinin politik ve emek potansiyeli çok büyüktür. Ama onu tam anlamıyla ortaya çıkarmak ve gençliğin enerjisini yenilenmenin rotasına sokabilmek için, son on yıllarda gençliğe yönelik çalışmamızda söz konusu olan - onunla ilgili pek çok parlak söz edildiği, ancak gençliğin yaşama hazırlanması, onun toplumun politik ve ekonomik alanlarına katılması doğrultusunda somut adımların atılmadığı-ciddi yetersizlikleri kesinlikle aşmamız gerekiyor.

SBKP MK, bu konuda komsomol Merkez Komitesi'nce ve komsomol örgütlerince dile getirilen haklı yaklaşımları onaylamaktadır.

Biz, çağdaş koşullarda SBKP'nin, devletin, gençlikle ilgili iyi düşünülmüş bütünsel bir politikasının olması gerektiği görüşündeyiz. Aynı zamanda bu politikanın uygulanması için hukuksal, ekonomik ve politik mekanizmalar hazırlanmalıdır. Partinin, devlet organlarının ve tüm toplumsal örgütlerin faaliyetinin özel bir doğrultusu olacak bu politikanın amacı, gençliğe, kendi düşüncesini ve enerjisini/ortaya çıkarmak, mümkün olduğunca geniş biçimde, sosyalizm adına yaratıcı potansiyelini geliştirmesi ve gerçekleştirilmesi için gerekli olan koşulların ve teşvik önlemlerinin yaratılmasıdır.

Gençliğe pratikte tam bir politik güven duymalı, gençlikle ilişkimizin tipini değiştirmeliyiz. "Babalar"ın "çocukları"na karşı öğüt verici yaklaşımının yerini diyalog ilişkisi almalıdır. Eğer gençliğin güvenini tümüyle yeniden kazanmak istiyorsak, onunla konuşmasına, eşit haklı insanlar olarak öğrenmeli, açık ve dürüst konuşmasını/ve bize bu konuda yalnızca gerçeklerin yardımcı olabileceğini aklımızda tutmalıyız. Gerçek ne kadersen inanca da o kadar olacaktır.

İdeallerimize ulaşma yolundaki mücadelede gençliğe fedakar olmasını öğretmeliyiz. Ama aynı zamanda mutlu, ilginç ve enerjik bir yaşam için koşullar yaratmalıyız. Yıldaşlar, tüm bunlar, şunu açıkça belirtmek istiyorum ki, burada söz konusu olan, gençliğe yönelik

bir oyun, himayeciliğin ve herşeyi affetmenin yeni biçimleri değildir. Zaten gençlik de böyle şeyleri reddetmektedir. Hayır, biz ilişkilerimizi güven, yoldaşlık, saygı, karşılıklı titizlik ve sosyalist toplumumuzun yenilenmesine ilişkin görevlerin yerine getirilmesinde aktif bir karşılıklı etkileşim ilkeleri temelinde kurmalıyız.

Bu konuyla ilgili olarak, Komsomolun günümüzdeki rolü sorunu büyük önem taşımaktadır. Sovyetler Birliği Leninci Komünist Gençlik Birliği (SBLKGB) Sovyet gençliğinin politik örgütüdür; partinin yönetiminde çalışmaktadır. Komsomolun faaliyeti açısından günümüzde en önemli şey Leninci doğrultulardır: Gençliği komünist olmaya hazırlamaktır, komünist partisinin politikasının yaşama geçirilmesine aktif olarak katılmaktadır.

Biz komsomolu, genç kızların ve erkeklerin komünist eğitiminin gerçek bir demokrasi okulu ve yenilikçi bir örgüt bir okulu/olarak görmek istiyoruz. Komsomolda yaratıcı, girişimci insanlar desteklenmeli; açıklık ve tavırların net biçimde dile getirilmesi, tartışma ortamı, gençliğin çıkarlarının pratikte gerçekleştirilmesiyle, onun sosyal ve ekonomik dönüşümlere aktif katılımıyla birlikte yürütülmelidir. Sözünü ettiğimiz, SBLKGB'nin hiçbir engelleme olmadan,

yukarıdan direktif beklemeden çalışma yürütme^{si}, genç enerji ve girişimciliğin potansiyelini tümüyle gerçekleştirme^{si} olanaklarıdır.

Parti komitelerine gelince, onlar komsomolun örgütsel bağımsızlığında, örgüt yaşamının ayrıcalıksız tüm sorunlarını kendi başına çözme, parti politikasının oluşturulmasına ve uygulanmasına katılma, partide, Sovyetlerde ve ekonomik organlarda gençliğin çıkarlarını savunma hakkına saygı göstermeli ve ona uymalıdır. , genç kuşağın Sovyetlerde, sendikalarda ve öteki toplumsal örgütlerde geniş bir şekilde temsil edilmesini, genç insanların yönetim bilimini kavramalarını, devletsel ve toplumsal görevleri cesurca üstlenebilmelerini genektirmektedir.

Yoldaşlar, yeni kuşak, ^{yenilenme} kuşağı gözlerimizin önünde yetişmekte ve biçimlenmektedir. Genç kuşağın hazırlanması tüm partimiz ve tüm toplumumuz açısından çok sorumlu bir görevdir. Bu sorun, taşıdığı büyük önemden dolayı, ^{yakın gelecekte} parti MK Plenumunda özel olarak tartışılmalıdır.

Sosyal çıkarlar sorunuyla ilgili olarak devlet açısından önem taşıyan bir başka konu üzerinde durmak istiyorum. Bu, kadın sorunudur. Bu sorunun kesinlikle ve ebedi olarak çözüme kavuşturulduğu defalarca iddia edilmiştir. Gerçekten de, biz, kadın ve erkeğin haklarının eşit olduğunu ilan ettik; hemen hemen tüm meslekleri kadın ve erkek için eşit derecede olanaklı kıldık; eşit işe eşit ücret belirledik; kadınların diğer haklarını güvence altına aldık. Tüm bunlar doğrudur. Ama konu öyle bir duruma gelmiştir ki, kadınların tartışma götürmez kazanımlarının yanısıra, kimi sorunlar da gündemde kalmıştır. Bu sorunlar hala pek çok alanda kadınların, sahip oldukları hakları tümüyle kullanmalarını engellemektedir. Yaşam koşullarındaki sorunlar, çocuk kurumlarının yetersiz sayıda olması, hizmetler ve ticaret sektörlerindeki çalışmaların yetersizlikleri; tüm bunlar herşeyden önce kadınları etkilemektedir.

Dolayısıyla burada da, sosyal alanın gelişmesinde "artarsa kullanırız" ilkesi kendisini göstermiştir. Bu durumun yıllar boyunca sürmesinin bir nedeni de, kadınların görüşlerinin pek fazla hesaba alınmamasıdır. Kadınlar yönetim organlarında gerektiği biçimde temsil edilmemektedir. Genel olarak kadın hareketi yavaş yavaş sönmüş ya da biçimsel bir karakter kazanmıştır.

Yenilenme . tüm bu sorunları yakıcı biçimde ortaya koymuştur. Yıgınsal kadın örgütü kurulmuş, daha doğrusu yeniden canlandırılmış durumdadır. Bu, önemli olsa da, konunun yalnızca örgütsel tarafıdır. Durumun kökten değişmesini, aşağıdan yukarıya yönetim organlarına giden yolların kadınlara geniş olarak açılmasını, kadınların çıkarlarını dolaysız olarak ilgilendiren tüm sorunların onların katılımı ve belirleyici yaklaşımları olmadan çözülmeyecek bir hale gelmesini sağlamak zorundayız.

Yenilenmenin önemli bir özelliği de, sosyal çıkarların tüm çeşitliliğini yansıtan toplumsal kuruluşların hızla artmasıdır. Savaş ve iş emektarları örgütleri, bilim-mühendis dernekleri ve tiyatro adamları birlikleri, Sovyet kültür fonu, çocuk fonu, doğayla koruma işiyle uğraşan çeşitli dernekler, bunların örnekleridir. Genel olarak bunlar,

halkın bağımsız faaliyetinin mükemmel bir görünümüdür ve her yönden desteklenmelidir.

Auşkusuz, toplumsal uyanış içinde, çıkarları halkın çıkarlarından ve yenilenmenin amaçlarından uzak olan belirli grupların ortaya çıktığına da gözlemlerimizden görmezlikten gelemeyiz. Ama genel ortamı belirleyen onlar değildir. Burada böylelerine değinmeyeceğiz. Sanırım, parti örgütleri, emekçiler, sosyalist toplumun yenilenmesinin gerçek savunucuları^{yla}, sosyalizme yabancı amaçları^{da} peşinde koşanlar^{la} birbirlerinden ayırabilirler.

Ülkede tarihsel olarak oluşan ve yerleşen tek partili sistem içinde, partide ve toplumda, görüşlerin birbiriyle karşılaştırılması, eleştiri ve özeleştiri için sürekli işlev gören bir mekanizmaya gereksinimimiz var. Bu, demokratikleşmenin gelişmesi koşullarında yaşamsal önemde bir sorundur. Fraksiyonculuğu kınayan, ^{ama} partide yoldaşların farklı görüş kesinlikle taşıdıklarından dolayı koğuşturulmasına/karşı olan V.İ.Lenin, parti içi demokrasinin özünü işte böyle anlıyordu. Sürekli ve yapıcı politik diyalog, tartışma kültürü, ^{kamusal} incelenmesi ve göz önünde tutulması yaşamımızın vazgeçilmez özellikleri olmalıdır.

Günümüzde bunun için gerekli koşullar yaratılmaktadır. Özünde, ^{yenilenme} ülkede, partinin politikasını destekleyen yurtsever bir halk hareketi biçimlenmektedir. Bu hareket, toplumun iyileştirilmesinden yana olan bütün güçleri - komünistleri, komsomolcuları, partisansizleri, dindarları, kadınları, emektarları, gençleri, tüm temel toplumsal örgütlerin temsilcilerini - kapsamaktadır. Bu hareket çağdaş toplumsal-politik yaşamın derin süreçlerini yansıtmakta, ^{yenilenme} da-vasının başarılı olacağına dair güveni pekiştirmektedir. Bu hareketin perspektifleri, faaliyetinin olası biçimleri üzerine mitinglerde, toplantılarda ve basında çeşitli öneriler dile getirilmektedir. Bu sorunu da burada tartışalım.

III. SBKP'NİN YÖNETİCİ FAALİYETİNİN VE İÇ YAŞAMININ DEMOKRATİKLEŞTİRİLMESİ

Yoldaşlar! Yenilenmeyi gerçekleştirirken, düşüncemiz tekrar tekrar partiye, bu devrimci süreçte onun yerine ve rolüne yöneliyor.

Partinin faaliyetiyle ve onun yönetici rolüyle ilgili sorunların son zamanlarda toplumumuzun dikkat merkezinde bulunması ilginçtir. Bu, halkın, yenilenmenin gelişmesini, geleceğe ilişkin umutlarını partiyle bağladığının en inandırıcı kanıtlarından biridir. Son derece parti-içi karakter taşıyan sorunlar bile halkın ilgisini kazanmıştır.

SBKP 1985 Nisanında yeni bir politika önererek, toplumun programatik amaçlarının taşıyıcısı^{nın,} ülkeyi yenilenme yolundan götürmeye yetenekli politik gücün^{ortamın} kendisi olduğunu kanıtlamıştır. Parti, kriz öncesi ve durgunluk olgularının nedenlerini cesurca ortaya koyarak, varolan durumun sorumluluğunu üzerine almıştır. Parti, kendi faaliyetine ve yönetim yöntemlerine objektif biçimde göz atmış, toplumsal eleştiriye bilinçli olarak kendi üzerine çekmiştir.

SBKP 27. Kongresinde ve özellikle de Ocak 1987 Plenumunda, son on yıllarda yalnızca genel olarak toplumda değil, aynı zamanda partide de varolan olumsuz süreçler eleştirel bir analize tabi tutuldu. İlkesel nitelikteki şu sorulara yanıt vermek zorundaydık: Gerçek bir demokratik örgüt olarak, emekçi halkın kanıyla ve canıyla kurulmuş olan SBKP, neden Stalin'in putlaştırılmasıyla bağlı olarak sosyalizmin deforme edilmesi süreçlerini önleyememiştir? Neden daha sonra, Leninizmin ilkelerinden ayrılınmasın^{ın} kınanmasının ardından, parti yüzeysel değişikliklerle sınırlı kalmıştır ve sonuçta ülkenin gelişmesinde ciddi durgunluk olguları mümkün hale gelmiştir?

kendi faaliyetinin içeriğinde ve emekçilerle bağlarında Yanıt herşeyden önce partinin kendi içinde, belirli deformasyonların ortaya çıkmış olmasındadır; bu deformasyonların, daha doğusundan itibaren partiye özgü olan, Lenin'in ve onun savaş arkadaşlarının uzun yıllar süren çabalarıyla temelleri atılmış olan pek çok demokratik bolşevik geleneğin yitirilmesine yol açmasıdır.

SBKP 27. Kongresi parti çalışmasının köklü olarak yenilenmesi görevini ortaya koydu, parti içi yaşamın demokratikleştirilmesi hedefini belirledi. Gerçeklerden çıkardığımız dersler, saflarımızda özbi-lincin gelişmesine ve özarınmaya yol açtı. Komünistler, parti örgütleri ve parti basanı, toplumda daha enerjik biçimde çalışmaya, yakıcılaşmış sorunları daha cesurca ortaya koyup çözmeye başladılar.

Yenilenme süreci, basit ve zorluklardan arınmış bir süreç olmamasına karşın güçlenmektedir. Ancak parti yaşamındaki gerçekten derin nitelik taşıyan değişimleri saptarken, daha bütün işlerin yolunda ol-maktan uzak olduğunu da söyleme seydik, sonuna kadar açık davranmış olmaz-dık. Tüm parti örgütleri yeni istemleri göz önüne alarak çalışmalarını yenilememektedir. Parti çalışanlarının ve hatta parti komitelerinin bir kısmı tutucu konumlardadır. Yeni çalışma yöntemlerini kazanmak, açıklık ve demokrasi ortamında etkinlik gösterme bece-risi/pekçokları için zor gelmektedir.

Evet, durum böyledir. Ama konferans delegelerine ve halka şu temel konuyu belirtmek istiyorum: Partinin yönlendirici faaliyeti olmadan, onun politik çizgisi yaşama geçirilmeden yenilenmenin görevleri yerine getirilemez. ^{Bunsuz,} yenilenme, politik olarak da, ideolojik olarak da, örgüt-sel olarak da yıkılmaya mahkum olacaktır.

Şimdi içinde bulunduğumuz dönüm noktasında SBKP, toplumun yönetici gücü olarak sahip olduğu işlevleri ve görevleri tüm boyutlarıyla ger-çekleştirmek zorundadır. Ama politik liderliğin işte bu belirleyici önemi, günümüz koşullarında parti faaliyetinin somut içeriğini kapsamlı olarak tartışmamızı zorunlu kılmaktadır.

1. PARTİ İÇİ DEMOKRASİYİ TÜMÜYLE YENİDEN KURMAK

Burada temel olan nedir? Tezlerde SBKP MK'nın ilkesel konumu belir-tilmiştir: Hatırlatayım: "Parti, Marksist-Leninist öğretiyi kendine te-mel alarak, toplumsal gelişmenin teorisini ve stratejisini, iç ve dış politikayı, sosyalist yenilenme ideolojisini oluşturmali, yığınlar içinde politik ve örgütsel çalışma yürütmeli, kadroların eğitimiyle ve yerleştirilme-siyle uğraşmalıdır."

Politik öncü olarak SBKP'nin işlevlerini belirledik. Amak bu görev-
temel örgütten Merkez Komitesine dek çalışma
 lerin uygulanması için parti, faaliyetini, stilini, yöntemlerini ve biçim-
 lerini yenilemek zorundadır. Parti politikasının uygulanması ve halkın
 çıkarları yolunda, her komünist gerçek bir savaşı olmalıdır.

Neden kendimizden hoşnut olmadığımızı, neden parti evi-
 mizdeki işlerin durumunu çok keskin eleştirilere tabi tuttuğumuzu
 aydınlatmak burada da önemlidir. Sorun nerededir?

Sorun, herşeyden önce, SBKP'nin yapısının ve faaliyetinin temelinde
 bulunan demokratik merkeziyetçilik ilkesinin, belirli bir aşamada
 önemli ölçüde bürokratik merkeziyetçilikle değiştirilmiş olmasındadır.
 Bunun böyle olmasının başta gelen nedeni, temel parti örgütleri-
 nin, sıradan komünistlerin, parti faaliyetinin içeriğine etki etme
 yolundaki reel olanakları önemli ölçüde yitirmiş olmalarıdır. Tüm parti
 organlarının ve kadrolarının yığınların sürekli denetimi altında bulun-
 malarını öngören çok önemli Leninci istem ciddi biçimde ihlal edilmiş-
 tir. Partideki pekçok olumsuz olgunun bir başka nedeni de seçimle
 gelinen organların rolünün azalması, tüm düzeylerde ^{aygıtın} rolünün
 ölçsüz derecede artmasıdır.

Şu konuyu da belirtmeden geçemeyiz: Partimiz, Lenin tarafından
 aynı davaya bağlı olanların örgütü olarak kurulmuştu; tüm sorunların özgürce
 tartışılması ve kararların alınmasından sonra eylem birliği parti
 yaşamının yasasıydı. Ancak direktifçi idari sistemin yerleşmesinden
 sonra, parti yoldaşlığı atmosferi yavaş yavaş yerini, emir vermeye ve
 onu uygulamaya, partililerin başkanlar ve onlara bağlı olanlar olarak
 ikiye ayrılmasına, komünistlerin eşitliği ilkesinin ihlal edilmesine
 dayanan ilişkilere terketti. Gerçi zaman zaman bunun katlanılmaz bir
 durum olduğu kabulleniliyordu, ama yaşamda herşey eskisi gibi kalmaya
 devam ediyordu.

Ekim 1964 MK Plenumunun, özünde, parti yaşamının Leninci ilke ve
 normlarının yeniden canlandırılması belgisiyle yapıldığını hatırlayalım.
 Reel süreçler ise başka doğrultuda gelişti ve durgunluk yıllarında

zaman zaman çirkin bir yapı kazandı.

Kadroların yenilenmesi sürecindeki tutukluk, temel parti örgütlerinin, seçimle gelinen örgütlerin üyelerinin aktifliğine olumsuz etkide bulundu. Birkaç kuşak komünist parti yaşamına gerçek anlamda katılamadı. Öte yandan, yıllar boyu yönetici mevkilerde bulunanlardan birçoğu, kendini dokunulmaz ve yeri doldurulmaz ilan etti. Seçilen kişilerin ve parti ^{aygıtının} önemli bir kısmının sorumluluğunun azalması, bunların parti yığınlarından ve emekçilerden kopması, şimdi artık hepimizin bildiği gibi, politik ve ahlaksal düşüşle son buldu. Yenilenme süreci içinde ortaya çıkarılan iktidarın kötüye kullanılmasına ve ahlaksal dönecliğe ilişkin utanılacak gerçeklerin kökü işte buradadır.

Bu olgulardan söz ediyorum. Bunlar, partinin ve parti örgütlerinin faaliyetlerinde acı bir şekilde ortaya çıkmıştır. Konunun bu yönünü hiçbir zaman unutmamalıyız. Ama konunun bir başka, bizim açımızdan çok ilkesel bir yanı daha var: Tüm bu boyuncaya yıllar boyunca, nesnel ve öznel olarak karmaşık koşullar içinde, milyonlarca partili ve binlerce partili kadro, partililik ve yurttaşlık görevlerini dürüstçe yerine getirdiler. Onlar devrim bayrağını onurla taşıdılar; kendi birimlerinde ülkenin gelişmesi için, sosyalizm için mümkün olan herşeyi yaptılar. Pekçok yönetici kadro, ekonomist, uzman, bilim ve kültür adamı için de aynı şeyleri söylemek olanaklıdır.

Partide Leninci geleneklerin köklü yeri olmuştur. ^{Herşeye karşın,} Sosyâl-ekonomik politikada önemli bir dönüşüm gerçekleştirip, yeniden yapılandırma ve yenilenme yoluna koyulmaya yetenekli güçler parti içinde ^{ortaya çıkmış ve} biçimlenmiştir. (1985)

MK'nın Nisan Plenumu, SBKP'nin demokratikleştirilmesi, parti çalışmasının açıklığı, başta temel parti örgütlerinin faaliyetleri ve seçimle gelinen parti organlarının çalışmaları olmak üzere, parti yaşamının Leninci normlarının tümüyle yeniden kurulması doğrultusunda kesin tavır belirtti.

SBKP MK'nın Tezlerinde yer alan konuyla ilgili yaklaşımlar yalnız-

5/ ca partide değil, genel olarak toplumda da canlı bir tartışma yarattı. Bütün Sovyet insanları, her komünisti, her temel parti örgütünü ve her parti komitesini gerçekten dinamik bir politik güç olarak görmek istiyor. . Konferansın eşiğinde yapılan tartışmalarda, parti toplantılarının rolü, parti örgütlerinin, parti komitelerinin ve her bir komünistin faaliyetinin biçimleri konuları yeni bir tarzda ortaya kondu. Bu . anlaşılır bir durumdur; çünkü temel parti örgütü, her emekçi kollektifinin organik bir kısmıdır ve partinin toplum yaşamındaki varlığının canlı simgesidir.

Bu amaçlara uygun olarak, parti içinde, ilkesellik, açıklık, tartışma, parti yoldaşlığı, koşulsuz kişisel sorumluluk ve . giri-şimcilik atmosferini tüm boyutlarıyla yeniden canlandırmak gereklidir. Parti örgütlerindeki süreçlerin gelişmesi bu doğrultudadır ve konferansın görevi onlara kesin destek vermek, önlerinde sınırsız bir ufuk açmaktır.

Şimdi, her komünistin, çalıştığı yerdeki durumdan, yenilenmeye kişisel katkısından ve kollektifinin faaliyetinden dolayı taşıdığı sorumluluğu yeni bir tarzda ortaya koymak gerekiyor. Bunun nedenlerinden biri de, pekçoklarının hala, "perestroyka temel parti örgütüne ulaşamadı" şeklinde şikayet etmesidir. Burada kimin suçu vardır? Gelin birlikte düşünelim.

Yenilenmeyi hedefleyen politik çizgi kongre tarafından belirlendi ve onaylandı. Çalışmanın temel doğrultuları MK Plenumlarının kararlarında ortaya kondu. aşamın çeşitli alanlarıyla ilgili yasa düzenlemelere gidildi. Partide ve toplumda açıklık atmosferi yaratıldı. Girişimcilik, bağımsızlık ve yurttaşlık bilincine yaraşır tutumlar selâmlanıyor ve teşvik ediliyor. . Pekçok komünist, komsomolcu ve partistiz, sosyalist yenilenme mücadelesinin değişik alanlarında vicdanlarının sesine uygun olarak, aktif biçimde faaliyet gösteriyor. Kimileriye birşeyler bekliyor. . Eski, müzmin hastalık kendini gösteriyor. . Direktif gelmesini bekliyorlar. Aslında direktifler de ortadadır yoldaşlar, ama komünistlerin ellerinden tutup iş yaptırmak olacak şey

değildir.

tezlerde
Bu konuyla ilgili olarak, parti saflarının özgün biçimde gözden geçirilmesini öngören yaklaşım güncellik kazanıyor. Şimdi her birimizden istenen, eylemlerdir, yenilenmenin görevlerinin yerine getirilmesine yönelik somut faaliyetlerdir. Yoldaşlar, günümüzde komünistlerin öncü rolü işle kanıtlanmalıdır.

Merkez Komitesi, komünistlerin toplumsal-politik bir attestasyondan (sınama, değerlendirme) geçirilmesi yolunda tavır belirtti.

✓ genel olarak Bu önerimizin benimsendiğini hissettik.

Gerçi iki tür kuşku da dile getirildi. Kimileri, attestasyonun hiçbir şey getirmeyeceğini, partide bir temizlik yapılmasının, partinin gereksiz yükünden arındırılmasının zorunlu olduğunu iddia ediyor. Biz, MK olarak, yenilenme ve demokratikleşme koşullarında böyle bir yaklaşımı doğru bulmuyoruz. Nedeni ise şu: Daha yakın zamanlara kadar yeterince aktif sayılmayan, parti örgütüyle bağı kopmuş olarak değerlendirilen, partinin gereksiz yükünden olduğu belirtilenlerden çoğu, bugün yaşamda kendi yerlerini bulmaya çalışıyor. Partili yoldaşlara son derece saygılı davranılmalıdır. Hiçbir dürüst partili yenilenmenin dışında tutulmamalıdır. Bunu kendimize çıkış noktası kabul edelim. Lenin ci ve boşşevik yaklaşım budur.

Kimileri ise, attestasyonun bir intikam ortamına dönüşmesinden, bugün aktif tavır almış durumda olan ve egoist çıkarlara sahip gruplar açısından zararlı sayılan kişilerle hesaplaşmaya yol açmasından korkuyor.

Sanırım, bu konuya ciddi yaklaşıldığında her iki kuşkuyu da boşla çözmek mümkündür. Biz, partinin kendi kendisini arındırması fikrini ileri sürerken, attestasyonun, üç-beş "uzman" tarafından, gizli işlemler ve kapalı raporların oluşturulması temelinde değil, tüzük maddelerine uygun olarak, normal demokratik süreç içinde, açık parti toplantılarında örgütlenmesini öngörüyoruz. Attestasyon süreci komünistler için bir eğitim okulu olmalıdır. Onlar, bu okuldan, parti yoldaşlığının güçlü bağlarıyla birbirine sıkı kenetlenmiş ve yenilenmenin önümüze koyduğu ortak amaçlar ve görevlerle birleşmiş olarak

çıkmalılar.

Bir başka -ve çok önemli- sorun da partiye üye almayla ilgilidir. Parti açısından yaşamsal önem taşıyan bu sorunda her türlü gösterişçilikten ve bürokratik yaklaşım ^{dan} kesinlikle kurtulmamız gerekiyor. Partiye giren kişinin niteliklerinin değerlendirilmesinde temel ölçüt, onun yenilenmeye karşı konumu ve buna katılımıdır. Bu istem herkese-işçilere de, köylülere de, aydınlarımızın temsilcilerine de- yöneliktir. Hepimizin iyi bildiği gibi, insanlar en iyi kendi kolektiflerinde tanınırlar. Orada partiye kimin yüreğten katıldığı da, kimi ^{kişisi} çıkar peşinde koştuğu da ^{farkedilir.} ^{doprudan emekçi}

Partiye seçileceklerin ^{doğrudan emekçi} kolektifleri tarafından ileri sürülmesi önerisi getiriliyor. Deneyim, partiye giriş dilekçelerinin, emekçilerin toplantısında bir tartışmada değerlendirilmesinin yararlı olduğunu gösteriyor. ^{SBKP'ye üye almada} Kuşkusuz, kolektifin görüşü, komünistlerce dikkatli biçimde ele alınmalıdır.

Gelelim seçimle gelinen parti organlarına. Bu konuda pek çok şeyi değiştirmeliyiz, hem de köklü biçimde. Herşeyden önce, komünistlerin yetkili temsilcileri olan seçim ^{li} organlarının otoritesi yeniden kurulmalıdır. Sekreterler de, büro da ^{aygıtı} ve hele hele parti ^{seçim}

^{li parti} organlarının denetimi altında bulunmalıdır. Büro üyeleri veya parti ^{aygıtı} çalışanları, ^{nın.} seçilen komitelerin üyelerine karşı direktifçi bir stille davranmalarına yol açan durumlar, bundan böyle hiçbir zaman gündeme gelmemelidir.

Aynı derecede, hatta belki daha önemli bir başka sorun da, parti komitelerinin gündemine, yeni koşullarda partinin öncü rolünü gerçekleştirmesiyle, yığınlar içinde örgütleyici ve politik çalışma yürütmesiyle ilgili önemli ilkesel sorunların alınmasıdır. Komünistlerin parti toplantılarının, onlarca küçük, önemsiz sorunla doldurulması uygulamasından kesinlikle vaz geçilmelidir. Konuların hazırlanmasında ve tartışılmasında aşırı derecede planlamaların, kof övgülerin ve boş sözlerin ^{izleri ortadan kaldırılmalıdır.}

Seçimle gelinen tüm organlarda açıklık, eleştirel yaklaşım ve girişim-

8 93 aygıtının
cilik egemen kılınmalıdır. Bu, parti faaliyetinde de böyle olmalı, gizli kapaklılık ve gereksiz sırlar ortadan kaldırılmalıdır.

Bütün bu söylediklerimiz, partide ve toplumda özel bir yeri olan SBKP Merkez Komitesi için de tümüyle geçerlidir. Kongrelerin arasında kalan dönemde, önemli iç ve dış sorunlar burada çözülümektedir. MK'nın nasıl çalıştığı, hangi sorunları ele aldığı, hangi kararlara vardığı, faaliyetinin ne derece demokratik olduğu, tüm parti ve tüm toplumumuz açısından büyük önem taşımaktadır.

Daha önce MK'nın Ocak Plenumunda, uzun yıllar boyunca parti Merkez Komitesinde nasıl bir durum olduğunu belirtmiştik. Bunları tekrarlama-
dan, yalnızca şunu vurgulamak istiyorum ki, eğer olgunlaş-
mış sorunlar ülke yönetimince zamanında/çözülseydi, eğer parti Merkez Komitesinin çalışması her zaman aktif ve demokratik olsaydı, pek çok hatadan kaçınmak mümkün olabilirdi.

Şimdi durum değişmeye başlamıştır, özellikle 27. kongreden sonra. Şöyle söyleyebilirim: Merkez Komitesi yeniden doğmakta, güç toplamaktadır. MK Plenumları şimdi farklı biçimde yapılmaktadır. Yine de, değerlendirmelerde ihtiyatlı davranmalı; abartmaya kaçmamalıyız.

Bir numaralı sorunumuz, MK üyelerinin, yalnızca kendi birimlerinde değil, genel parti kararlarının hazırlanmasında, tartışılmasında ve alınmasında/aktif olarak çalışmalarıdır. Bunu söylerken belirli bir deneyim ve parti sekreterleriyle me dayanıyorum. Son Plenumlardan önce, MK üyeleriyle/öngörüşmeler yapılması, gündem maddeleriyle ilgili belgelerin dağıtılması v.b. uygulamaya sokuldu. Tüm bunlar hem MK üyelerinin aktiflik düzeyini, hem de alınan kararların niteliğini etkiledi. Bu, aynı zamanda yanlış yapmaktan kaçınmak için belirli bir garantidir; yapılan yanlışlar, bildiğimiz gibi, pahalıya patlamaktadır.

Plenumların aralarında ve Plenumlarda çalışmaların örgütlenmesine ilişkin yeni biçimler üzerine düşünmemiz gereklidir. Acaba MK'da, iç ve dış politikanın önemli konularında komisyonların olması, bu komisyonlarda Merkez Komitesi üyelerinin düzenli olarak çalışması yararlı olmaz mı? Böyle bir durumda parti aygıtı da kendine uygun işlerle uğraşabilir.

Herhalde, MK üyelerinin Politik Büronun çalışmasına katılımını da genişletmek gerekir. ^Döyle bir uygulamanın şu anda hiç olmadığı söyle-nemez, ama bu katılım, önemli ölçüde başkent ^{aygıtının}, dairele-rinin ve bilimsel kurumlarının çalışanlarıyla sınırlı kalmaktadır.

Politik Büronun MK Plenumlarında faaliyetini üzerine rapor ve en-formasyon yayınlaması uygulaması düzenli bir karakter kazanmalıdır.

Parti komitelerinin ve seçimle belirlenen organların enerjik ola-rak çalışabilmeleri ve Tüzükteki maddeleri kullanabilmeleri için, onların oluşturulma düzeninin kesinlikle yenilenmesi gerekir. Bu, tüm seçim ^{li} organlarının ve bu arada parti organlarının aktifliğinin belir-leyici faktörüdür. Bütün düzeylerdeki seçimlerin, adayların geniş bir tarzda tartışılmasına, yarışmalarına ve -sonuç olarak- kesin otorite sahibi, ^{yenilenme} politikasını yürütebilecek, davaya gerçekten bağlı, yetenekli ve görevi hakeden insanların seçilmesine elverecek biçimde düzenlenmesi gerekir.

Herhalde, eski yöntemleri kullanarak, ~~K~~ özünde, tartışılacak adayla-rın ve oylamanın partinin bölge, il ya da semt komitesindeki büro sekreteri, en iyi ihtimalle ise büro üyeleri tarafından önceden belir-lendiği koşullarda, bu hedefe ulaşamayız.

Yoldaşlar, bununla ilgili olarak; şöyle bir yaklaşımı konferansın dikkatine sunuyoruz: Son sözün genel toplantıya ya da konferans dele-gelerine bırakılması koşuluyla, alt örgütler ^{en}, konferans ^{ve} kongre ^{delege} ^{lerini} seçimleri sürecinde, üst parti organına aday gösterme ^{hakları} tanınmalıdır. Tartışmaların gösterdiği gibi, çoğunluk, MK'ya kadar tüm parti komitelerinin seçiminde kontenjan sayısından daha fazla aday ile-ri sürmesini ve bu konuda insanların mevkisinin değil, yenilenmeye kar-şı tutumunun ölçüt almasını öngören öneriyi kesinlikle desteklemiştir.

^Döyle bir düzen yürürlükte olsaydı, konferansımıza delege seçiminde ortaya çıkan kimi olaylara meydan verilmezdi.

Tüm parti komite ^{leri} için beş yıllık tek bir yetki döneminin belir-lenmesini, SBKP'de seçimle gelinen görevlerde bulunma süresinin üstüs-te iki dönemle sınırlanmasını, olağanüstü durumlarda üçüncü dönem gö-

revde kalmaya izin verilmesini öngören öneri genel bir ilgi konusu oldu. Bu ilginin ortaya çıkması raslantı değildir. Bu, komünistlerin ve partisizlerin, geçmişte yönetici mevkilerde çok uzun süre bulunmayla ilgili olarak yapılan hatalardan dolayı duydukları kaygının göstergesi olmuştur. Bu konuda anladığımız kadarıyla üç bakış açısı ortaya çıkmıştır. Kimi yoldaşlar tezlerdeki öneriyi desteklemektedir. Kimileri partide tüm düzeylerde seçimle gelinen mevkilerde bulunma süresinin üstüste iki dönemle sınırlanmasından yanadır. Ve üçüncü bir grup ise, üstüste üçüncü dönem seçilmenin yalnızca parti üst yönetimi için geçerli olmasını savunmaktadır. Yoldaşlar, bu konuyu burada tekrar tartışıp, karara bağlayalım.

İŞLEVLERİNİN 2. PARTİ VE DEVLET ORGANLARININ BİRBİRİNDEN AYRILMASI

Günümüz koşullarında politik bir öncü olarak partinin rolünün özümsemesi için, parti ve devlet organlarının işlevlerinin birbirinden/ayrılması/sorununun doğru çözümü büyük önem taşımaktadır. Bu konuda SBKMK'nın tutumu tezlerde ortaya konmuştur ve büyük ilgi toplayan bir tartışma yaratmıştır. Bu doğaldır. Politik sistemimizin yenilenmesi ve genel olarak ^{yenilenmenin} başarısı, bu sorunun çözümüne bağlıdır.

Neden bu konuda bu kadar kesin biçimde konuşuyordum? Toplumumuz çok sorumlu bir aşamada bulunuyor. Derin değişimlen süreci içine girmiş olan toplumumuzun güvenilir politik ve ideolojik yönelimlere her zaman olduğundan çok daha fazla gereksinimi vardır. Böylesi yönelimlerin ve toplumsal gelişmenin stratejisinin ortaya konması ve politikada uygulanması, yalnızca büyük teorik ve kadrosal potansiyele sahip, halkla sıkı sıkıya bağlı, deneyimini sürekli olarak halkın deneyimiyle sınayan ve genelleştiren güçlü bir partinin omuzlayabileceği bir iştir.

V.İ. Lenin, iktidar partisinin emekçilerin öteki örgütlerini gözardı ederek ya da onların yerine geçerek dolaysız olarak yönetmesi gerektiği yolundaki yaklaşımların zararlı olduğuna defalarca değindi; "partinin (ve onun MK'sının) ve Sovyet iktidarının işlevlerinin çok daha net biçimde birbirinden ayrılması" istemini ileri sürdü; her somut sorunun

çözümünde sorumluluğu partinin üzerine yıkma çabalarını sert bir şekilde eleştirdi; "küçük bir somut olayın bile Politik Büroya kadar götürüldüğü" uygulamayı kınadı.

Şunu da söylemeliyiz ki, partiyle devlet arasında işlevlerin

birbirinden ayrılması sorunu toplumumuzun tarihinde çeşitli aşamalarda defalarca gündeme getirildi; Leninci ilkeye dayanılarak varolan durumun normal olmadığı ve değiştirilmesinin zorunlu olduğu kabul edildi.

Ama durum iyileşmemekle kalmadı, yıllar geçtikçe daha da kötüleşti.

Ekonomik gelişme sorunlarının karmaşıklaşmasına paralel olarak, parti çok çeşitli idari görevlerle uğraşmaya başladı ve buna uygun olarak parti ^{ayrıştı} da büyüdü. Direktifçi idari sistemin mantığı böyle bir pratiğin korunmasını ve pekiştirilmesini gerektiriyordu. Dahası, kimileri, tarihimizin belirli dönemlerinin deneyimini örnek göstererek, bunun, gelişmemize ilişkin sorunların en etkili çözüm yolu olduğunu kanıtlamaya çalıştı. Partinin yönetici rolünün artması tezi, en başta bununla bağlı olarak gösterildi.

Sanırım, siz de hak verirsiniz ki, yoldaşlar, işlevlerin birbirinden ayrılması sorununun çözümüne, ülke yönetiminin üst mevkilerinden başlamalıyız. Devlet iktidarının ve yönetiminin en üst organlarının rollerinin aktması konusuna değinmiştim. Buradan, parti için, parti Merkez Komitesi için ve MK Politik Bürosu için ne gibi görevler ortaya çıkıyor? Herşeyden önce, Merkez Komitesi ve Politik Büro politik yönetim organları olarak işlev görmelidir. Ve kuşkusuz, en yüksek iktidar ve yönetim organlarının yerine geçmeye ^{kesinlikle} izin vermeyen bir çizgi izlenmelidir. SSCB Yüksek Sovyetinin ve SSCB Bakanlar Kurulunun yapması gereken işler, gerçekten onlar tarafından yapılmalıdır.

Şöyle bir soru ortaya çıkıyor: Parti tarafından oluşturulan politik çizginin, kongre ve MK plenumu kararlarının, Sovyet iktidarı organları yoluyla uygulamaya konmasında, Merkez Komitesinin ve Politik Büronun kullanması gereken mekanizma ve olanaklar hangileridir? Bu konuda ^{su} Lenin ilkeyi tümüyle gerçekleştirmek gereklidir: SBKP, poli-

başta, parti faaliyetinde demokratik merkeziyetçilik, kollektiflik, işbirliği ve açıklık ilkelerinin ne derece ^{uygulandığına} bağlı olduğudur.

Bir konu daha var, yoldaşlar. Böylelikle biz, parti organlarının ve xparti kodrolarının önemli bir kesimine bulaşmış olan bir hastalığa, bürokratizme belirleyici darbeyi indireceğimizi düşünüyoruz. Bu hastalık, parti organlarının ve kadrolarının, yığınlardan kopmasında, halkır çıkarlarından ve kaygılarından uzaklaşmasında kendini göstermektedir. Kuşkusuz, tüm sorunları hemen çözecek tek bir araç yoktur ve olmaz. Parti içi yaşamın Leninci ilkelerinin yeniden canlandırılması yolunda kesin ve kararlı adımlarla yürünmelidir.

Bu konuda, parti içindeki denetim çalışmasına özel olarak değinmek istiyorum. Tartışmaların gösterdiği gibi, SBKP MK tezlerinde, parti kongresi tarafından seçilecek ve komünistlerin parti disiplinini, SBKP Tüzüğünü, parti örgütlerinin ekonomik faaliyetlerini denetleyecek tek bir denetim organının kurulması önerisi desteklenmektedir.

3. Devrimci Yenilenme ile Sosyalizmin Yeni Bir Çehresine Doğru

Yoldaşlar! Merkez Komitesinin Şubat Plenumu ideolojimizin yenilenmesi görevini, köklü ekonomik reform ve parti ve toplum yaşamının demokratikleştirilmesi ile eş düzeyde bir görev olarak ele aldı. Bununla, partinin yenilenme amaçlarına ulaşmada ideolojik çalışmaya ne kadar büyük bir rol biçtiğinin altı çizilmiştir.

Yaratıcı Marksizm-Leninizmin ilkelerinden sapmalar ideolojide enarılmaz izler bırakmıştır. Teorik düzeyi düşmüş, propaganda çoğu kez yaşamın gerçeklerine ters yürütülmüştür. Aslında ideolojik çalışma dogmatik sosyalizm anlayışlarının hizmetine girmiş, gerçekliğe eleştirel yaklaşımı yitirmiş ve böylece durgunluk olgularını destekler olmuştur. Propaganda önemli, yaşamsal sorunları atlıyordu, yoz vereterik bir övgü düzme halini almış, bir tür ibadete dönüşmüştü. Entellektüel girişimciliğin yitirilmesi, dogmatizm ve söz ile iş arasındaki uçurum partinin ideolojik etkisinin zayıflamasına yolaçtı.

Geride bıraktığımız üç yıl içinde toplumsal bilinç alanında gergin bir çalışma gerçekleşti. Yaşamımızın tüm alanlarındaki durum hakkında dürüst ve eleştirel açıklamalar yapıldı. Yıllardır, hatta onyıllardır ilk kez kendimizi dürüstçe ve önyargısız, gelişmemizin bütün yanlarının karşılıklı ilişkileri içinde gözden geçirdik.

Yarar peşinde koşmak yerine hakikatın, doğrunun peşinde koşmak gene enur getirir oldu. Akıntıyla birlikte yüzmek yerine nesnel araştırmalara girişmek cesaretini göstermek gene değerli sayılmaya başlandı. Gelecek için şu zengin dersi çıkarabiliriz: Yaşamın hakikatları, bilimsel kanıtlar ve sanatsal keşifler olmadan ne değerli ve zengin bir entellektüel yaşam ne de gerçekten

etkili ve atak bir ideolojik çalışma olabilir.

Parti, yaklaşımının meşruiyetinden ve açıklığı, demokrasiyi, sosyalist görüş çoğulculuğunu geliştirmek için gösterdiği devrimci girişimin doğruluğundan emindir. Ama ahlaki açıklamalardan, temellendirilmiş eleştirilerden ve geçmişin uygunsuz uygulamalarından koptuktan kendiliğinden, bugünden yarına her bakımdan yenilenmiş bir toplum çıkacağını ummak ilkelik olurdu. Hayır, bilinç ile pratiğin diyalektiği çok daha karmaşıktır. İdeolojik çalışmanın etkisi belirleyici ölçüde somut politik, örgütsel ve sosyalekonomik koşullara bağlıdır.

Bugün için toplumsal bilinci sarsıp hareketlendirmeyi, ilgisizlik ve iş yabancılaştırma durumunu aşmayı başardık. Şimdi sorun, bu uyanmış bilincin nereye yöneleceği ve kamuoyunun hangi yönde gelişeceğidir.

Kamuoyu yenilenmeye hizmet edecek ve yapıcı ve yaratıcı çabaları güçlendirme yolunu, yaratıcılık ve sorumluluk yolunu, sosyalist toplumun gerçekten yenilenmesi yolunu izleyecek mi?

Yoksa yeni görevlerin karmaşıklığından ve alışılmamışlığından ürktükçe ^{geri} çekilecek, tutku ve duygulara kapılacak, gösterişli girişimlerin, şu yada bu tür tuhaflıkların peşinden mi sürüklenerek?

Yoksa gene yitirilmiş şanslara göz yaşları döküp sonra derin bir ilgisizliğe mi düşecek? Açıktır ki, bu, durgunluk dönemlerini özleyenlerin pek işine gelirdi.

İlerlemenin tek yolu olabileceği kesindir. Bu, yenilenme yoludur. Parti, demokratikleşmeyi ve açıklığı hızlandırarak toplumsal bilinci geliştirmek ve yaratıcılığa yönelmek için her olanağı kullanacaktır.

Yenilenme işi güvenceye, korumaya muhtaçtır. Gerek köklü ekonomik reformun ve politik sisteme ilişkin reformun kararlı bir şekilde gerçekleştirilmesiyle, gerekse toplumsal bilinç ve

entellektüel ve ideolojik yaşam alanında böylesi güvenceler oluşturulmalı ve geliştirilmelidir.

Kabul etmeliyiz ki, son yıllarda alışılmamış ve trajik çok şey söylendi, acı verici, üzücü, düş. kışkırtıcı ve çelişki uyandırıcı açıklamalar yapıldı. Elbette bu tür şeyleri hiç bilmemek ve duymamak çok daha iyi olurdu. Ama bu tür bir yaklaşımdan açıktır ki, ne devrimci bilinç ve yurttaşlık konumları ne de cesaret ve yüksek sorumluluk bilinci doğabilir. Oysa yenilenmenin başarısı için asıl bänlara ihtiyaç vardır. O nedenle parti cesaretle geçmişini eleştirel gözden geçirmeye, tarihsel hakikati ortaya çıkarmaya ve haksız politik suçlamaların ve keyfiliğin kurbanı olmuş olanları rehabilite etmeye karar verdi. Bu iş sürdürülmelidir.

Hiçbir sorunun üzerinden atlamamalı, hiçbir soruyu yanıtsız bırakmamalıyız. Söz konusu olan parti onurumuz, parti vicdanımızdır, Lenin'in partisinin entellektüel değeridir.

Hakikat yoluna keyulmak basit ve kolay değildir. Ama ideolojik rahatlığa dalmış, hakikate sahip olduğunu sanan, onun her gün mücadele ile ulaşılabilir değil, kasadan alıp kullanılabilir birşey olduğunu düşünen bir parti, entellektüel ve ahlaki otoritesini, devrimci karakterini ve toplumun politik öncüsü olma yeteneğini yitirme tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Toplumsal bilincimiz ve Sovyet insanı birçok önemli özelliğe sahiptir. Bu açıktır. Ama bugün gene de girişimcilik ve bağımsız davranma eğitiminin ,yeniliğe canlı bir ilgi ve ihtiyaç yaratmanın gerekli olduğundan sözediyoruz. Yenilenmenin yeni hedeflerine başka türlü erişilemez. Bu özellikler ancak toplumun demokratik yaşam biçimleri temelinde geliştirilebilir.

Yenilenme açıklık ilkesini öne çıkardı. Bu ilke çeşitli biçimlerle, devlet organlarının ve toplumsal örgütlerin çalışmasında, toplantı ve mitinglerde, bilim adamlarının ve sanatçıların

konferanslarında, yurttaşların biraraya gelmesiyle gerçekleşiyor. Kitle iletişim araçları bugün kamuoyunun önemli bir kürsüsü haline gelmiştir. Tarihsel hakikatın ve adaletin yeniden tesis edilmesinde, eksiklik ve yanlışların eleştirilmesinde, yenilenme deneyimlerinin aktarılmasında, insanların yeni tarzda, yaratıcı ve amaca yönelik düşünme ve davranmada eğitilmesinde ^{bu araçlar} önemli hizmetler gördüler.

Ama bugün daha da ilerlemek gerekiyor. Parti basınında, onun politik aydınlatma ve örgütlenme rolünde yeni bir kaliteye ihtiyacımız var. Yenilenmeye engel olan herşeyi eleştirmekten geri durmadan basın, bugün, süreçlerin derinliğine nüfuz etmeli ve bütün yaşam alanlarında yeni toplumun oluşmasının karmaşık diyalektiğini ve çelişkililiğini analiz etmelidir. Bunun için daha çok bilgi, daha çok yetki, daha çok yapıcılık ve sorumluluk gereklidir. Basın bu görevi ancak toplumun geniş çevrelerini işin içine çekerek ve gerçek yenilenmecileri öne çıkararak yerine getirebilir.

Açıklık olmadan yenilenme olmayacağını bugün artık kanıtlamaya gerek yok. Eğer açıklık olmasaydı... olumsuz olguların nedenlerinin... analizi ve bunların giderilmesinin yollarının bulunması için gerekli büyük işlerin altından bu kadar kısa bir süre içinde kalkamazdık, toplumda yeni bir ahlaki-politik atmosfer yaratmayı ve yenilenme fikirlerini ön plana çıkarmayı başaramazdık.

Açıklık, iç ve dış politikanın bütün sorunlarında bir görüş çoğulculuğunu, farklı bakış açılarının serbestçe karşı karşıya konulmasını ve tartışılmasını şart koşar. Ve yalnızca bu koşullarda toplumsal rolünü yerine getirebilir, halkın ve sosyalizmin çıkarlarına hizmet edebilir.

Açıklık aynı zamanda, demokrasinin bütün görünüm biçimleri gibi, yüksek bir sorumluluk şart koşar. Açıklık, görüşler üzerinde

tekel kurma niyetleriyle, terkettiğimiz dogmaların yerine bize yenilerini dayatmayla, grup çıkarlarını kollamakla, olguları saptırmakla ve kişisel hesaplaşma çabalarıyla bağdaşmaz. Öteyandan, eleştiriyi hedef olmuş kişilerin bunun özüne karşı kendi konumunu açıklamasını engellemek son derece antidemokratiktir. Böyle açıklık mı olur? Tartışmaların, toplantıların, basın ve televizyonun karşılıklı iftiralara, karaçalmalara ve sıfatlandırmalara araç edilmesi ise hiçbir şekilde kabul edilemez.

Öteyandan yoldaşlar, konferansta açık açık dile getirilme-
lidir ki, eleştirinin hala bastırıldığı, hatta koğuşturulduğu du-
rumları yok değildir. Bu gibi durumlarla hem parti örgütlerinde
ve emekçi kolektiflerinde, hem de toplumsal örgütlerde ve yöne-
tim aygıtında karşılaşırız. Kitle iletişim araçları da bunun
dışında kalmıyor. Sovyet insanları aktif ve uzlaşmaz ^{bir şekilde} somut
eksiklikleri ortaya çıkardıklarında, tekdüzeliğe, serumsuzluğa ve
süstümale karşı çıktıklarında, kimi zaman, sert tepki ve karşı
koşulla karşılaşır. Hakikatten yana olanların baskı altına
alındığı ve koğuşturulduğu hala oluyor. Bütün düzeylerdeki parti
örgütleri ve parti komiteleri eleştiri ve özeleştirinin gelişme-
sini titizlikle korumalı ve ilkesel konumları savunmalıdırlar.

İnsanlar arası ilişkilerin politik kültürü ve uygarlığı
konusuna gelince yoldaşlar, basın araçlarımız bu konuda büyük
bir rol oynayabilirler ve eğer kendileri bunun iyi örneklerini
verebilirlerse bu çok daha etkili olabilir.

Açıklıkla ilgili konferans kararı hazırlanırken bütün bun-
lar dikkate alınmalıdır.

Şimdi de yenilenmenin bugünkü aşamasında partinin politik
faaliyetinin başka bir ideolojik yanı üzerinde duralım. Bugün,
hakikat ve adalet yeniden tesis edilir, sosyalist ideolojiyi
ve pratiği deforme eden herşey temizlenir, klişe ve dogmalar
terkedilirken, kimileri bütün bunların sosyalizmin ilke ve temel-

lerinin altını oyduğunu, tarihi lekedüğünü iddia ediyor. Bu gibilere hak vermek mümkün değildir, yoldaşlar. Kesinlikle değildir! Yenilenmenin dogmatizm ve tutuculuk taşlarına, kimilerinin önyargı ve tutkularına takılıp tökezlemesine izin veremeyiz. Söz konusu olan ülkenin, sosyalizmin kaderidir. Ve durumun ciddiyetinin henüz bilincinde olmayanlara bunu göstermek bizim görevimizdir. Hepimiz için çok önemli olan bu konuda uzlaşma olamaz.

Burada konferansta vurguyla belirtmek isterim ki, gelecekte de gerçekten sosyalist bütün değerleri geliştirmeye devam edecek ve devrimci teoriyi ve sosyalizmin şehresini saptıran herşeyi kararlılıkla saf dışı edeceğiz.

Fırtınalı tartışmalar ve çarpışan tutkular sevindirici ve cesaret verici bir olguyu günışığına çıkardı. Bu olgu bu kadar sınavdan, dramatik gelişmeden ve trajik olaydan sonra bir kere daha halkımızın 1917'de yaptığı tercihin, sosyalizm tercihinin doğruluğunu gösteriyor.

Etrafınıza bakınız: Şimdi herkes düşündüğünü, söylemek istediğini söyleyebiliyor. Ve görüşlerin, yargıların ve duyguların bu çeşitliliği toplumsal yaşamda kendini şimdiye kadar görülmedik boyutlarda ve çok çeşitli biçimlerde ortaya koyuyor. Ne oldu? Numara yapmadan ve abartmadan diyebiliriz ki, son zamanlarda dile getirilen yargıların bütün keskinliğine ve eleştirel içeriğine rağmen Sovyet halkı yenilenme, üreci içinde bir kere daha kararlı ve kesin bir şekilde tercihinin sosyalizmden yana yapmıştır.

Evet, 30'lu yıllarda sosyalizmi deforme eden ve 70'li yıllarda durgunluğa yolağan herşeyi kaldırıp atıyoruz. Biz, geçmiş zamanların yüklerinden ve sapmalarından kurtulmuş, ama aynı zamanda öğretimizin kurucularının yaratıcı düşüncesinin ortaya çıkardığı ^{ve} halkın eğeği ve çabası ile gerçeğe dönüşmüş olan, onun umut ve isteklerini ifade eden herşeyi.

devralmış bir sosyalizm istiyoruz. Biz, dünya gelişmesinin en iyi bilgilerine sahip çıkan ^{tamamen} ve insan ilerlemesinin sonuçlarına dayanan bir sosyalizm istiyoruz.

Aşıktır ki, yenilenme ile yöneldiğimiz geleceğin ayrıntılı bir resmini bugünden çizmek olanaksızdır. Ama toplumun yeni kalitesi olarak adlandırdığımız şeyin başlıca parametrelerini, temel özelliklerini saymak olanaklı ve aynı zamanda gereklidir.

Bu olanaklıdır, çünkü toplumsal değişimin ana yön ve eğilimleri şimdiden ortaya çıkmaktadır. Bu gereklidir, çünkü kendini ortaya koymuş olan eksikliklerin eleştirisinden, kaldırıp atmamız gereken şeylerin açığa çıkarılmasından öte, pratiği nihai amaçlara ve sosyalizmin ideallerine yakınlaştıracak yol ve araçları belirleyecek yapıcı ve olumlu yönlendirmelere büyük bir ihtiyaç vardır.

Bizce sosyalizm, insanın gerçek ten "herşeyin ölçütü" olduğu hakiki, gerçek hümanizmin devlet düzenidir. Ekonomiden, entellektüel-ideolojik alana kadar toplumun bütün gelişmesi insanın ihtiyaçlarının karşılanması, onun her yönde gelişmesine yönelmektedir. Ve bütün bunlar insanın kendi emeği, yaratıcılığı ve enerjisi ile olmaktadır.

Bizce sosyalizm, bilimsel-teknik ilerlemenin en iyi sonuçlarına dayanan, olanaklı en yüksek emek üretkenliğini sağlayan ve doğrudan toplumsal ihtiyaçların karşılanmasına yönelen, kendini bunlara esneklikle uyduran verimli ve dinamik bir ekonomiye sahip bir toplum düzenidir. Böylesi bir ekonominin temeli, toplumsal ve kişisel mülkiyetin ve üretim örgütlenmesinin, emekçilerin üretimin gerçek efendisi olarak ortaya çıkmasına ve kazanç ile emeğin sonuçları arasında delaysız bir bağ kurulmasına olanak tanıyan çeşitli biçimleridir. Ekonominin plana dayalı yönetimi şuradan yola çıkar: Merkezin yapısal sorunları çözmede oynadığı rol ile ekonomik muhasebe ve özserumluluk temelinde işleyen ve pazara yönelik çalışan meta üreticisi üretim birimlerinin geniş özerkliği arasında organik bir bağ vardır.

Bizce sosyalizm, insanın çalışma, sağlık korunması, eğitim, konut ve sosyal güvenlik gibi yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanması, sosyal güvenceleri ile verimliliğe göre dağılım ilkesinin kararlılıkla uygulanmasının ve eşitlemeciliğin ve sosyal parazitliğin her biçiminin kökünün kazınmasının birleştiği, sosyal adalete dayalı bir toplum düzenidir. Bu, insanın yeteneklerine, yaratıcı emeğine, beceri ve dehasına en yüksek değer biçildiği, maddi ve manevi olarak desteklendiği bir toplumdur.

Bizce sosyalizm yüksek kültür ve ahlaka sahip bir toplum düzenidir. İnsanlığın entellektüel gelişmesinin ve zengin ahlaki deneyimlerinin en iyi sonuçlarına sahip çıkar ve bunları geliştirir. Bu, çalışan insanın maddi ve manevi olarak dolu ve içerikli bir yaşam sürdüğü, tüketimci düşüncenin, fikirsel yoksulluğun ve kültürel ilkeliliğin reddedildiği bir toplumdur. Yüksek kültür kavramı, toplumun en yüksek kültürünü, doğal yaşam çevresine ve insanın üretim faaliyetine koruyucu ve akılcı bir yaklaşımı, doğal zenginliklerin korunmasını ve geliştirilmesini de içerir.

Bizce sosyalizm, bütün emekçilerin çıkar ve ilgilerini gerçekleştirmede ve toplumsal süreçlerin yönetimine katılma da kısıtsız olanaklara sahip olduğu, insan ile iktidar arasındaki yabancılaşmanın aşıldığı hakiki halk iktidarının toplum düzenidir. Bu, halkın sosyalist özyönetiminin, ekonominin ve sosyal süreçlerin derin ve kararlı demokratik yönetiminin, yasallığın, açıklığın ve şeffaflığın bir toplumdur.

Bizce sosyalizm, bütün ulusların ve milliyetlerin hakiki eşitliğinin, sosyal ve entellektüel gelişmesinin ve karşılıklı zenginleşmesinin toplum düzenidir. Bu düzende, ulusal kine ve şu yada bu türden milliyetçi ve şovenist önyargılara yer yoktur, enternasyonalizm ve halkların kardeşliği egemendir.

Ve nihayet bizce sosyalizm, doğası gereği ve çıkarları nedeniyle sistem olarak barış için çaba gösteren, sosyalist ülkelerle

işbirliğini ve birlikte çalışmayı pekiştiren ve bütün halklar ve devletler arasında, eşithaklılık , başkalarının iş- işlerine karışmama ve halkların kendi kaderleri hakkında bağımsızca karar verme hakkının kabul edilmesi demokratik ilkeleri temelinde normal ve uygar ilişkilerin gelişmesini destekleyen bir toplum düzenidir.

Komünizm yolunda önemli bir adım olarak toplumumuzun yeni bir kaliteye ulaşmasından söz ederken işte sosyalizmin bu demokratik ve insancıl çehresini kastediyoruz.

Önümüzdeki yıllar ülkemizin geleceğini ve Sovyet düzeninin kaderini belirleyecektir. Bizim için bu gelecek biz onu nasıl düzenlersek öyle olacaktır. Evet biz, çünkü bizim için yada bizim yerimize bunu kimse yapmayacaktır. Soru böyledir ve buna delaysız bir yanıt vermeliyiz. Söylenmemiş, dile getirilmemiş hiçbir şey aynı zamanda kalmanmalı, istenilen ile gerçek, söz ile iş, öznel tasarımlar ile nesnel gerçeklikleri dürüstçe karşılaştırmaktan çekinmemeliyiz.

Sovyet halkı açık bir perspektif istiyor. Tam kapsamlı ve kısıtsız bir demokrasi istiyor. Kuraldışılığı olmayan bir yasallık istiyor. Küçük yada büyük her işte açıklık istiyor. İlişkilerde kardeşlik ve dostluk istiyor. Çalışkanlık ve yeteneğe, işyerinde sadık, toplumun yararına bir hizmete saygı gösterilmesini istiyor. Bizim sosyal ütopyalara değil, kesin yönlendirmelere, dönüşümlerin her aşamasında sosyalistliğin nesnel ölçütlerine ihtiyacımız var. Bu, toplumsal gelişmenin eğilimlerini açık görebilmek, geçmişte olduğu gibi sık sık lafazanlığın üstün gelmesine izin vermemek için gereklidir.

Biz, sosyal adalet toplumunun, özgür ve eşithaklı insanlar uygarlığının kurulmasının olanaklı olduğunu bilimsel olarak temellendirmiş olan Marksist-Leninist öğretinin yaşam gücünden eminiz. Devrimci yenilenmede bize yol gösteren budur. Parti konfer

ransımızın açtığı yenilenmenin yeni, son derece önemli aşamasında da böyle davranacağız.

Yoldaşlar, son olarak konferans öncesinde yeralan ve özellikle Merkez Komitesi Tezlerinin yayımlanmasıyla canlanan tartışmadan genel olarak söz etmek istiyorum,

Uzun zamandır partide ve toplumda böyle geniş kapsamlı, tutkulu ve ürün verici bir tartışma, canlı düşüncelerle, sayısız önerilerle dolu, zaman zaman sert fikir kavgaları gösteren bir tartışma yaşanmamıştı. Tartışmanın merkezinde aslında yenilenmenin ve toplumsal ve parti içi yaşamın demokratikleşmesinin başlıca sorunları vardı. Gerçekte tartışılan tek bir soru vardı: Bunu en iyi nasıl yapabiliriz?

Konferansa kadar Merkez Komitesine ulaşan öneri ve fikirlerin partinin ve bütün halkın kolektif düşüncesinin ürünü olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Hedeflerimiz; daha fazla demokrasi, daha fazla sosyalizm, çalışan insan için daha iyi bir yaşam, ülkenin büyüklüğü ve esenliğidir.

Bu konferans günlerinde bu hedeflere ulaşmak için yaptığımız çalışmaların bilançosunu çıkaracak, yenilenmeye yeni bir hız verecek ve onu geri döndürülemez kılacak büyük önem taşıyan belgeler kabul edeceğiz. Her delegenin ve bir bütün olarak konferansımızın parti ve halk karşısındaki sorumluluğun ölçüsünü belirleyen işte budur!

XXXXX